

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1982
Σελ. 401-462

ΟΙ ΧΑΛΑΣΟΧΩΡΗΔΕΣ

ΜΙΚΡΑ ΜΕΛΕΤΗ

Α΄

Ἄφου περιῆλθον ὅλα τὰ μαγαζεῖα τῆς παραθαλασσίου ἀγορᾶς, ὅπου ἔπιον ὄχι ὀλίγον εἰς ὑγείαν καὶ τῶν δύο ἀντιπάλων μερίδων, ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος καὶ ὁ Γιάννης τῆς Χρυσάφους κατήντησαν καὶ εἰς τὸ μικρὸν καπηλεῖον τοῦ Δημήτρη τοῦ Τσιτσάνη, ὅπου εἰσελθόντες ἀπήτουν ἀπὸ τὸν οἰνοπώλην νὰ τοὺς κεράσῃ. Ἀλλ' ὁ κάπηλος ἴστατο συλλογισμένος, καὶ ἠρνεῖτο ἀποτόμως νὰ κεράσῃ, λέγων ὅτι, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ τὸ κάμη φόρα* πρὸς χάριν κανενός, διότι ἄλλοτε, ὅπου εἶχε φανῆ φιλότιμος μὲ τὸ παραπάνω, τὴν εἶχε πάθει στὰ γερά. Διότι, ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας καὶ ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, αὐτοὶ ποὺ εἶχαν τὸ λύειν καὶ τὸ δεσμεῖν εἰς τὰ δύο κόμματα, τοῦ ἔταζαν «φούρνους μὲ καρβέλια», δώσαντες αὐτῶ οὐχὶ πλείονας τῶν εἴκοσι δραχμῶν μετρητά, ἀπέναντι καθὼς τοῦ εἶπαν, καὶ παρακινήσαντες αὐτὸν νὰ ἐξοδεύσῃ κι ἀπ' τὴ σακκούλα του ὅσα θέλει, ἄφοβα, διότι θὰ πληρωθῆ μέχρι λεπτοῦ, σύμφωνα μὲ τὸν λογαριασμὸν ὃν ἤθελε παρουσιάσει. Τότε αὐτὸς πιστεύσας «ἐξανοίχθηκε» κ' ἐξώδεψε ἰδικὰ του λεπτά, παραπάνω ἀπὸ ἓνα ἑκατοστάρικο· ἀλλὰ μετὰ τὰς ἐκλογάς, ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας (τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἠρέσκετο νὰ ὀνομάζῃ σήμερον «ὁ Λάμπρος ὁ Φαταούλας») ἔκαμε πῶς δὲν τὸν ἐγνώριζε καὶ τοῦ ἐγύρισε τὲς πλάτες. Ποῦ ἐπερίσσευε τραμποῦκος* ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν δόντια, κατάλαβες, γιὰ νὰ φᾶνε κ' οἱ ἄλλοι, οἱ παραμικροί; Ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας κι ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος κι ἄλλοι μερικοί, πέφτουν μὲ τὰ μούτρα στὴ λαδιά*, στὸ μούχτι*... κ' ἠξεύρουν πῶς νὰ κυνηγοῦν τὸ πλιάτσικο. Ἔχουν, βλέπεις αὐτοί, οἱ διαβόλοι, τὸν τρόπον νὰ τὰ κάμνουν πλακάκια. Ἄν ἐρωτᾷς κι ἀπὸ κοντραμπάντες* κι ἀπὸ μπουκλούκια*... κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ βγάλῃ πλώρη μαζί τους. Εἶναι εἰς ὅλα πρῶτο νόμμερο. Ἀλλ' ὅταν μίαν φορὰν καῖ ἡ γούνα ἐνὸς ταβερνάρη, ἐνὸς καφετζῆ ἢ ἐνὸς μικρομπακάλη (δὲν σοῦ λέγω, εἶναι ἄλλοι ποὺ καίονται στὰ πολιτικά κι ἔχουν κρεμασμένο διὰ τὰς ἐκλογάς τὸ ζουνάρι τους... κ' εἶναι πάλιν ἄλλοι ποὺ ξεύρουν μὲ τρόπο καὶ τὰ καταφέρνουν, παίρνουντες λεπτά κι ἀπὸ τὰ δύο κόμματα, μαυρίζοντες πότε τὸ ἐν πότε τὸ ἄλλο, κ' ἐβγαίνοντες πάντοτε λάδι), τότε πολὺ βλάξ θὰ εἶναι ἂν τοὺς ἐπιτρέψῃ νὰ

τὸν κοροϊδέψουν καὶ δευτέραν φορὰν.

Τοιαύτας θεωρίας ἐξέφευγεν ὁ Δημήτρης ὁ Τσιτσάνης, ἀρνούμενος νὰ κεράσῃ τοὺς δύο φίλους, οἵτινες εὐθυμότατοι εἶχον εἰσέλθει εἰς τὸ καπηλεῖόν του. Ἀλλὰ δὲν ἦσαν καὶ διψασμένοι. Ἦτο ἐσπέρα ἤδη καὶ ἀπὸ τῆς δειλῆς εἶχον περιέλθει τὸ ἥμισυ τῆς πολίχνης, παντοῦ κερνώμενοι καὶ πίνοντες. Ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος ἤρχισε νὰ παραδίδῃ μάθημα ἐκλογικῆς ὀρθοφροσύνης εἰς τὸν κάπηλον, λέγων ὅτι, αὐτὸς ὅπου τοῦ θέλει τὸ καλόν του, λυπεῖται νὰ τὸν βλέπῃ νὰ πηγαίνει πάντοτε ὡσὰν τὸν κάβουρα, καὶ τοῦτο ἔνεκα ἀδικαιολογήτου παραξενιάς. Τὸ νὰ μὴ θέλῃ «νὰ τὸ κάμη φόρα» νομίζει ὅτι εἶναι δι' αὐτὸν τὸ συμφωρότερον;

Κάθε ἄλλο· ἐξ ἐναντίας, μὲ τοῦτο ἐμπνέει δυσπιστίαν καὶ εἰς τὰ δύο κόμματα, καὶ ἔνεκα τούτου δὲν ἀποφασίζουσι νὰ δώσουν χρήματα εἰς ἕνα ἄνθρωπον κρυψίνου, «στριμμένον», ὅστις θέλει νὰ κάμνῃ τὸν ἀνεξάρτητον, χωρὶς νὰ ξεύρῃ καλὰ-καλὰ τί πρᾶγμα εἶναι ἀνεξαρτησία. Ἐνῶ ἂν ἀποφασίσῃ νὰ κηρυχθῆ θερμός, ἢ καὶ χλιαρός, ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς κόμματος, τότε, ἐνῶ τοῦ κόμματος τούτου θὰ ἐφελεύσῃ ἀσφαλῶς τὴν ἐμπιστοσύνην, δὲν εἶναι παράξενον νὰ προκαλέσῃ κολακείας καὶ φιλοφρονήσεις καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο κόμμα, οἱ ἄνθρωποι τοῦ ὁποίου θὰ προσπαθήσουν μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν κάμουν νὰ τὰ γυρίσῃ, ἢ θὰ πασχίσουν τοῦλάχιστον νὰ τὸν μετριάσωσιν. Ἐὰν θέλῃ μάλιστα νὰ πάρῃ λεπτὰ καὶ ἀπὸ τὰ δύο κόμματα, ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος εἶναι νὰ κηρυχθῆ φανερὰ ὑπὲρ τοῦ ἐνός. Δὲν παίρνει παράδειγμα ἀπ' αὐτόν, καὶ ἀπὸ τὸν φίλον του τὸν Γιάννην τῆς Κ' σάφους; Ἐνῶ ἄλλοι φανατίζονται, καὶ «χαλοῦν τὴ ζαχαρένια τους» καὶ χολοσκάνουν, αὐτοὶ οἱ δύο, «ζευγαράκι ταιριαστό», παράδειγμα ὑγιουῦς ἐκλογικῆς φιλοσοφίας εἰς ὅλον τὸ χωρίον, ἀνήκοντες εἰς δύο ἀντίπαλα καὶ μέχρι καταστροφῆς πολεμοῦντα ἄλληλα κόμματα, περνοῦν μὲ γέλοια καὶ μὲ χαρὲς, τρώγοντες, πίνοντες, εὐωχούμενοι, εἰς ὑγείαν ὅλων τῶν ὑποψηφίων, εὐλόγως θέτοντες τὴν φιλίαν των ὑπεράνω τῶν κομμάτων. Καὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον «τὸ ἔχουν δίπορτο». Μὲ ὅποιον κόμμα νικήσῃ, θὰ εἶναι φίλοι καὶ οἱ δύο, ἀφοῦ θὰ εἶναι ὁ εἶς. «Ὅποιος γάιδαρος, κι αὐτοὶ σαμάρι».

Τοιαῦτα πρακτικῆς ἠθικῆς διδάγματα ἔδιδεν ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος εἰς τὸν Δημήτρη τὸν Τσιτσάνη. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὰ πλεῖστα εἶχεν ἀκούσει τὴν προτεραιάν παρὰ δικολάβου τινός, ὅστις τὰ ἀνέπτυσε πρὸς τοὺς φίλους του. Ὁ κάπηλος τὸν ἤκουε σείων τὴν κεφαλὴν, λέγων ὅτι αὐτὰ τὰ ἤξευρε πρωύτερα ἀπ' ἐκεῖνον. Ἀλλ' εἶναι μεγάλη διαφορὰ νὰ εἶναι τις ἀγωγιάτης ἀπλῶς ἢ ξωμερίτης*, ὅπως αὐτοὶ οἱ δύο, ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχῃ μαγαζί. Διότι πρέπει νὰ τηρῇ τις καὶ κάποιαν ἀξιοπρέπειαν, «νὰ φυλάγῃ τὴν θέσιν του», ἂν θέλῃ νὰ μὴ ξεπέσῃ «στὴν παρακατινὴ σκάλα*». Οἱ δύο φίλοι τὸν ἤκουον μειδιῶντες, οὐδόλως προσβαλλόμενοι διότι τοὺς ὑπεβίβαζε. Μόνον ὁ Γιάννης τῆς Κ' σάφους τελευταῖον εἶπεν ὅτι «δὲν τοῦ γεμίζει τὸ μάτι κι αὐτὸς καὶ τὸ μαγαζί του». Ὁ κάπηλος ἐπειράχθη τότε, καὶ ἤρχισε νὰ τοὺς ὀνειδίξῃ σκληρῶς, ἀλλ' ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος, μὲ ἀτάραχον μειδίαμα,

τοῦ εἶπεν ὅτι «ἂν θέλη νὰ ἔχη μαγαζί, πρέπει νὰ ἔχη καὶ κοιλιὰ σὰν τὸ μαγαζί του, μεγαλύτερη μάλιστα ἀπ' τὸ μαγαζί του».

Ἐνταῦθα ἦτο ἡ λογομαχία, καὶ ὁ κάπηλος εἶχεν ἀνάψει τὴν λάμπαν, διότι εἶχε νυκτώσει ἤδη, ὅταν εἰσῆλθε κομματικὴ ὁμάς ὀδηγούμενη ἀπὸ τὸν Λάμπρον τὸν Βατούλαν, ἐκείνον δὲν ὁ Τσιτσάνης ὠνόμαζε Φαταούλαν. Ἦτο ἀνὴρ μεγαλόσωμος, ὠραῖος, μετ' ἐπιτηδεύσεως ἐνδεδυμένος, φιλοφρονέστατος καὶ μελιχρὸς τοὺς τρόπους.

Ἄμα εἰσελθὼν, διέταξεν ἕξ μαστίχες διὰ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, εἶτα ἐλθὼν ὀπισθεν τοῦ λογιστηρίου, ἔκυψεν εἰς τὸ οὖς τοῦ καπήλου, καὶ ἤρχισε νὰ τοῦ κρυφομιλῇ καὶ νὰ τὸν κατηχῇ. Μετ' ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας, ἀφοῦ τοῦ εἶπε πολλά, καὶ ὁ οἰνοπώλης τοῦ ἀπήντα μόνον διὰ κατανεύσεων τῆς κεφαλῆς, ἐπέστρεψε πάλιν πρὸς τὴν τράπεζαν, περὶ ἣν εἶχε στρωθῆ ἡ παρέα του, καὶ διέταξεν ἕκ νέου μαστίχες.

Ἐπλήρωσεν ἐν κρότῳ δεκαρῶν τὰ ποτά, εἶτα ἀπευθύνας τὸν λόγον πρὸς τὸν Κωνσταντὴν τὸν Καλόβολον, ὅστις ἴστατο παράμερα μὲ τὸν φίλον του Γιάννην τῆς Κ' σάφους:

—Ἐ! τί ἔχουμε, Κώστα;... Πῶς πάει τὸ κόμμα σας; ☉εἶπε☉.

—Ποιὸ κόμμα μας, κύρ Λάμπρο; ἀπήντησεν ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος· τὸ κόμμα μας εἶναι τὸ κόμμα σας.

—Τί; εἴμαστε ἀπὸ ἓνα κόμμα;

—Δὲν τὸ ξέρετε;

—Τότε, πῶς δὲν ξεχωρίζετε ἀπ' τὸ Γιάννη τὸν φίλον σου;

—Ἡ φιλία φιλία, καὶ τὸ κόμμα κόμμα.

—Ἄς εἶναι τέλος πάντων, ὁ Θεὸς κ' ἡ ψυχὴ σας. Πίνετε ἀπὸ μιὰ μαστίχα;

—Ἀπὸ 'να κρασί... ἂν μᾶς κεράσετε.

Καὶ ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας διέταξε δύο κρασιά. Ἐν τῷ μεταξύ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ καπηλεῖον καὶ ἄλλη ὁμάς ἐκ τοῦ ἀντιθέτου κόμματος.

—Ἐβίβα! Καλὴ ἐπιτυχία.

Οἱ δύο φίλοι συνέκρουσαν τὰ ποτήρια κ' ἔπιον.

Ἡ νεωστὶ εἰσελθοῦσα ὁμάς διέταξε καὶ αὐτὴ ποτά.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ομάδος ἦτο ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, μεσηλιξ, μελαγχροινός, εὐθυμος, ἀστεῖος.

— Ἄ! ἐδῶ εἶστε σεῖς, πού βυζαίνετε ἀπὸ δυὸ μαννάδες;

— Τὸ καλὸ ἀρνί, κύρ Μανώλη, ἀπήντησεν ὁ Γιάννης τῆς Κ' σάφους, τρώει ἀπὸ δυὸ προβατίνες.

Ὁ Μανώλης διέταξε τὸν κάπηλον νὰ τοὺς κεράσῃ, καὶ τότε ἔπιον εἰς ὑγείαν τοῦ κόμματος τὸ ὁποῖον ἐξεπροσώπει ὁ Μανώλης. Μὲ τοιαύτην τακτικὴν ἐκαλοπερνοῦσαν εἰς τὰς ἐκλογὰς οἱ δύο ἀγαπημένοι φίλοι. Εἶχον δὲ πῖει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὄχι ὀλίγα εἰς βάρος ἀμφοτέρων τῶν κομμάτων. Ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος ἐγερθεὶς μετέβη ὀπισθεν τοῦ λογιστηρίου, ὅπως εἶχε κάμει πρὸ μικροῦ ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, καὶ ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ εἰς τὸ οὖς τοῦ καπήλου. Τὸ λογιστήριον ἐκεῖνο, φαίνεται, ὡμοίαζε κάπως μ' ἐξομολογητήριον φραγκοκκλησιᾶς, ὅπου μία μία εἰσερχόμεναι ἐλαφρύνουσι τὴν συνείδησίν των αἰ κομποπρεπεῖς μετανοοῦσαι. Ἀφοῦ δὲ τοῦ εἶπεν ὅ,τι εἶχε νὰ τοῦ εἴπῃ, ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἐνῶ ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας δὲν ἔπαυσε νὰ τοὺς κοιτάζῃ μὲ τὸν κανθὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐπιστρέψας εἰς τὴν θέσιν του ὁ Μανώλης, ἠθέλησε νὰ *κουρδίση* ὀλίγον τοὺς δύο φίλους.

— Ὅλα καλά, τοὺς εἶπε, μὰ ἐσεῖς οἱ δύο τὸ καταλαβαίνετε πού μᾶς κοροϊδεύετε ὅλους, ἢ ὄχι;

— Ἀλήθεια! ἐπεβεβαίωσεν ἀπὸ τῆς πέραν τραπέζης καὶ ὁ ἡγέτης τῆς ἄλλης ομάδος, ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, ὅστις ἡγάπα πάντοτε νὰ εἶναι φιλόφρων πρὸς τοὺς ἀντιπάλους· ἀλήθεια· μᾶς κοροϊδεύετε.

Οἱ δύο φίλοι, μόλις κρατούμενοι εἰς τοὺς πόδας των, ἤρχισαν νὰ διαμαρτύρωνται θορυβωδῶς.

— Ὅχι! μὰ τὸ φῶς μου, κύρ Μανώλη...

— Μά τὴν ἀγάπη μας, κύρ Λάμπρο...

— Ἔτσι νὰ ἔχω καλὰ γεράματα.

— Νὰ χαρῶ τὸ στέφανό μου! κουμπάρε.

Καὶ λέγοντες ἐστράφησαν ὁ εἷς πρὸς τὴν τράπεζαν περὶ ἣν ἦτο συγκεντρωμένη ἡ ὁμάς τοῦ Λάμπρου, ὁ ἕτερος πρὸς τὴν ἄλλην τράπεζαν περὶ ἣν ἐκάθηντο οἱ σύντροφοι τοῦ Μανώλη, στρέφοντες πρὸς ἀλλήλους τὰ νῶτα, χειρονομοῦντες ὑπερμέτρως ὡς ἀδέξιοι ὑποκριταί, ἀνοίγοντες τὰς ἀγκάλας πρὸς περίπτυσιν τῶν δύο ἀρχηγῶν τῶν κομματικῶν ομάδων.

— Ἄν θέλετε νὰ σᾶς πιστέψουμε ὅτι δὲ μᾶς κοροϊδεύετε, εἶπεν ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, πρέπει ἢ ν' ἀποκόψετε ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, αὐτὲς τὲς ἡμέρες πού θὰ εἶναι οἱ ἐκλογές, ἦ...

— Αὐτὸ θὰ εἶναι σκληρὰ καταδίκη δι' αὐτούς, εἶπε γελῶν ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας.

— Ἡ, τοῦλάχιστον, ἐξηκολούθησεν ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, νὰ μᾶς δώσετε τῶρα ἀμέσως ἀπόδειξιν ὅτι ἐνδιαφέρεσθε εἰλικρινῶς καὶ ὀλοψύχως, ὁ ἕνας σας ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς κόμματος, ὁ ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ἄλλου.

— Παίρνω ὄρκο, εἶπεν ὑψῶν τὴν χεῖρα ὁ Γιάννης τῆς Χρυσάφους.

— Κ' ἐγὼ παίρνω ὄρκο, εἶπε καὶ ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος.

— Οἱ ὄρκοι εἶναι σήμερο τὸ φθηνότερο πρᾶμα, εἶπε σαρκαστικῶς ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος.

— Σοῦ δίνω τὸ λόγο μου, κουμπάρε, εἶπεν ὁ Γιάννης τῆς Χρυσάφους.

— Τί νὰ τὸν κάμω τὸ λόγο σου, κουμπάρε; εἶπεν ὁ Μανώλης, καλύτερα εἶχα νὰ μοῦ ἔδινες τὰ παλιὰ τὰ τσαρούχια σου.

Ἐπισημειώθηκε ὁ Γιάννης τῆς Χρυσάφους, κύψας, ἔλυσεν ἀπὸ τῶν ποδῶν τὰ πέδιλα, καὶ ὀρθωθείς σοβαρῶς τὰ προσέφερεν εἰς τὸν Μανώλην.

— Πάρ' τα, κουμπάρε!

Τὰ ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ εἶτα, γυμνόπους, ἐστράφη πρὸς τὴν θύραν νὰ ἐξέλθῃ.

Ἐπὶ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ πρὸς τὸ σκηρικὸν τοῦτο τοῦ κραιπαλῶντος, ἀλλ' ὁ Μανώλης τὸν ἀνεκάλεσεν.

— Ἐλα δῶ, κουμπάρε!

Ἐπὶ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ πρὸς τὸν κραιπαλῶντος, ἀλλ' ὁ Μανώλης τὸν ἀνεκάλεσεν.

— Εἰς τοὺς ὀρισμούς σου, κουμπάρε.

— Θέλω, εἶπε, νὰ μᾶς δώσετε ἀπόδειξιν ἀναμφισβήτητον τῆς πίστεώς σας εἰς τὰ δύο κόμματα.

— Τί ἀπόδειξιν;

— Ἴδού, εἶπεν ὁ Μανώλης, ἀπευθυνόμενος μᾶλλον πρὸς τὸν Λάμπρον τὸν

Βατούλαν, δὲν εἶναι ἀληθὲς πῶς, ὅτι ἐπιθυμεῖ κανεῖς, ἐκεῖνο καὶ πιστεῦει;

— Δηλαδή; εἶπεν ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας.

— Δηλαδή, δὲν βλέπομεν πολλάκις δύο ἀνθρώπους νὰ στοιχηματίζουν μεγάλα ἢ μικρὰ ποσά, δι' ἓν πρᾶγμα τοῦ ὁποῖου ἄδηλος εἶναι ἡ ἔκβασις, πιστεύοντες καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος ὅτι θὰ γίνῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦν;

— Καθὼς, λόγου χάριν, εἰς τὰς ἐκλογάς, σὰν καλὴ ὥρα, εἶπεν ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, ὅπου βάζουν στοίχημα ὅτι θὰ βγῇ ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον θέλει ὁ καθένας.

— Ἰσα ἴσα! εἶπεν ὁ Μανώλης. Λοιπὸν, δὲν εἶναι καλὸ νὰ βάλουν οἱ δύο τους, τώρα μπροστὰ μας, ἓνα στοίχημα;

— Σὰν τί στοίχημα;

— Νὰ στοιχηματίσετε, σύ, κουμπάρε Γιάννη, ὅτι θὰ κερδίση τὸ δικό μας τὸ κόμμα, καὶ σύ, Κωνσταντῆ, ὅτι θὰ κερδίση τὸ ἄλλο κόμμα.

— Ἐγὼ βάζω τὸ γαῖδαρό μου! ἀνέκραξεν ὁ Γιάννης τῆς Χρυσάφους.

— Κι ἐγὼ τὸ βόδι μου! ἐφώνησεν ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος.

— Ὁ γαῖδαρός σου ἂς ἔχη ζωὴ, κουμπάρε Γιάννη, καὶ τὸ βόδι σου σοῦ χρειάζεται διὰ νὰ ζήσης, Κωνσταντῆ ΚαλόβOLE. Μόνον ἀρκεῖ νὰ βάλετε κάτι τι πού νὰ τρώγεται, πού νὰ μασιέται εὐκόλα, γιὰ νὰ ξεφαντώσῃ ὅλο τὸ ἀσκέρι, πού καλῶς ἀνταμωθήκαμε ἐδῶ, καλὴ μας ὥρα, ὅταν θὰ γίνουμε φίλοι μετὰ τὰς ἐκλογάς. Ἐσύ, κουμπάρε Γιάννη, δὲν ἔχεις, θαρρῶ, δυὸ προβατίνες κ' ἓνα κριάρι;

— Τὰ θυσιάζω! ἀνέκραξεν ὁ Γιάννης τῆς Χρυσάφους. Γιὰ τὸ χατίρι σου, κουμπάρε, κουρμπάνι* γίνομαι!

— Κι ἐγὼ, γιὰ τὴν ἀγάπη σου, κύρ Λάμπρο! ἐφώνησεν ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος.

— Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ θυσιάσῃς τὲς προβατίνες, κουμπάρε Γιάννη, τὸ κριάρι μᾶς ἀρκεῖ.

— Βάζω τὸ κριάρι! εἶπεν ὁ Γιάννης.

— Κ' ἐγὼ βάζω τέσσαρα ζευγάρια κόττες πού ἔχω, εἶπεν ὁ Κωνσταντῆς.

— Λοιπὸν σύμφωνοι· ἂν κερδίσωμεν καὶ τοὺς δύο βουλευτὰς ἡμεῖς, ἐσύ, ΚαλόβOLE, θὰ βάλῃς τὰ τέσσαρα ζευγάρια κόττες, κι ἂν κερδίσουν οἱ ἄλλοι,

ἔσύ, κουμπάρε Γιάννη, θὰ θυσιάσης τὴν προβατίνα. Ἐὰν ὁμως βγάλουμε ἀπὸ ἓνα βουλευτὴν τὰ δύο κόμματα, τότε ἔχεις κέρδος, ἔσύ, κουμπάρε, τὴν προβατίνα σου, γλυτώνεις κ' ἔσύ, Κωνσταντή, τὲς κόττες σου.

— Σύμφωνοι!

Ἔδωκαν τὰς χεῖρας καὶ ἀπεχωρίσθησαν.

Β'

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, Τρίτην τῆς ἑβδομάδος, πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς ἐκλογῆς, περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν, ὁ Λάμπρος Βατούλας ἤναψε μετὰ τὸ δεῖπνον τὸ φαναράκι του, καὶ συνοδευόμενος ἀπὸ τρεῖς ἢ τέσσαρας φίλους ἐξῆλθεν εἰς ἐπισκέψεις κατ' οἴκους πρὸς ψηφοθηρίαν. Διήλθον διὰ τῆς ἀγορᾶς, καὶ εἶτα, δι' ἀνωφεροῦς δρομίσκου, ἐβάδισαν ἀνερχόμενοι εἰς τὴν ἄνω λαϊκὴν συνοικίαν. Μόλις ἐπροχώρησαν ὀλίγα βήματα, καὶ δευτέρα συνοδία, μετὰ φανοῦ καὶ αὐτῆ, προέβαλε κατόπιν των ἀνερχομένη. Ἦτο ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος μὲ τὴν παρέα του, ἀπὸ τὸ ἄλλο κόμμα. Ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας εἶχε «τὰ μάτια τέσσερα», ἀλλ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠσχολεῖτο αὐτὸς καὶ ἀπησχόλει καὶ τοὺς φίλους του, ἐνῶ ἐβάδιζαν, διηγούμενος διαφέρουσαν πρὸς αὐτοὺς ἱστορίαν. Ὁ Γιαννάκος ὁ Χαρτουλάριος, ἀφοῦ εἶχε κάμει λεπτὰ εἰς τὸ Κάϊρον, ἐμπορευόμενος ἐπὶ δώδεκα ἔτη ὡς ἀλευράς, κατ' ἄλλους ὡς φουρνάρης, ἔφθασε μὲ τὸ καλὸν εἰς τὴν πατρίδα του, πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, καὶ τὸ εἶχεν ἀπόφασιν, νὰ πολιτευθῆ. Ἐφαίνετο μορφωμένος, εἶχεν ἰδεῖ κόσμον, τὸν ἐγνώριζεν αὐτὸς παιδιόθεν, καὶ πρὸ ἡμερῶν, ὅτε μετέβη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, ἀνεπέωσε τὴν γνωριμίαν. Ὁ νεοφερμένος ἀπὸ τὴν ξενιτείαν εἶχεν αἰσθήματα, ἐξέφερε γενικὰς σκέψεις περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, «ξύλα κούτσουρα, δαυλιὰ καμένα». Δὲν ὠμοίαζε μὲ τὸν Ἀλικιάδην, ὅστις ἐπολιτεύετο χάριν τῶν δημοσίων ἔργων, οὔτε μὲ τὸν Γεροντιάδην, ὅστις ἐξελέγετο βουλευτὴς διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος. Ἦτον ἀφελὴς τοὺς τρόπους, καὶ ἔτι ἀφελέστερος τὰς ιδέας. Ἦθελε νὰ πολιτευθῆ «γιὰ δόξα». Εὐκαιρία λαμπρά. Ὁ Ἀλικιάδης ἦτο παμπόνηρος, καὶ τὰ χέρια του ὠμοίαζαν μὲ γάντζους. Δὲν ἤμποροῦσες νὰ τοῦ βγάλῃς λεπτὰ οὔτε μὲ τὸ δόλωμα οὔτε μὲ τὸ «παρασούβλι»*. Δὲν ἔδιδε πέντε χωρὶς νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ λάβῃ δέκα. Ἐβραῖος σωστός. Ὁ Γιαννάκος ὁ Χαρτουλάριος ἦτο ἀγαθός, «ψυχaráκι*, ὁ καημένος». Πῶς ἐφαίνετο ὅτι ἦρχετο ἀπὸ μακριά! Σωστός Κελεπούρης! Εἶχε παραδάκια καλά, παιδιὰ-σκυλιὰ τίποτε. «Ἐφυσοῦσε»*. (Καὶ ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας συνῶδευε δι' ἐλαφροῦ φυσήματος ὡς καὶ διὰ προστριβῆς τοῦ ἀντίχειρος ἐπὶ τοῦ δείκτου, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φαναρίου τὴν λέξιν: «Φυσάει, φυσάει!») Ποῦ θὰ τὴν εὔρισκαν ἄλλην φορὰν τοιαύτην εὐκαιρίαν; Τὸν παλαιὸν καιρὸν, οἱ ὑποψήφιοι βουλευταὶ κατήρχοντο σύνδυο εἰς τὸν ἀγῶνα, ἔκαμναν κολληγιές. Ἐπειδὴ ὁμως ἐκάστοτε ὁ ἕτερος τῶν συνδυαζομένων ἢ οἱ στενώτεροι τῶν περὶ αὐτόν, ἐκόντος ἢ ἄκοντος αὐτοῦ, παρεσπόνδουν κ' ἔκρινον καλὸν νὰ μαυρίσουν τὸν σύντροφον, δίδοντες ἀποκλειστικὴν εἰς τὸν ἰδικόν των, ἐξέλιπεν ἢ ἐμπιστοσύνη, καὶ οἱ συνδυασμοὶ ἐξέπεσαν κατὰ

μικρὸν εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἐωσότου ὀλοσχερῶς κατηργήθησαν. Τώρα ὁ καημένος ὁ Γιαννάκος, ἐπειδὴ, καθὼς σᾶς εἶπα, ἔρχεται ἀπὸ μακριά, ἐζήτησεν ἐν τῇ ἀθωότητί του νὰ συνδυασθῇ μὲ τὸν Ἀλικιάδην, καὶ ὁ τσιφούτης προθύμως τὸν ἐδέχετο. Ἄλλοι ὅμως πονηρότεροί του τοῦ ἀνοιξαν τὰ μάτια, κ' ἔτσι ὁ συνδυασμὸς ἐναυάγησε. «Τόσο τὸ καλύτερο γιὰ μᾶς, παιδιά». Ἄν ὁ συνδυασμὸς κατηρτίζετο, ὁ Ἀλικιάδης θὰ διεύθυνε τὸ οἰκονομικὸν μέρος, καὶ θὰ τοῦ ἔτρωγε τὰ λεπτὰ χωρὶς νὰ τοῦ δώση ψήφους. Τώρα ὅμως ὁ Χαρτουλάριος θὰ διεπραγματεύετο ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτοὺς (ἐκτὸς ἂν τὸν ἤρπαζε τὸ σκυλί, ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, μὲ τοὺς ἰδικούς του, ἀλλ' ὁ Λάμπρος θὰ εἶχε τὸν νοῦν του), κ' εὐκόλα, ἤλπιζε, θὰ τὸν ἔβαζαν στὸ χέρι. Ἄν ἤμποροῦσαν νὰ τοῦ δώσουν καμμιά ἑκατοστὴ ψήφους (ἐκεῖνος βουλευτὴς δὲν θὰ ἔβγαινε, κι ἂς τὸ εἶχε σίγουρο, μόνον γιὰ τὸ ὄνορε*) ἀπὸ κείνους τοὺς σμιγούς*, τοὺς φθηνούς, πού θὰ τοὺς ἀγόραζαν πρὸς 4-5 δραχμὰς τὸ κομμάτι, καὶ θὰ τοῦ τοὺς ἐπουλοῦσαν πρὸς 15, ἂς εἶναι καὶ πρὸς δέκα δραχμὰς, χαρὰ στὴν τύχην τους! Ἀφοῦ εἶπε τοιαυτὰ τινα ὁ Λάμπρος εὐθὺς προσέθηκε: «Τάχα ὁ λόγος τὸ λέει, ἡμεῖς δὲν εἴμαστε ἀπὸ κεινούς... Ἄ! ὁ Μανώλης, ναί, ἐκεῖνος εἶναι γι' αὐτὲς τὲς δουλειές».

Συγχρόνως ἀνῆρχετο κατόπιν των ἡ ἄλλη συνοδία, καὶ ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, ἐν τῷ μέσῳ ἰστάμενος, ἔλεγε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, μὲ ἀλληγορικὰς, ὡς συνήθιζε, φράσεις: «Αὔριο, παιδιά, πέφτει τὸ μεγάλο ψάρι... Νὰ ἔχετε τὸ νοῦ σας... Μὴ μᾶς ἐπὶ τὸ φάη τὸ θεριό (κ' ἐδείκνυεν ἑκατὸν βήματα ἀπωτέρω, διὰ μέσου τοῦ σκοτίου, περὶ τὴν κινουμένην ἀμυδρὰν λάμπιν τοῦ προπορευομένου φανοῦ, τὸν Λάμπρον τὸν Βατούλαν μὲ τὴν συνοδίαν του). Νὰ πιάσουμε τὰ πόστα... Μὴ μᾶς φάη τὸ ψάρι ὁ γαλιός*... Ὡς τὸ μεσημέρι ὁ ροφὸς ἀριβάρει (νὰ πάρουμε, ὡς-τὰ-χωρατὰ, μιὰ βάρκα, νὰ πεταχτοῦμε ὡς τὰ νησιά, νὰ κάμουμε καρτέρι)... ροφὸς ἑφτακαδιάρικος, φρέσκος!... Θὰ πέσουν καὶ κάτι συναγριδάκια, δὲ σᾶς λέω... Μὰ βάρδα ἀπ' τὸ σκυλόψαρο (κ' ἐδείκνυε τὸν Λάμπρον τὸν Βατούλαν). Διπλὲς ἀπετουნიές, τριπλᾶ παραγάδια... μὲ χονδρούς φελλοὺς καὶ μὲ μολυβήθρες πενηντάρικες... Καὶ τὰ μάτια σας τέσσερα... Νὰ στέκεσθε ἀ-ρόδο*, νὰ ἔχετε ἀ-πρόντο*, καὶ τὶς πράγκες* καὶ τὰ καμάκια... καὶ τὸ σηπιογυάλι ἔτοιμο... γιὰτὶ ἀλλοιῶς δὲ βγαίνει λαδιά». Εἶτα ὁ Μανώλης προσέθηκεν: «Ἄς εἶναι, ἡμεῖς τέτοιοι δὲν εἴμαστε... Μὰ ἔπρεπε κάτι τι νὰ γίνῃ, στὸ πείσμα ἐκείνου τοῦ θεριοῦ, ἐκείνου τοῦ σκυλόψαρου!»

Οἱ περὶ τὸν Μανώλην ἐγέλων πεπνιγμένους γέλωτας ἀκούοντες καὶ ἅμα προυχώρουν, ὥστε παρ' ὀλίγον ἔφθασαν τὴν πρώτην συνοδίαν, ἧς τὰ μέλη ἠκροῶντο τὰς λεπτομερεῖς καὶ σπουδαίας ἀνακοινώσεις τοῦ Λάμπρου, κ' ἐκοντοστέκοντο, καὶ πάλιν ἐβάδιζον. Τότε εἷς τῶν πέντε, ἀκούσας βήματα, ἐστράφη, καὶ εἶδε τὴν δευτέραν συνοδίαν, καὶ τὴν ὑπέδειξεν εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ, οὗτοι δὲ ἐτάχυναν τὸ βῆμα.

Εἰσηλθὸν πρῶτον, ὁ Λάμπρος καὶ δύο τῶν σὺν αὐτῷ, εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦ Περμαχογιάννη, γέροντος χωρικοῦ, ἔχοντος τρεῖς υἱοὺς ἐκλογεῖς, οἱ δὲ λοιποὶ δύο τῆς συνοδίας ἔμειναν εἰς τὸ προαύλιον, ὡς καρπούλι. Ἐκ τῆς

ἄλλης συντροφίας, ὁ Μανώλης καὶ δύο ἄλλοι ἀνέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ζυγαράκια, ἔχοντος τέσσαρας υἱοὺς καὶ ἡμίσειαν δωδεκάδα ἀνεψιῶν, ὅλους ψηφοφόρους, δύο δὲ καὶ ἐκ τῆς συνοδίας ταύτης ἔμειναν ἔξω τῆς θύρας βιγλίζοντες. Δεύτερον ἀνέβησαν οἱ περὶ τὸν Λάμπρον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ζευγηλάτου Στροφλιώτου, οἱ δὲ περὶ τὸν Μανώλην εἰσῆλθον εἰς τὴν καλύβην τοῦ Μαλλιोधήμου τοῦ αἰγοβοσκοῦ. Ἀκολουθῶς ἐπεσκέφθησαν καὶ ἄλλας οἰκίας, κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε τακτικὴν, δύο ἐξ ἑκατέρας συνοδίας μενόντων πάντοτε ὡς οὐραγῶν ἔξω τῆς θύρας ἢ κάτω τῆς λιθίνης κλίμακος. Ἦτο δὲ ὀγδόη ἢ δεκάτη ἑσπέρα αὕτη, καθ' ἣν ὁ Μανώλης καὶ ὁ Λάμπρος μετὰ τῶν αὐτῶν ἢ ἄλλων ὀπαδῶν δὲν ἔπαυσαν ἐπισκεπτόμενοι τὰς οἰκίας τῶν χωρικῶν καὶ ψηφοθηροῦντες. Παντοῦ ἐλάμβανον κ' ἔδιδαν λιπαρὰς διαβεβαιώσεις καὶ ὑποσχέσεις δαψιλεῖς, τόσον χορταστικὰς, ὥστε εἰς τῶν μετὰ τοῦ Μανώλη, συνοδεύσας αὐτὸν πολλὰς ἑσπέρας εἰς τοιαύτας ἐκδρομὰς, ἀλλὰ πρῶτην φορὰν ἐφέτος βλέπων ἐκλογὰς, καθόσον ἦτο ναυτικὸς καὶ συνήθως ἀπεδήμει, ἔλεγεν εὐπιστος, οἰκτεῖρων τῆς ἀντιθέτου μερίδος τοὺς τόσους δρόμους:

— Τί χαλνοῦν τὰ παπούτσια τους; Τώρα πιά οἱ ψῆφοι μᾶς περισσεύουν!

Ἄλλ' ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, λίαν πεπειραμένος περὶ τὰ τοιαῦτα, ἔσεισεν οἰκτιρομόνως τὴν κεφαλὴν καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἀχ! δὲ ξέρεις παιδί μ', ἀπ' αὐτά. Τὸ ψάρι, ἐνῶ θαρρεῖς ὅτι τὸ κρατεῖς, ἔξαφνα γλιστράει καὶ φεύγει. «Χάνος εἶμαι, χάνομαι... μπέρκα `μαι, δὲν πιάνομαι... γιούλος* εἶμαι σὲ γελῶ... καὶ τὰ δίχτυα σου χαλῶ».

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Λάμπρος μετὰ τῶν δύο συντρόφων του ἀνέβησαν εἰς τοῦ γέροντος πορθμέως μπαρμπα-Διοματάρη, εἰς καλύβην ἀνώγειων μετὰ μικροῦ σοφᾶ*, ὅπου εὔρον τὸν γηραιὸν ναυτικὸν καθήμενον, ἂν καὶ ἦτο θέρος ἤδη, παρὰ τὴν ἐστίαν, καπνίζοντα ἐλεεινὸν καπνὸν μὲ τὴν πίπαν του, καὶ θερμαίνοντα τὰς δύο κνήμας, ὧν ἡ μία εἶχε παγώσει πρὸ ἐτῶν εἰς τὸν Δούναβιν, καὶ ἐρεθιζομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸν καθίστα ἀνίκανον πρὸς ἐργασίαν. Ἡ γραῖα ἐπαιδεύετο νὰ βράσῃ δύο ἢ τρία σκορπιδάκια, τὰ ὅποια τῆς εἶχε φέρει ὁ γέρον, ἀργὰ φθάσας τὴν ἑσπέραν ἐκείνην μὲ τὴν μικρὰν βάρκαν του ἐκ τῆς ἡμερησίας ἀνα τὸν λιμένα ἐκδρομῆς. Ὁ Λάμπρος ἐκάθισεν ἐπὶ τινος παλαιοῦ κιβωτίου μὲ γλυφὰς καὶ μὲ καρφία διατεθειμένα πρὸς κόσμον εἰς ρόμβους καὶ εἰς σταυρούς, οἱ δὲ δύο ἀκόλουθοί του ἐκάθισαν ἐπὶ τινος κουλουριασμένου τριχίνου σχοινίου, χρησίμου εἰς τὴν ἀλιευτικὴν. Παραγάδια καὶ δίκτυα ἐπὶ κονταρίων ἠπλωμένα ἐκρέμαντο ἀπὸ τὸν χθαμαλὸν ὄροφον ἕως τὸ δάπεδον. Ὅλα καὶ τὸ σχοινίον καὶ τὸ κιβώτιον, καὶ τὰ κιλίμια, καὶ ἡ ψάθα, καὶ οἱ μύστακες τοῦ μπαρμπα-Διοματάρη, καὶ τὸ φουστάνι τῆς γραίας του, ὅλα ἐμύριζαν ψαρίλες.

Ὁ Λάμπρος ἤρchiσε νὰ ἐξηγῇ τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, λέγων ὅτι, τὴν φορὰν ταύτην, ἐπὶ τέλους εὐρέθη ἄνθρωπος νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν

φτώχεια καὶ νὰ ἔβγαζαν βουλευτὴν τὸν Ἀλικιάδην, θὰ ἔκαμναν χρυσὴ δουλειά, διότι, αὐτός, ὁ Ἀλικιάδης, ἦτον φιλότιμος, καὶ εἶχε νὰ ζήσει, καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκη νὰ διορίσῃ εἰς θέσεις τοὺς ἀνεψιούς του καὶ τὸν υἱὸν τῆς κουμπάρας του, καὶ ἂν ἔβγαίνε βουλευτῆς, θὰ ἐφρόντιζεν ἀποκλειστικῶς γιὰ τὴν φτώχεια. Δὲν ὠμοίαζε μὲ καμπόσους ἄλλους, «ὄνομα καὶ μὴ χωριό». Καὶ ὁ Λάμπρος δὲν εἶχεν ἀμφιβολίαν ὅτι, αὐτὴν τὴν φορὰν, ὁ μπαρμπα-Διοματάρης θὰ ἔδιδεν ἀποκλειστικὴν τὴν ψήφον του εἰς τὸν Ἀλικιάδην.

Αὐτὰ τὰ εἶπεν ἐντέχνως ὁ Λάμπρος, ἐλπίζων νὰ εὔρη τὸν σφυγμὸν τοῦ γέροντος ναυτικοῦ. Ἀλλ' ὁ μπαρμπα-Διοματάρης, ὡς νὰ ἐζήτηι ἀφορμὴν νὰ ξεσπάσῃ, ἤρχισε νὰ διηγῆται διὰ μακρῶν τί τοῦ εἶχε συμβῆ κατόπιν τῆς ἄλλης ἐκλογῆς, καθ' ἣν εἶχε δώσει ψήφον εἰς τοὺς ἀντιθέτους.

... Εἶχεν ὑπάγει εἰς τὸν Γεροντιάδην πρὸ τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς, φέρων ὅλα τὰ ἔγγραφα του, τὰ χαρτιά του, τὰ πιστοποιητικά του. Αὐτὸς ὅμως ἀγρὸν ἠγόρασε. «Ποῦ σ' εἶδα, ποῦ σὲ ξέρω;» Δὲν τὸν ἄφηναν ἤσυχον, ἐπὶ τέλους; Ποίαν ὑποχρέωσιν εἶχε νὰ τρέχῃ δι' ὅλες τὰς παλιοκαϊάσσεις*, ὅσοι ἐζήτησαν νὰ πάρουν σύνταξιν ἀπὸ τὸ Ἀπομαχικόν; Αὐτός, ὅσους ψήφους ἐπῆρε, τοὺς εἶχεν ἀγοράσει ἀκριβὰ. Ὅλους πληρωμένους. Ἐνα ἐκλογέα δὲν ἄφησε ἀπλήρωτον. Διεπραγματεύετο χονδρικῶς μὲ τὸν Μανώλην τὸν Πολύχρονον, ὅσους ψήφους, τόσα διπλᾶ τάλληρα, ἢ ὅσους ψηφοφόρους, τόσα δεκάρικα. Ἀνάγκη αὐτὸς δὲν εἶχε νὰ σκοτίζεται, νὰ συναλλάσσεται ἀπ' εὐθείας μὲ ἕνα ἕκαστον τῶν ἐκλογέων. Ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, ἐκεῖνος ἔλυνε κ' ἔδενε, ἐκεῖνος ἔμβαζε κ' ἔβγαζε. Καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ λογαριασμοῦ ἀκόμη, οἱ ψήφοι ἔβγαίναν ὀλιγώτεροι ἀπὸ τὰ δεκάρικα. Ἄρα καὶ πολλοὶ πληρωμένοι τὸν εἶχαν μαυρίσει. Ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, ὡς τετραπερασμένος ποῦ ἦτον, τὰ ἐμβάλωνε λέγων, ὅτι πρέπει νὰ ξεπεσθοῦν ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν τόσα δεκάρικα, ὅσα ἐπῆγαν εἰς γενικὰ ἔξοδα, ἢ καὶ εἰς κεράσματα ἀκόμη, μὴ ἀρκέσαντος τοῦ κονδυλίου τοῦ εἰδικοῦ. Τέλος πάντων, ὅ,τι ἔγινεν ἔγινεν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν, δὲν ἐννοοῦσε νὰ πληρῶσῃ λεπτὸν παραπάνω. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἠθέλε νὰ μὴ χάσῃ καὶ τὴν ἡσυχίαν του. Εἶχεν ἐξοφλήσει, ὡς ἐνόμιζεν. Ἐπῆρε χιλίους ἑκατὸν ψήφους κ' ἐξώδευσε χίλια διακόσια δεκάρικα, δώδεκα χιλιαδοῦλες σωστές. Τοῦ ἦλθε σχεδὸν ἀπὸ ἑνδεκα δραχμάς, κατ' ἀκριβολογίαν ἀπὸ δέκα καὶ ἐνενηντα ἑν λεπτὰ παρὰ ἕν κλάσμα, ἢ ψήφος. Δὲν ἐξελέχθη αὐτὸς βουλευτῆς διὰ νὰ τρέχῃ διὰ τὰς δουλειὰς τῶν ἐκλογέων, καθὼς ἄλλοι, ἐξελέχθη διὰ τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς ἐπαρχίας. Καὶ ὄχι μόνον τῆς ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους ὅλου. Τί λέγει τὸ Σύνταγμα; «Ἐκαστος βουλευτῆς ἀντιπροσωπεύει ὅλον τὸ ἔθνος, καὶ ὄχι μόνον τὴν ἐπαρχίαν ἐξ ἧς ἐκλέγεται». Καὶ εὐτυχῶς ἡ προλαβοῦσα Βουλὴ δὲν ἦτο ὡς αἱ προκάτοχοί της, αἵτινες διελύοντο μετὰ ἕν ἔτος ἢ καὶ μετὰ ὀκτὼ μῆνας ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ των. Ἐφαγε τρεῖς σωστὰς συνόδους τακτικὰς καὶ δύο ἐκτάκτους. Ἐφαίνεται ὅτι δὲν ἔμελλε ποτὲ νὰ διαλυθῇ, ἀλλ' ἐπὶ τέλους, περὶ τὰ τέλη τῆς Γ' συνόδου, διελύθη. Κατὰ τὴν πρώτην σύνοδον, ὁ Γεροντιάδης ἐφρόντισε νὰ διορίσῃ εἰς μικρὰς ἢ μεγάλας θέσεις ὅλους τοὺς ἀνεψιούς του, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, καθὼς καὶ δύο ἐξαδέλφους του καὶ τρεῖς δευτέρους

ἑξαδέλφους του, ὡς καὶ δύο κουμπάρους, καὶ τὸν υἱὸν τῆς κουμπάρου του, καὶ τὸν ἀδελφὸν τῆς ὑπηρετρίας του, καὶ ἄλλους. Κατὰ τὴν δευτέραν σύνοδον κατώρθωσε νὰ ἀκυρώσῃ δικαστικῶς ὅλα τὰ ἐνοικιαστήρια τῶν οἰκιῶν τῶν ἀντιπάλων του, ὡς δημοσίων γραφείων, καὶ νὰ ἐνοικιάσῃ τὴν μίαν οἰκίαν του ὡς ἐπαρχεῖον, τὴν ἄλλην ὡς ἑλληνικὸν σχολεῖον, καθὼς καὶ τῆς τρίτης μεγάλης παραθαλασσίου οἰκίας του, τὸ μὲν ἄνω πάτωμα ὡς ἐφορίαν, τὸ δὲ κάτω πάτωμα ὡς λιμεναρχεῖον. Ἔμενον ἀκόμη τὸ ταμεῖον, τὸ τελωνεῖον καὶ τὸ εἰρηνοδικεῖον, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εἶχεν ἄλλας οἰκίας ἰδικὰς του πρὸς ἐνοικίασιν. Κατὰ τὴν τρίτην σύνοδον ἐπρόφθασε κ' ἔβαλε δύο ἐκ τῶν υἱῶν του ὑποτρόφους δύο διαφόρων κληροδοτημάτων, καθ' ὃ ἀνομοίου κλίσεως καὶ προορισμοῦ. Ὅσον διὰ τὴν κόρην του, αὐτὴν τὴν εἰσήγαγε, τῇ συναινέσει καὶ τῆς μητρός της, νομίμου συζύγου του, εἰς τὸ «Σκολεῖο τῆς Ἀμαλίας», ὡς ἀσφαλέστερον, μὴ εὐρῶν ἄλλο πρόχειρον παρθεναγωγεῖον ἵνα τὴν εἰσαγάγῃ. Καὶ ἄλλα ἀκόμη θὰ κατώρθωνε, διότι ἡ Βουλὴ ἐκείνη παραδόξως ἐφαίνετο ἔχουσα «μέρες ἀπ' τὸ Θεὸ» διὰ νὰ ζήσῃ. Δυστυχῶς, καὶ παρ' ἐλπίδα, διελύθη, τέταρτον μῆνα τῆς Γ' συνόδου ἄγουσα.

Γ'

Τοιαῦτα ἤρχισε νὰ διηγῆται εἰς τὸν Λάμπρον, ὅστις τὰ ἐγνώριζε καλύτερ' ἀπ' αὐτόν, ὁ μπαρμπα-Διοματάρης, παρενθέτων ἐνίοτε εἰς τὴν σειρὰν τῆς διηγήσεως ἐν «καθὼς ἔμαθα, καθὼς μοῦ εἶπαν». Τὰ πλεῖστα ὅμως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνας τὰ προσέθηκε διακόπτων τὸν γέροντα ἀλιέα ὁ Λάμπρος αὐτός, ὅστις δὲν ἔπαυεν, εἰς τὸ τέλος ἐκάστης περιόδου τοῦ ἀπλοϊκοῦ ἀφηγητοῦ, νὰ κατανεύῃ διὰ τῆς κεφαλῆς ἐπιδοκιμάζων, καὶ προσδοκῶν αἴσιον δι' αὐτόν τὸ ἀποτέλεσμα. Ἀλλὰ τὸ περιεργότερον ἦτο τὸ πείσμα καὶ ἡ ὀξύτης, μεθ' ὧν τὰ ἤρτυεν ὁ μπαρμπα-Διοματάρης. Ἀληθῶς δὲ ὁ Λάμπρος δὲν τὸ ἐπερίμενε, καὶ μεγάλως ἐξεπλάγη ὅταν εἰς τὸ τέλος τῆς διηγήσεως ὁ ἀφηγητὴς προσέθηκε:

— Τέτοιοι εἶναι ὅλοι τους! Ὑστερα, δῶσέ τους ψῆφο. Δὲν πάω οὔτε νὰ ψηφοφορήσω, νὰ μοῦ λένε πῶς μ' ἀγόρασαν.

— Τί λές, μπαρμπα-Διοματάρη; ἀνέκραξεν ὁ Λάμπρος. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν εἶναι ὁ Γεροντιάδης... εἶναι ὁ Ἀλικιάδης, καὶ δὲν ἔχεις νὰ κάμῃς μὲ τὸν Μανώλη τὸν Πολύχρονο, ἔχεις νὰ κάμῃς μ' ἐμένα...

— Ὅλοι τὸ ἴδιο εἶναι! ἐπανέλαβε μετὰ πεισμονῆς ὁ μπαρμπα-Διοματάρης, ἀμεριμνῶν ἂν προσέβαλλε κατὰ πρόσωπον τὸν Λάμπρον τὸν Βατούλαν.

— Πῶς, ὅλοι τὸ ἴδιο εἶναι! ἐπανέλαβεν ὁ Λάμπρος. Ἡμεῖς δὲν καταδεχόμεστε, μπαρμπα-Διοματάρη, νὰ κάνουμε τίς δουλειὰς ποὺ κάνει ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος.

— Δὲν τὸ καταδιώχνετε*! ἀνεκάγχασε σκληρῶς ὁ τραχὺς ναύτης.

— Ναί, αὐτὸ ποὺ σοῦ λέω ἐγώ. Δὲν μοῦ λές, μπαρμπα-Διοματάρη, στὴν ἄλλη ἐκλογὴ πῆρες παράδες ἀπ' τὸ Μανώλη;

— Ἐγὼ νὰ πάρω παράδες; εἶπε βλοσυρὸς ὁ γέρον πορθμεύς· ἐμένα μοῦ ἔταξαν νὰ βγάλουν τὴν σύνταξή μου.

— Δὲν σημαίνει· ἔκαμες κακὰ νὰ μὴν πάρης παράδες.

— Γιατί;

— Γιατὶ ὁ Μανώλης θὰ σὲ πέρασε γιὰ πληρωμένον, αὐτὸ νὰ τὸ ξέρης σίγουρα.

— Τώρα τὸ κατάλαβα κ' ἐγώ, καὶ γι' αὐτό, οὔτε ξαναπάω πλιά νὰ ρίξω ψῆφο.

— Εἶσαι κουριόζος* ἄνθρωπος, μπαρμπα-Διοματάρη, ἐστέναξεν ὁ Βατούλας.

— Τὸ ξέρω κ' ἐγώ... Δὲν θὰ ὑπάρχουν πολλοὶ τέτοιοι σὰν ἐμένα.

— Δὲν ὑπάρχει κανεὶς... Εἶσαι μοναχὸς σου... Δὲν ἔχεις ταίρι.

Καὶ ὁ Λάμπρος ἐστέναξεν ἐκ δευτέρου, ἀναλογιζόμενος ὅτι, ἂν ὑπῆρχαν πενήντα τοιοῦτοι ἐκλογεῖς, μὴ δεχόμενοι χρήματα, ἀλλὰ ὑποσχόμενοι, οὐχὶ ὅπως ὁ μπαρμπα-Διοματάρης, νὰ ψηφοφορήσουν κατ' εὐχήν, θὰ ἐκέρδιζε καὶ αὐτὸς πενήντα χάρτινα δεκάδραχμα ἀπὸ μίαν ἐκλογὴν. Ἐφθόνει δὲ καὶ τὸν Μανώλην τὸν Πολύχρονον, ὅστις ἤξευρε τὸν τρόπον, ὑποσχόμενος εἰς τὸν ἕνα διορισμόν, εἰς τὸν ἄλλον σύνταξιν, εἰς τὸν τρίτον αἰσίαν ἔκβασιν τῆς δίκης, νὰ εὐρίσκη ἀπληρώτους ἐκλογεῖς, τοὺς ὁποίους νὰ περνᾷ εἰς τὸ κατάστιχόν του ὡς πληρωμένους.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲν ἀπηλίπισθη νὰ μεταπέιση τὸν μπαρμπα-Διοματάρην, καὶ ἠξέυρων ὅτι, ἂν ἐπέμενεν ἀποτόμως κατ' αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἐσπέραν, θὰ ἐστόμωνε* μόνον τὸ γεροντικὸν πείσμα τοῦ χελωνοδέρμου ναυτικοῦ, τὸν ἐκαληνύκτισε δι' ἀπόψε, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ δύο ἐσπέρας.

* * *

Ἀκολούθως ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας μετὰ τῶν συνοδῶν του ἀνήλθεν εἰς τὴν μικρὰν οἰκίαν τοῦ Θανάση τοῦ Τσιρογιάννη.

— Καλῶς τὰ κάνετε*! καλησπέρα, Θανάση μὲ τὴ φαμίλια σου! ἔκραξεν ὁ Λάμπρος μὲ τὴν λιγυρὰν καὶ θωπευτικὴν φωνὴν του, καὶ μὲ τὴν μελισταγῆ εὐπροσηγορίαν του.

— Καλῶς τὸν κύρ Λάμπρο μὲ τὴν παρέα του.

— Ἔ; εἴμαστε γιὰ νὰ ἴμαστε*;

— Μὰ βέβαια... Ἐσεῖς δὲν ἐφανήκατε κανένας σας, οὔτε σεῖς οὔτε οἱ ἄλλοι... Εἶπα κ' ἐγὼ μαθέ, γιατί δὲ μοῦ μιλεῖ κανένας;... Νὰ μὴ μ' πῆ κανένας ἓνα λόγο;

— Νὰ πὺ ἦρθαμε...

Ὁ οἰκοδεσπότης ὠμολόγει ἀφελῶς ὅτι ἦτο ἕτοιμος νὰ δώσῃ τὸν λόγον του εἰς ἐκεῖνον τῶν κομματαρχῶν, ὅστις πρῶτος θὰ ἔσπευδε νὰ τὸν ἀγκαζάρῃ. Ἦγάπα ὡς φαίνεται τὰς θωπείας, καὶ ἐθεώρει ὡς τιμὴν προσγινομένην αὐτῷ, τὸ νὰ ἔλθῃ τις παρακαλῶν νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ψῆφόν του.

— Ἄλλο σοὶ ἄνθρωπος αὐτός, εἶπε μέσα του ὁ Λάμπρος Βατούλας. Καλὰ πὺ πρόφτασα κι ἦρθα... πῶς δὲν τὸ πῆρε μυρουδιά ἐκεῖνο τὸ σκυλί, ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, νὰ ἔρθῃ νὰ μοῦ τὸν πάρῃ!

Ὁ Θανάσης ὁ Τσιρογιάννης προσέφερεν οἶνον καὶ στραγάλια εἰς τοὺς ἐπισκέπτας, ὁ δὲ Λάμπρος τοῦ ἔδωκε παχείας ὑποσχέσεις δι' οἰανδήποτε ἀπαίτησιν καὶ ἂν εἶχεν ἀπὸ τὸν μέλλοντα βουλευτὴν, ὅστις ἦτο σίγουρος «μὲ τὸ παραπάνω», καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ γραφεῖόν του, ὅπου εἶναι τὸ ἐκλογικὸν κέντρον, διὰ νὰ τὰ εἰποῦν καλύτερα. Μόλις ἀπῆλθεν οὗτος μετὰ τῶν ἀκολουθῶν, καὶ ὁ Μανώλης μὲ τοὺς ἰδικούς του ἀνῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν.

— Λοιπὸν, κουμπάρε, πῶς εἴμαστε;

Ὁ Μανώλης εἶχε συνηθίσει ν' ἀποκαλῆ κουμπάρους σχεδὸν ὅλους, καὶ τοὺς συντέκνους τῶν συμπεθερῶν του.

— Τώρα, κουμπάρε, ἔδωσα τὸ λόγο μ'.

— Σὲ ποιόνε;

— Στὸ Λάμπρο τὸ Βατούλα... Τῶρ-δὰ, τῶρ-δὰ ὅ,τι κατέβηκε... Δὲν ἤξεύρατε νὰ ῥθῆτε μισὴ ὥρα μπροστά;

Δ'

Ἡ οἰκία τοῦ Σπληνογιάννη, ἀνώγειος, μὲ δύο δωμάτια καὶ μέγαν πρόδομον, μετὰ μεγάλου σκεπαστοῦ ἐξώστου καὶ λιθίνης κλίμακος, ἔκειτο ὀλίγα βήματα ἀπωτέρω πρὸς ἀνατολὰς βλέπουσα. Ἐκεῖ εἰσῆλθε μετὰ τῶν ἐταίρων του ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, ἅμα ἐξελθὼν τῆς οἰκίας τοῦ Τσιρογιώργη.

Μετ' ὀλίγα λεπτά, ὅτε ὁ Μανώλης κατῆλθεν ἄπρακτος ἐκ τῆς τελευταίας ἀνωτέρω περιγραφείσης ἐπισκέψεώς του, ἤκουσε θόρυβον, φωνάς καὶ ταραχήν. Δύο φωναὶ ἀνδρिकाί, ἢ μία βραχνή, ἐπίρρινος καὶ ὀργίλη, ἢ ἄλλη μελιχρὰ καὶ καταπραϋντική, ἠκούοντο συνεχῶς ἐναλλάσσουσαι· ἀλλ' ἀμφοτέρων ἐδέσποζεν ὀξεῖα καὶ διάτορος φωνή, φωνή γυναικὸς νευροπαθοῦς, διαμαρτυρομένης, μὲ γοεράς καὶ ἀπειλητικὰς κραυγὰς, ἃς ἀκούων τις εὐλόγως ὑπέθετεν ὅτι μεγάλη συμφορὰ εἶχεν ἐνσκήψει. Αἱ φωναὶ ἤρχοντο προφανῶς ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ Σπληνογιάννη. Ὁ Μανώλης, ὅστις ἐγνώριζε μὲν κάτι τι καὶ ἀπὸ πρὶν, διέκρινε δὲ καὶ ὀλίγας λέξεις ἐκ τῶν πολυήχων κραυγῶν τῆς νευροπαθοῦς γυναικός, ἐνόμισεν ὅτι τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἦτον ὑπόχρεως νὰ σεβασθῇ τοὺς ὅρους τῆς σιωπηλῆς συμβάσεως, ἥτις ἴσχυε μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων κομμάτων, ὅπως οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἐνὸς κόμματος μὴ ἐπιτρέχωσιν ἀδιακρίτως πρὸς ψηφοθηρίαν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ὅπου ἔχουσιν ἤδη εἰσβάλει οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ἄλλου, καὶ ἔσπευσε νὰ παραβιάσῃ τὴν σύμβασιν. Χωρὶς νὰ διστάσῃ, ἔνευσεν εἰς τοὺς δύο συντρόφους του νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι, καὶ ἀνέβη εἰς τὴν οἰκίαν.

Οἱ δύο ἀκόλουθοι τοῦ Βατούλα, οἵτινες εἶχαν μείνει, κατὰ τὴν παραδεδεγμένην τακτικὴν εἰς τὸ προαύλιον τῆς οἰκίας, διεμαρτυρήθησαν δι' ὑποκώφων γογγυσμῶν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησαν ν' ἀντισταθῶσιν. Ἐμμενον δὲ νῦν ἀντικρῶ των, προκλητικὰ ρίπτοντες ἐπ' αὐτοὺς βλέμματα, καὶ οἱ δύο οὐραγοὶ τοῦ Μανώλη, ἀπώτερον ἰστάμενοι, καὶ δυσκολευόμενοι νὰ ἐννοήσωσι τὴν στρατηγικὴν τοῦ ἀρχηγοῦ των.

* * *

Μόλις εἶχεν ἀναβῆ ὁ Μανώλης εἰς τοῦ Σπληνογιάννη, καὶ παράθυρόν τι ἐλαφρῶς τριῖξαν ὑπανεώχθη ἀντικρῶ. Εἰς τὸ ἀνοίγμα τοῦ παραθύρου ἐξῆλθεν ἡ Τσιρογιώργαινα καὶ ἔτεινεν ἄπληστον τὸ οὖς. Εἰς τὸν μικρὸν ἐξώστην τῆς παρακειμένης οἰκίας, ἐνῶ ἡ θύρα ἔμενε κλειστή, σκοτεινὴ μορφή ἴστατο ἀπὸ τινων λεπτῶν τῆς ὥρας. Ἡ σκοτεινὴ μορφή, ἥτις δὲν ἦτο ἄλλη, εἰμὴ ἡ Ζυγαράκαινα, μήτηρ τεσσάρων υἱῶν ἐκλογέων, κτλ., εἶδε τὴν διὰ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ παραθύρου προκύψασαν φαιδρὰν ὄψιν, τὴν ἀνεγνώρισε, κ' ἐψιθύρισε πρὸς αὐτήν:

— Τ' ἀκοῦς, γειτόνισσα;

— Τί ν' ἀκούσω, γειτόνισσα;

— Νά, πὸ μαλώνουν, τ' ἀνδρόγυνο.

— Γιατί τάχα;

— Νά, ἀπὸ ἄλλο κόμμα, εἶναι, λέει, ὁ ἄνδρας κι ἀπὸ ἄλλο ἢ γυναίκα.

— Μὴ χειρότερα.

— Εἶναι καὶ ἄλλα χειρότερα, γειτόνισσα;

Καὶ ἡ φαιδρὰ ὄψις ἐπανέκλεισε τὸ παράθυρον κ' ἔγινεν ἄφαντος, ἐνῶ ἡ σκοτεινὴ μορφή ἣτις δὲν ἐξετίμα ἐν παντὶ τὴν χρησιμότητα τῆς λυχνίας, ἔμεινε πολυπράγμων, κατασκοπεύουσα τὰ συμβαίνοντα ἐν τῇ ἀντικρινῇ οἰκίᾳ.

* * *

Μικρὸν πρὶν εἰσέλθῃ ὁ Μανώλης, ἰδοὺ τίνες φράσεις διημεΐβοντο ἐν τῇ οἰκίᾳ.

— Ἐννοια σου, κουμπάρε, μὴν τὴν ἀκούς αὐτή, ἔλεγε δεικνύων διὰ νεύματος τὴν σύζυγόν του πρὸς τὸν Λάμπρον Βατούλαν, ὁ Σπληνογιάννης, τεσσαρακοντούτης, ἰσχνός, κίτρινος, μ' ἐσβεσμένα ὄμματα, προξενῶν οἶκτον.

— Κεῖνο ποὺ θέλω ἐγὼ θὰ γένη! ἀνέκραζεν ἀπειλοῦσα διὰ [τῆς] χειρονομίας ἢ σύζυγός του, ὠραία, τριακοντούτις, ὑψηλή, ροδόχρους, γλυκυτάτη, μὲ μεθυστικὸν τὸ βλέμμα καὶ τὸ μειδίαμα· τὴν ὁποίαν διὰ τοῦ πρῶτου βλέμματος ὁ θεατῆς, συγκρίνων αὐτὴν ἐκ τοῦ συνεγγυς πρὸς τὸν σύζυγόν της, ἀκουσίως θ' ἄφηνε νὰ τοῦ ἐκφύγῃ ἡ ἐπιφώνησις: *Κρίμα στὴ γυναῖκα!*

— Μὴν τὰ ξεσυνερίζεσαι τὰ λόγια της, κουμπάρε, διεμαρτύρετο λέγων ὁ σύζυγος.

— Τὸ δικό μου! θὰ περάσῃ, τὸ δικό μου! ἐπέμενε πάλιν ἡ συμβία.

— Καὶ τί; θὰ μὲ κουμαντάρῃς ἐσύ; ἔκραξεν ἀπειλητικῶς ὁ Σπληνογιάννης.

— Σᾶς παρακαλῶ... ἡσυχάσετε τώρα, παρενέβαλλε διὰ τῆς μελιχρᾶς καὶ θωπευτικῆς φωνῆς του ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας. Νὰ τό 'ξερα ἔτσι δὰ... καλύτερα νὰ μὴν ἐρχόμουνα... δὲν ἤρθα ἐγὼ γιὰ νὰ σπείρω σκάνδαλα στ' ἀνδρόγυνο...

Ἡ θύρα ἠνοίχθη καὶ εἰσῆλθεν ἀνελπίστως ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος.

Ὁ Σπληνογιάννης ἠγέρθη αὐτομάτως μὲ βλέμμα ἐκπλήξεως καὶ ἀμηχανίας. Ἡ γυνὴ ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ σκίμποδος ἐφ' οὗ ἐκάθητο, καὶ προέβη εἰς ὑποδοχὴν του.

Ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας οὐδ' ἐσάλευσεν ἀπὸ τὴν θέσιν του.

— Καλῶς τὸν κουμπάρο! ἔκραξεν ἡ οἰκοδέσποινα.

— Καλῶς τὸν κουμπάρο! ἐτραύλισε καὶ ὁ Σπληνογιάννης.

Τὸ ἀνδρόγυνον εἶχεν, ὡς φαίνεται, διπλὲς κουμπαριές, καὶ ἐντεῦθεν ἠδύνατο νὰ εἰκάσῃ τις ὅτι θὰ ἐπήγαζεν ἡ διαφωνία μεταξὺ τῶν δύο συζύγων. Διότι ὁ Σπληνογιάννης εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ δώσῃ τὴν ψῆφόν του εἰς τοὺς κουμπάρους του, Λάμπρον Βατούλαν καὶ λοιπούς. Ἡ Σπληνογιάνναινα ὅμως ἔτρεφε φανεράν προτίμησιν πρὸς τοὺς κουμπάρους της, τοῦ κόμματος Μανώλη Πολύχρονου καὶ συντροφίας.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, κατ' ἰδίαν, ὁ Σπληνογιάννης διηγεῖτο εἰς τὴν σύζυγόν του ὅτι ἀπὸ πολιτικὴν ἀπλῶς ὑπέσχετο εἰς τὸν Λάμπρον τὸν Βατούλαν. Ἀλλ' ἡ γυνὴ ἐσκύλιαζε καὶ ἐδαιμονίζετο, ὅταν τὸν ἤκουεν ἀνανεοῦντα τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, καὶ ἀπῆτει νὰ κηρύξῃ φανερὰ ὁ σύζυγός της εἰς τὸν Λάμπρον ὅτι δὲν θὰ τοῦ ἔδιδε ψῆφον. Τὴν θυσίαν ταύτην ἐδυσκολεύετο νὰ κάμῃ ὁ Σπληνογιάννης, καὶ ἀπὸ ἐβδομάδων ἤδη τὸ ἀνδρόγυνον «δὲν ἔτρωε μερωμένο ψωμί».

— Τὰ βλέπεις λοιπόν, φίλε κύριε Λάμπρε, εἶπε μετὰ προσποιητῆς σοβαρότητος, δάκνων τὰ χεῖλη, ὁ Μανώλης.

— Τί νὰ ἰδῶ;

— Δὲν πρέπει νὰ βάζουμε σκάνδαλα στὸ ἀνδρόγυνο...

— Μάλιστα, σ' αὐτὸ συμφωνῶ κ' ἐγώ, εἶπε μεθ' ἐτοιμότητος ὁ Λάμπρος· δὲν πρέπει νὰ βάζετε σκάνδαλα, καθὼς τὸ λέτε.

— Ἐγὼ ἔβαλα! εἶπεν ὀργίλος ὁ Μανώλης. Ἐγὼ ἤρθα νὰ τοὺς εἰρηνεύσω, μήπως τυχὸν καὶ τοὺς ἐρεθίσατε...

Ὁ Σπληνογιάννης ἔδιδε καθέκλαν εἰς τὸν Μανώλην.

— Ἄς εἶναι, θὰ τὰ καταφέρωμεν, εἶπεν.

— Ἄς εἶναι, κάνομε καλά, εἶπεν. Ἐσεῖς βλοημένοι, ἔρχεσθε κ' οἱ δυὸ μαζί, καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ...

Ἀκουσίως, ἀμφότεροι οἱ ψηφοκάπηλοι ἐγέλασαν, μαντεύσαντες τί ἤθελε νὰ εἴπῃ ὁ Σπληνογιάννης.

— Κεῖνο ποῦ σοῦ λέω ἐγώ!...

— Κεῖνο ποῦ σοῦ λέω ἐγώ! ἀνέκραξε μὲ ὀξεῖαν φωνὴν ἡ γυνή.

Ἡσθάνετο δὲ τώρα ἐνισχυομένην τὴν θέσιν της ἐκ τῆς ἐπικουρίας ἣν παρείχεν αὐτῇ ἡ παρουσία τοῦ Μανώλη, καὶ ἐγένετο θρασυτέρα.

Ὁ δυστυχῆς Σπληνογιάννης δὲν ἐνθυμείτο νὰ εὐρέθη ποτὲ εἰς δυσχερεστέραν θέσιν. Εὐρίσκετο ἀντιμέτωπος τριῶν ἐχθρῶν, ὧν φοβερώτερος βεβαίως ἦτο αὐτὴ ἡ σύζυγός του. Μεμονωμένους, καθ' ἕνα ἕκαστον, ἂν τοὺς εἶχε συναντήσει, ἦτο ἰκανός, διὰ τῆς ψευτικῆς, τοῦ μόνου ὄπλου ὅπερ ἀπέμεινεν εἰς τοὺς χωρικούς ὅπως ἀνταγωνίζονται κατὰ τόσων καὶ τόσων πολιτικῶν ἢ κοινωνικῶν καὶ βιοτικῶν πιέσεων καὶ διωγμῶν, (ὄπλον τὸ ὁποῖον ἀκονίζεται δις τῆς ἐβδομάδος εἰς τὰ πταισματοδικεῖα καὶ εἰρηνοδικεῖα, ὅπου ὁ χωρικός γίνεται σωστὸς βλαχοδικηγόρος) νὰ τὰ βγάλη πέρα μαζί των, φενακίζων καὶ τοὺς τρεῖς, κατὰ πρόσωπον, φασκελώνων καὶ τὰ δύο κόμματα ὀπισθεν τῶν νώτων, καὶ ὀρκιζόμενος καθ' ἑαυτὸν νὰ μαυρίσῃ περιφρονητικῶς ὅλας κατὰ σειρὰν τὰς κάλπας τῶν αὐτοκλήτων ἀντιπροσώπων τοῦ ἀτυχοῦς λαοῦ, τοῦ τόσον δεινοπαθοῦντος καὶ τυραννουμένου.

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ παρουσία τοῦ Λάμπρου τοῦ Βατούλα καθίστα ἤδη ἀνίσχυρον τὸ μόνον ὄπλον του, εἰς ἐπίμετρον προσετέθη καὶ ἡ ἔφοδος τοῦ Μανώλη τοῦ Πολύχρονου, ὅστις θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἦλθεν ἐπίτηδες διὰ νὰ παρασταθῇ εἰς δωρεάν περιεργον οἰκογενειακὴν κωμωδίαν.

Οὐδὲν ἄλλο καταφύγιον εἶχεν ἢ νὰ ζητήσῃ μικρὰν ἀνακωχήν.

— Ἄς εἶναι, εἶπε, θὰ ἰδοῦμε· σήμερον Τρίτη ὡς τὴν Κυριακὴν ποὺ θὰ εἶναι οἱ ἐκλογές, θὰ μᾶς φωτίσῃ ὁ Θεὸς τί νὰ κάμουμε...

— Ὅχι! ὄχι! ἔκραξεν ἡ γυνὴ γελῶσα ἀκουσίως, ἀρχίσασα φαίνεται καὶ αὐτὴ νὰ ἐννοῇ τὸ κωμικὸν τῆς θέσεως. Ὅχι! ὄχι!

Καὶ ἐκτύπα θορυβωδῶς τὸν δεξιὸν γρόνθον ἐπὶ τῆς παλάμης τῆς ἀριστερᾶς.

— Ὅχι! Νὰ δώσης τώρα τὸ λόγο σου! Ν' ἀποφασίσῃς τί θὰ κάμῃς. Δὲν τοὺς ἔχεις τοὺς ἀνθρώπους σὰν τὰ ζωντανά σου, νὰ ἔρχονται καὶ νὰ ξαναέρχονται χίλιες φορές.

Ὁ Λάμπρος καὶ ὁ Μανώλης μετὰ μειδιάματος εὐχαρίστησαν τὴν σύζυγον τοῦ Σπληνογιάννη διὰ τὸ φιλοφρόνημα.

— Μὰ κάμε φρόνιμα, γυναῖκα! ἔκραξεν ἀγανακτῶν ὁ ποιμὴν. Εἶναι τρόπος αὐτὸς νὰ ἐπιμένης τόσον ἐσύ, ἐμπρὸς εἰς τόσους ἀνδρας! Ἀλλοίμονό μας! ἂν ἀρχίσουν νὰ μᾶς κουμαντάρουν οἱ γυναικῆς μας.

— Ἀκοῦστέ τον! Ἀκοῦστέ τον! Μὲ βρίζει κιόλα... μὲ φοβερίζει! ἀνέκραξεν ἡ γυνὴ δρᾶπτουσα περὶ τοὺς κροτάφους τοὺς δύο κρεμαμένους θυσάνους τῆς κόμης της.

— Δὲν ξέρω στὴν παραπάνω σκάλα*, εἶπε μὲ πικρὸν τόνον τρωθείσης ἀξιοπρεπείας, ρίπτων ἐμφαντικὸν βλέμμα πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας ὁ ποιμὴν,

δὲν ξέρω ἂν οἱ σοῖλῆδες, αὐτοὶ ποὺ κάνουν τὸν ἄρχοντα, στρέγουν νὰ τοὺς κουμαντάρουν οἱ γυναῖκές τους· μὰ ἡμεῖς οἱ βοσκοὶ δὲν τὸ καταδεχόμεστε μὲ κανέναν τρόπο! Ὁ παπὰς ποὺ μᾶς ἐστεφάνωσε ἄκουσα νὰ λέη τὴν ὥρα ποὺ διάβαζε τὸν Ἀπόστολο, πρὶν εἰπῆ τὸ Βαγγέλιο, πῶς «ἡ γυνὴ πρέπει νὰ φοβᾶται τὸν ἄνδρα».

Ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, μειδιῶν, ἴσως διὰ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰρηνεύσεως εἰς τὰ δύο πρόσωπα τῆς σκηνῆς, τρέπων τὸ θέμα ἐπὶ τὸ ἀστειότερον, εἶπε:

— Μὰ ξέρεις, κουμπάρε, τί τὴν δασκαλεύει τὴ νύφη ἢ μάννα της;

— Τί;

— Τὴν ὥρα ποὺ λέει αὐτὸν τὸ λόγο ὁ παπὰς, τὴν ὀρμηλεύει νὰ πῆ μέσα της τρεῖς φορές: «Ἀστοχιά στοὺς λόγους σου, παπά μ', δάκω τὴ γλώσσά σου!»

Ἐγέλασαν ὅλοι καὶ αὐτὴ ἡ Σπληνογιάννα.

Ὁ Λάμπρος, ἐγεροθεῖς, μετὰ τὴν παρατήρησιν ταύτην, ἐπλησίασεν εἰς τὴν θύραν, ὅπου ἐστάθη ἐπὶ τινὰ λεπτά, ὡς νὰ ἐσκέπτετο ἂν ἔπρεπε ν' ἀπέλθῃ. Ἄλλ' οὐχ ἤττον ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν θέσιν τοῦ κ' ἐκάθισεν.

Ὁ Μανώλης ἠγέρθη καὶ αὐτός, ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον, ἐστήριξε τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ τοίχου, κ' ἐστάθη ἀναποφάσιτος.

Οὐδεὶς τῶν δύο ἀπεφάσιζε νὰ δώσῃ πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς ἀποχωρήσεως. Ὁ μὲν Λάμπρος ἐσκέπτετο ὅτι, ὁ Μανώλης, τελευταῖος ἐλθὼν, ἦτο ὁ ἀδιάκριτος, καὶ ἐπομένως ὤφειλε νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἡσύχους νὰ τελειώσουν τὴν συνδιάλεξιν ἣν εἶχον ἢ ὑπετίθετο ὅτι εἶχον μετὰ τοῦ οἰκοδεσπότη, ὁ δὲ Μανώλης ἐφρόνει ὅτι, ἀφοῦ ἦλθε τελευταῖος, τελευταῖος ἔπρεπε καὶ ν' ἀπέλθῃ.

Τέλος ὁ Λάμπρος ἐσκέφθη ὅτι ἡ σκηνὴ αὕτη ἔπρεπε νὰ λάβῃ πέρας, καὶ ὅπως εὐπροσώπως ἐξέλθῃ ἐκ τῆς δυσχεροῦς θέσεως:

— Ἄς εἶναι, εἶπε, κουμπάρε Σπληνογιάννη, ἡμεῖς δὲν εἴμαστε ἀπὸ κεινοὺς ὅπου πᾶνε καὶ βάζουν σκάνδαλα στ' ἀνδρόγυνα· κάμε ὅ,τι σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός, καθὼς εἶπες. Κ' ἕνα ψῆφο νὰ μᾶς δώσῃς στὴ μία μας κάλπη μοναχά, γιὰ νὰ δώσῃς κι ἀπὸ κεῖ (δείξας τὸν Μανώλην), καὶ μεικτὸν νὰ δώσῃς καὶ στὰ δύο κόμματα, ἡμεῖς θὰ σοῦ τὸ γνωρίζουμε χάρη.

— Ὅχι! ὄχι! ἐπέμεινεν ἡ γυνὴ. Στὸν κουμπάρο ἔδωκε τὸ λόγο τοῦ ἀπὸ μπροστύτερα.

Ὁ Λάμπρος ἐκινήθη νὰ ἐξέλθῃ, ὁ δὲ Μανώλης μείνας ἐπὶ δύο ἢ τρία λεπτά, ἀφοῦ ἀντήλλαξε μὲ ψίθυρον φωνὴν ὀλίγας λέξεις μὲ τὸν οἰκοδεσπότην καὶ

μὲ τὴν συμβίαν του, τοὺς εὐχρήθη τὴν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου, μεγάλη τῆ φωνῆ, διὰ ν' ἀκουσθῆ ἀπὸ τὸν Λάμπρον, ὅστις δὲν θὰ ἦτο μακρὰν, εἶπε:

— Καλὰ τοὺς λένε, κουμπάρε Σπληνογιάννη, Χαλασοχώρηδες.

— Ὅλοι σας, ἀπήντησεν ἐτοιμῶς ὁ ποιμὴν, νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, κουμπάρε, εἶστε παρ' τὸν ἔνανε, χτύπα τὸν ἄλλονε.

— Τὸ λοιπὸν κ' ἡμεῖς εἴμαστε χαλασοχώρηδες, σὰν αὐτούς;

— Δὲν εἶστε χαλασοχώρηδες, ἀπήντησε σαρκαστικὴ εἰς τὸ σκότος ἡ φωνὴ τοῦ Λάμπρου Βατούλα· εἶστε ἀνδρογυνοχωρίστρες!

Ε'

Χαλασοχώρηδες ἐκαλοῦντο τέως οἱ τοῦ κόμματος τοῦ Λάμπρου, ἀπὸ δὲ τῆς νυκτὸς ταύτης οἱ τοῦ ἄλλου κόμματος ὠνομάσθησαν οἱ ἀνδρογυνοχωρίστρες.

Ἀπὸ τῆς αὐγῆς τῆς ἐπαύριον Τετάρτης ὁ Μανώλης καὶ δύο τῶν φίλων του, λαβόντες βάρκαν, ἐξῆλθον εἰς τὸ Μαραγκό, νησίδιον φράττον πρὸς Εὐρον τὸν λιμένα, κ' ἐπαραιμόνευαν πότε θὰ ἐνεφανίζοντο ὀπισθεν τῆς Ἄρκου καὶ τῆς Τρυπητῆς, δύο ἄλλων ἀνατολικώτερον κειμένων νησιδίων, αἱ βάρκαι αἱ φέρουσαι τὸν ροφὸν κατὰ τὸ λεξιλόγιον τοῦ Μανώλη τοῦ Πολύχρονου. Ἀλλ' ἀπὸ βαθέος ὄρθρου, ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας ὁσφρανθεὶς, φαίνεται, τὸ δόλωμα τῶν ἀντιπάλων, ἔσπευσε νὰ ἐξυπνίσῃ τὸν καπετὰν Νικολάκη, τὸ Τρυποκαρῦδι, ἓνα τῶν στενωτέρων φίλων του, καὶ ἐπιβιβασθέντες οἱ δύο εἰς ὠραῖον κότερον, ἔλυσαν τὰ πανιά, ἐσήκωσαν τὴν ἄγκυραν, καὶ ἀνάψαντες τοὺς ναργιλέδες των, μὲ τὰ κάρβουνα τὰ ὁποῖα εἶχαν λάβει ἀπὸ τὸ καφενεῖον τοῦ γερο-Ἀκούκατου, ὅστις ἀγρυπνότερος ἀλέκτορος ἤνοιγε τὸ καφενεῖον τέσσαρας ὥρας πρὶν φέξῃ, ἐξηπλώθησαν παρὰ τὴν πρῦμνην καπνίζοντες καὶ πλέοντες τῆ βοήθειᾳ τῆς πρωινῆς ἀπογείου αὔρας. Ἐξῆλθον εἰς τὸ Ἀσπρόνησον, βορειανατολικῶς, ὅπου ἔκαμναν καρτέρι, περιμένοντες πότε ἤθελε φανῆ τὸ κελεπούρι, κατὰ τὸ ὕφος τοῦ Λάμπρου τοῦ Βατούλα. Οἱ Χαλασοχώρηδες κάμψαντες τὴν ἀκτὴν εἶχαν κρυφθῆ ὀπισθεν τοῦ Ἀσπρονήσου, καὶ οἱ Ἀνδρογυνοχωρίστρες οὔτε τοὺς εἶδαν, οὔτε ὑπώπτεον κὰν ὅτι τοὺς εἶχαν προλάβει.

Μετὰ ἰκανὴν ὥραν, ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου, προέκυψαν ἀπὸ τοῦ ἀπέναντι ἀκρωτηρίου δύο βάρκαι ἐρχόμεναι πρὸς τὰ ἐδῶ, αἵτινες, ἔχουσαι οὐριον τὸν ἄνεμον, καθότι εἶχε σουρώσει* ἤδη τὸ μελτέμι, ταχέως ἐπλησίασαν. Οἱ Χαλασοχώρηδες μὲ τὸ κότερόν των ἔπλευσαν εἰς προὔπάντησιν τῶν δύο λέμβων. Ἀνεγνώρισαν δὲ μετ' οὐ πολὺ τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἔφερον αὐταί. Τῆς μιᾶς τούτων ἐπέβαινον ὁ Ἀλικιάδης, καὶ ὁ Ἀβαρίδης, τῆς δευτέρας ἐπέβαινον ὁ Γεροντιάδης, ὁ Καψμαῖδης καὶ ὁ

Χαρτουλάριος, καὶ οἱ πέντε ὑποψήφιοι βουλευταί. Εἶχον ὀρμηθῆ ἐκ τῆς πρωτευούσης τῆς ἐπαρχίας καὶ ἤρχοντο πρὸς ἄγραν ψήφων καὶ πρὸς ἐν τῷ δευτερεύοντι δήμῳ φίλων των. Τούτων ὁ Αλικιάδης ἐκ τῆς μιᾶς λέμβου καὶ ὁ Καψιμαΐδης ἐκ τῆς ἄλλης ὑπηρετοῦντο, χωρὶς νὰ εἶναι συνδυασμένοι, ἀπὸ τοὺς Χαλασοχώρηδες, ὁ δὲ Γεροντιάδης καὶ ὁ Ἀβαρίδης ὑπεστηρίζοντο, χωρὶς ν' ἀποτελῶσι συνδυασμόν, ἀπὸ τὶς Ἀνδρογυνοχωρίστρες. (Διότι ὅλα τὰ εἰς ἰδῆς καὶ ἀδῆς, ὡς νὰ προέβλεπον, θὰ ἔλεγέ τις, μέλλουσαν ἐξορίαν καὶ διωγμόν, εἶχον ζητήσῃ ἐγκαίρως νὰ ἐξασφαλισθῶσιν εἰς τὸν προσφυῆ ἐκεῖνον τόπον.) Ὅσον ἀφορᾷ τὸν πέμπτον, τὸν Γιαννάκον τὸν Χαρτουλάριον, οὗτος ἦτο τὸ μῆλον τῆς ἔριδος, καὶ ἀμφότερα τὰ τοπικὰ κόμματα ἐμάχοντο ποῖος νὰ τὸν πρωτοῦπηρετήσῃ.

Ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας δὲν εὐχαριστήθη πολὺ ἰδὼν τὸν Γιαννάκον τὸν Χαρτουλάριον ἐπιβαίνοντα τῆς αὐτῆς λέμβου μετὰ δύο ἄλλων ὑποψηφίων. Ἐπεθύμει καὶ ἠλπίζε νὰ τὸν ἐβλεπεν ἐπὶ χωριστῆς λέμβου πλέοντα. Διότι διὰ τὸν Αλικιάδην καὶ Καψιμαΐδην δὲν τὸν ἔμελε καὶ πολὺ, καθόσον οὗτοι ὡς φανερῶς ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τοῦ κόμματος, καὶ μὴ ἔχοντες ἄλλους φίλους, δὲν εἶχον ἀνάγκην πολλῶν περιποιήσεων. Ἀλλὰ διὰ τὸν Γιαννάκον τὸν Χαρτουλάριον, τὸν ὁποῖον αὐτὸς διενοεῖτο νὰ ὑπηρετήσῃ ἀριστερᾷ τῇ χειρὶ καὶ διὰ λογαριασμόν του, εἶχε πλεύσει μέχρι Ἀσπρονήσου, σχεδιάζων νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ μεταβῆ τιμητικῶς εἰς τὸ κότερον, καὶ νὰ ὑψώσῃ καὶ σημαίαν εἰς τὸν ἰστόν, ἅμα θὰ εἰσέπλεον εἰς τὸν λιμένα. Δυστυχῶς τώρα ἡ ὑπόθεσις περιεπλέκετο. Οὔτε τὸν Γιαννάκον τὸν Χαρτουλάριον μόνον ἠδύνατο εὐπροσώπως νὰ ἀποσπάσῃ εἰς τὸ κομψὸν καὶ λευκὸν χρωματισμένον κότερον, οὔτε τοὺς ἄλλους, τοὺς δύο φανεροὺς ὑποψηφίους του, ἠδύνατο εὐλόγως νὰ καρπολογήσῃ ἀπὸ τὰς δύο χωριστὰς λέμβους. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ καπετὰν Νικολάκης τὸ Τρυποκαρούδι, μόνος ἰδιοκτῆτης καὶ κυβερνήτης τοῦ κοτέρου, ἀναλογισθεὶς τὸ φιλοδώρημα, τὸ ὁποῖον ἦτο πιθανὸν νὰ δώσουν οἱ ὑποψήφιοι ἂν τοὺς ἔπειθε νὰ ἐπιβιβασθῶσιν εἰς τὸ κότερον, ὅπως εἰσπλεύσωσιν εἰς τὸν λιμένα μετὰ πομπῆς, ἀποβλέψας εἰς τὴν ἐγγύτερον ἰσταμένην λέμβον, ἧς ἐπέβαινον οἱ δύο τῶν ὑποψηφίων, μετέβη εἰς τὴν πρῶραν καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ:

—Ὅριστε, κύριοι, στὸ κότερο! Κύριε Αλικιάδη! κύριε Ἀβαρίδη! θὰ ἰσάρομε* καὶ μπαντέρα* μὲς στὸ λιμάνι...

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας ἤρχισε νὰ νεύῃ ἀπελπιστικῶς καὶ νὰ χειρονομῇ ἀπὸ τῆς πρύμνης πρὸς τὸν νεαρὸν ναυτικόν, ἀποτρέπων αὐτόν. Διότι τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀφοῦ πολὺ ἐσκέφθη, τοῦ εἶχεν ἔλθει ἡ ἰδέα ὅτι, ἀφοῦ τὰ πράγματα ἐπαρουσιάζοντο οὕτω περίπλοκα, ὁ ἄριστος τρόπος πρὸς λύσιν τῆς δυσχερείας ἦτο νὰ καλέσωσιν ἐπὶ τοῦ κοτέρου τοὺς τρεῖς ὑποψηφίους, τοὺς ἐπὶ τῆς ἄλλης λέμβου. Οὕτω θὰ εἶχον τὸ πλεονέκτημα ὅτι θὰ εἶχον δύο ἀντὶ ἑνὸς ἢ μᾶλλον τρεῖς ἀντὶ δύο, νὰ περιποιηθῶσιν διότι ναὶ μὲν ὁ εἷς τῶν τριῶν, ὁ Γεροντιάδης, ἦτο ἀπὸ τὸ ἄλλο κόμμα, ἀλλ' ὁ τρίτος, ὁ Γιαννάκος ὁ Χαρτουλάριος, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Βατούλα, ἤξιζε τοῦλάχιστον διὰ δύο. Καὶ τοῦτο θὰ ἦτο τὸ

μέγιστον κέρδος, ὡς ἦτο καὶ ὁ σκοπὸς τῆς θαλασσίας ἐκδρομῆς του, τὸ νὰ ἔχη τὸν Χαρτουλάριον ὑπὸ τὰς ὄψεις καὶ ὑπὸ τὴν χειρὰ του. Ἀλλ' ὁ καπετὰν Νικολάκης τὸ Τρυποκαρύδι, ἐπειδὴ «δὲν ἦτο μέσα του» διὰ νὰ ἡξεύρη τοὺς πόθους καὶ τοὺς ὑπολογισμούς του, ἐπεδίωκε δὲ ὡς ἀμαθῆς ναύτης τὸ προχειρότερον καὶ τὸ εὐκολώτερον κέρδος, δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὰ νεύματα καὶ εἰς τὰς χειρονομίας του, κ' ἐξηκολούθησε νὰ φωνάζη πρὸς τοὺς κ.κ. Ἀλικιάδην καὶ Ἀβαρίδην:

— Θὰ κοτσάρουμε* καὶ τὴ μπαντέρα, κύριοι!

Συγχρόνως ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, ἀπελπισθεὶς ὅτι θὰ τὸν ἐνόει ποτὲ «αὐτὸς ὁ χονδροκέφαλος», ὁ Νικολάκης τὸ Τρυποκαρύδι, ἔστρεψε τὰ νεύματα καὶ τὰς χειρονομίας του πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἄλλῃ λέμβῳ, καὶ ἤρχισε νὰ τοὺς χαιρετίζη μὲ τὸ καπέλον, μὲ τὸ μανδήλιον καὶ μὲ τὴν φωνήν:

— Καλῶς ὠρίστε, κύριοι! Ὅριστε στὸ κότερο! κύριε Γεροντιάδῃ! κύριε Καψιμαῖδῃ! κύριε Χαρτουλάριε! Ὅριστε!

Σύγκρουσις τότε ἐπῆλθε δικαιωμάτων, ἀπαιτήσεων καὶ πόθων, καὶ σύγχυσις βλεμμάτων, φωνῶν καὶ φρενῶν. Ὁ μὲν κυβερνήτης ἀπὸ τῆς πρῶρας προσεκάλει εἰς τὸ πλοῖον τοὺς ἐκ τῆς μιᾶς λέμβου δύο, ὁ δ' ἐπιβάτης ἀπὸ τῆς πρῦμνης, πλοιάρχου ἐξουσίαν ἀντιποιοῦμενος, προσεκάλει τοὺς ἐκ τῆς ἄλλης λέμβου τρεῖς. Οἱ μὲν δύο, καὶ ἂν ἤθελον, ἐμποδίζοντο νὰ ἔλθωσιν ἐκ τῆς προσκλήσεως τῶν ἄλλων τριῶν, οἱ δὲ τρεῖς ἐκωλύοντο ἐκ τῆς προσκλήσεως τῶν ἄλλων δύο. Καὶ οὗτοι κ' ἐκεῖνοι ἔμενον κοιτάζοντες ἀλλήλους ἀναποφάσιστοι, οἱ δὲ πορθμεῖς τῶν δύο λέμβων ἐφ' ὧν εἶχον πλεύσει, ζηλότυποι καὶ ὀργίλοι, ἤρχισαν φανερὰ νὰ γογγύζωσι.

— Δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ ῥθοῦν στὸ κότερο!

— Ξέρουμε κ' ἡμεῖς ἀπὸ ποῦ μπαίνουν στὸ λιμάνι!...

— Ξέρουμε τὸ δρόμο νὰ πᾶμε στὴ σκάλα ν' ἀράξουμε...

— Ἔχουμε κ' ἡμεῖς μπαντέρα νὰ ἰσάρουμε...

— Καὶ καινούρια μάλιστα... προχτὲς ἀκόμα τὴν ἔραψα...

— Ψὲς ἀκόμη μπογιάτιστα τὸ κοντάρι... ἀκόμα μυρίζει λαδομπογιά.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν, οἱ ἀνδρογυνοχωρίστρες μὲ τὴν βάρκαν των, σχεδὸν χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς ἐννοήσῃ, παρατηρήσαντες πρὸ πολλοῦ τὴν ἐμφάνισιν τῶν δύο λέμβων, εἶτα τὴν συνάντησιν αὐτῶν μετὰ τοῦ κοτέρου, εἶχαν πλησιάσει σιγὰ καὶ γοργὰ καὶ εἶχαν φθάσει ἤδη εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶχαν σταματήσῃ πλησίον ἀλλήλων αἱ τρεῖς λέμβοι, ἐνῶ ἀντήχει ἀκόμη ἡ πρόσκλησις τοῦ Λάμπρου τοῦ Βατούλα:

—Ορίστε, κύριοι, στὸ κότερο!

Καὶ ἡ κραυγὴ τοῦ καπετὰν Νικολάκη:

—Θὰ κοτσάρουμε καὶ τὴ μπαντέρα, κύριοι!

Ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, χωρὶς δισταγμὸν, ἰδὼν μὲ τὸ πρῶτον βλέμμα εἰς ποῖαν λέμβον εὐρίσκετο ὁ Γιαννάκος ὁ Χαρτουλάριος, ἥτις λέμβος ἦτο ἄλλως καὶ ἡ πλησιεστέρα πρὸς τὸ μέρος ἐξ οὗ αὐτὸς ἤρχετο, προσήγγισε μὲ τὴν βάρκαν του, εἰσεπήδησεν εἰς τὴν ξένην λέμβον, ἀπέπεμψε τὴν ἰδικήν του, εἰπὼν εἰς τοὺς συντρόφους του νὰ γυρῶσι μόνοι εἰς τὸν λιμένα, ηὐχίθη τὸ «καλῶς ὠρίσατε» εἰς τοὺς τρεῖς ὑποψηφίους καὶ ἐν μεγίστη ἐλευθερίᾳ, ἐνῶ ὁ πορθμεὺς καὶ ὁ ναύτης του τὸν ἐκοίταζον ἔκπληκτοι, ἐκάθισε παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Γιαννάκου τοῦ Χαρτουλαρίου καὶ ἤρχισεν ἀμέσως ἐμπιστευτικὰς ἀνακοινώσεις εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ.

Τοῦτον ὡς εἶδεν ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, ἐν τοιαύτῃ θαυμαστῇ προπετεῖᾳ καὶ θρασύτητι ζηλευτῇ κατορθώσαντα οὕτω ἀπλῶς νὰ τὸν ὑπερφαλαγγίση, ἔλαβε μόνος τὴν κώπην, ἐνῶ ὁ κυβερνήτης ὁ Νικολάκης τὸ Τρυποκαρύδι, ὀρθὸς ἐπὶ τῆς πρῶρας ἰστάμενος, ἐξηκολούθει ἀκόμη νὰ φωνάζη πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς πρῶτης λέμβου δύο ὑποψηφίους:

—Θὰ σᾶς ἰσάρουμε καὶ τὴν μπαντέρα, κύριοι!... καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὴν δευτέραν λέμβον, ὅτε, χωρὶς νὰ εἶπη λέξιν εἰς τὸν καπετὰν Νικολάκην εἰσώρησε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν λέμβον, ὅπου ἦτο ὁ Γιαννάκος ὁ Χαρτουλάριος, ἐχαιρέτισε τοὺς τρεῖς ὑποψηφίους, κ' ἐκάθισεν ἐκ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς τοῦ περιμαχήτου ὑποψηφίου βουλευτοῦ, ὅπως ἀρχίσῃ καὶ αὐτὸς τὰς ἰδικὰς του ἀνακοινώσεις, ἐνῶ ὁ πορθμεὺς καὶ ὁ ναύτης του τὸν ἐκοίταζον ἔκθαμβοι, μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα.

Ὅστις ἔβλεπε μακρόθεν οὕτω πῶς ἀντίπρωρα ἰσταμένας τὰς τέσσαρας ταύτας λέμβους, ὑπηνέμους, δίπλα εἰς τὸ Ἄσπρόνησον, θὰ ὑπέθετεν ὅτι πράγματι τὴν πρῶιαν ἐκείνην εἶχε πέσει, κατὰ τὸ εἰκονικὸν ὕφος τοῦ Μανώλη τοῦ Πολύχρονου, ἔκτακτος ροφὸς εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅτι τὰ παραγάδια τῶν τεσσάρων λέμβων ἐμπερδεύθησαν εἰς τοιοῦτον δυσἀλλάκτον τρόπον, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνη τις εἰς ποῖον παραγάδι ἀνήκε τὸ ἄγκιστρον, εἰς ὃ εἶχε συλληφθῆ ὁ ροφός, καὶ ὅτι οἱ ἀλιεῖς ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους, μὲ κίνδυνον νὰ ξεπιασθῆ καὶ τοὺς φύγη τὸ ἄγρευμα, περὶ κυριότητος καὶ κατοχῆς τοῦ τε παραγαδίου, τοῦ ροφοῦ καὶ τοῦ ἄγκιστρον.

* * *

Τέλος αἱ δύο λέμβοι, αἱ φέρουσαι τοὺς ὑποψηφίους, ἐξεκίνησαν διὰ νὰ εἰσπλεύσωσιν εἰς τὸν λιμένα. Ἡ βάρκα τοῦ Μανώλη μὲ τοὺς δύο συντρόφους του εἶχε γίνει ἄφαντος ἤδη. Τὸ δὲ κότερον, ἐφ' οὗ εἶχε μείνει

μόνος ὁ κυβερνήτης του, ἤρχετο τελευταῖον.

Ὁ καπετὰν Νικολάκης «ἦτο φούρκα» ἰδὼν ὅτι ἔχασε τὸ ἐλπιζόμενον φιλοδώρημα, καὶ ὅτι ἐγκατελείφθη ὑπὸ τοῦ Βατούλα. Ἐν τούτοις ἤνοιξε τὸ κάτασπρον ὡς τὰ πτερὰ τοῦ γλάρου πανίον του, ἀναψε τὸν ναργιλέν του, ἐξηπλώθη παρὰ τὸ πηδάλιον, κρατῶν τὴν σκόταν*, κ' ἐξεκίνησεν. Ἄν ἤθελε, καίτοι μόνος, καίτοι αἱ δύο λέμβοι ἀρμένιζαν μὲ πανιὰ καὶ μὲ κουπιά, ἦτο ἱκανὸς μὲ τὸ κομψότατον, νεοπαγῆς καὶ κοπτερὸν σκάφος του, νὰ προσπεράσῃ τὰς δύο λέμβους, νὰ τὰς ἀφήσῃ «στὰ μπούνια»*, ρίπτων «κολοκυθάνες»* ὀπίσω του. Ἀλλὰ πρὸς καιρὸν ὠρτσάριζε* καὶ ἔκοπτε τὸν δρόμον τοῦ πλοίου. Ὅταν τὰ τρία πλοῖα κάμψαντα τὸν κάβον εἰσέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα, τότε, τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐπλησίαζαν εἰς τὴν ἀποβάθραν, καὶ ὁ κόσμος ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τοὺς ἐκοίταζε, τότε, δι' ἐπιτηδείου χειρισμοῦ, ἐπειδὴ τὰ μελτέμια τοῦ θέρους ἐπιαναν ἐν μέρει εἰς τὸν ἀνατολικὸν λιμένα τῆς πολίχνης, ἔτρεξε κατέμπροσθεν τῶν λέμβων, ὑψωσε τὴν σημαίαν του, σκεπτόμενος, ὅτι αὐτὸς τὸ κάτω-κάτω, ὡς ναυτικός, ἦτο τόσον ἄξιος τῆς τιμῆς ταύτης διὰ τῆς σημαίας τοῦ ἰδίου πλοίου του, ὅσον καὶ πᾶς ἄλλος, ἐπροσπέρασε τὰς δύο λέμβους, τὰς ἀφήσε δέκα ὀργυῖας ὀπίσω, καὶ ἐλθὼν ἠγκυροβόλησε πρῶτος μετὰ κρότου, κράξας θριαμβευτικῶς πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν δύο λέμβων ὑποψηφίους καὶ λοιπούς:

— Τ'ν караβοкуριά σας*!

ΣΤ'

Τὴν πρωίαν ἐκείνην ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης ὁ Συβίας, ἀφοῦ ἐσυλλειτούργησε τὸν παπα-Σωτήρη, τὸν ἐφημέριον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, εἰσώρησεν, ὅπως πάντοτε συνήθιζεν, ἅμα τῇ ἀπολύσει τῆς λειτουργίας εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα, διὰ νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν του δι' ὅλα τὰ νε-να-να-νε καὶ τὰ τε-ρε-ρέμ τὰ ὁποῖα εἶχε συνεισφέρει πρὸς συντέλεσιν τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας. Συνίστατο δὲ ὁ μισθὸς οὗτος εἰς ἓν «ξάκρισμα» προσφόρου «διὰ τὸν καφέ», καὶ εἰς ἡμίσειαν προσφορὰν περιπλέον, τὴν ὁποῖαν ἀυθαιρέτως ἐλάμβανε, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ συγγενοῦς του ἱερέως, θέτων αὐτὴν εἰς τὸν κόλπον του, «γιά τὴν συβία». Ὁ παπα-Σωτήρης δὲν ἐθύμωνε τόσον διὰ τὴν ἡμίσειαν προσφορὰν καὶ διὰ τὸ ξάκρισμα, ὅσον διὰ τὴν τόλμην τοῦ νὰ εἰσβάλλῃ εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα «ἐξῆντα χρόνων ἄνθρωπος, ἐν ἁμαρτίαις γηράσας». Ἀλλ' ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης ἀπὸ πεντηκονταετίας δὲν εἶχε παύσει οὔτε τὸν παπα-Σωτήρη νὰ συλλειτουργῇ οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν Βῆμα νὰ εἰσέρχεται.

Εἶτα, ἀφοῦ ἔβαλεν εἰς τὸν κόλπον του τὴν ἡμίσειαν προσφορὰν «γιά τὴν συβία», φράσις ἐξ ἧς ἔλαβεν ἀρχὴν καὶ τὸ παρωνύμιόν του, ἐξῆλθεν ὑποσκάζων ἐκ τοῦ ἱεροῦ Βήματος, κρατῶν εἰς τὴν ἀριστερὰν τὸ «διὰ τὸν καφέ» ξάκρισμα, τὸ ὁποῖον ἤρχισε καὶ νὰ μασᾷ, ἐμάζωξε τὴν φαιὰν καὶ πρῶην ξανθὴν κόμην του ὑπὸ τὴν σκούφίαν, ἔλαβεν ἐκ τοῦ στασιδίου τὴν ράβδον του κ' ἐξῆλθεν εἰς τὴν πλατεῖαν. Ἡ ἐκκλησία μόλις ἀπεῖχεν

ἑκατοντάδα βημάτων ἀπὸ τῆς παραθαλασσίου ἀγορᾶς καὶ τῆς ἀποβάθρας. Ὁ μπάραμπ' Ἀναγνώστης κατέβη κούτσα-κούτσα, καὶ εἰς τὸν δρόμον πρῶτον συνήντησε δύο παιδιά τοῦ δρόμου παίζοντα εἰς τὸν περίβολον τῆς ἐκκλησίας, τὰ ὅποια ἠπειλήσε μὲ τὴν ράβδον του καὶ τὰ ἐδίωξε μακρὰν τοῦ ναοῦ. Εἶτα ἐπερίπαιξεν ἓνα Γύφτον, τὸν ὅποιον συνήντησε μεθυσμένον, ἄγοντα ἔωθεν τὰ προεόρτια τῶν ἐκλογῶν, καὶ κατόπιν ἐπέειραξε μίαν χήραν «ἀπασσάλωτην»*, τὴν ὅποιαν εἶδε καταβαίνουσαν διὰ πλαγίου δρόμου εἰς τὸν βράχον τὸν πέραν τῆς ἀγορᾶς, ξεκάλτσωτην καὶ μὲ κοντὸν φουστάνι. Εἶτα, πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ καφενεῖον, εἶδεν ἓν κότερον καὶ δύο μεγάλας λέμβους, αἵτινες εἶχαν φθάσει, καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠγκυροβόλουν πρὸ τῆς ἀποβάθρας.

— Ἄ! θὰ εἶναι οἱ ὑποψήφιοι, εἶπε· καὶ ἀφοῦ ἐκαλημέρισε δύο ἢ τρεῖς λεμβούχους ἢ ἀλιεῖς, οἵτινες ἐκάθηντο ἔξωθεν τοῦ καφενεῖου καπνίζοντες ναργιλέν, τοὺς ἠστεῖσθη λέγων: «Γιὰ σᾶς ἔφεξε πάλι! ἐσεῖς εἶστε οἱ σπορίτες* τοῦ χωριοῦ», αἰσθανόμενος μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ ἐναλλάξῃ τὰ δύο ἀρκτικά σύμφωνα τῆς λέξεως, ἀλλὰ μὴ τολμῶν· διὰ νὰ ξεθυμάνῃ ὅμως, ὅταν εἶδε τρεῖς ἢ τέσσαρας γέροντας, καθημένους σοβαρῶς ἐντὸς τοῦ καφενεῖου, ἐπὶ ὑψηλοῦ καὶ πλατέος σανιδίου καναπέ, χωρὶς νὰ φθάνῃ ἢ πλάτῃ των ν' ἀκουμβήσῃ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ μὲ τοὺς πόδας μετεώρους εἰς τὸ κενόν, ὑπεράνω τῆς μακρᾶς τάβλας τῆς φραττούσης τὴν ὑπὸ τὸν καναπὲν καρβουνοθήκην, τοὺς ἔδειξε πρὸς τοὺς λεμβούχους λέγων: «Κοιτάξτε, κείνοι εἶναι οἱ κοπροδήμηδες, οἱ προεστοὶ τοῦ τόπου. Δὲν σᾶς φαίνονται σὰν τὰ μικρὰ παιδιά ποὺ κάνουν κουρμαντέλα*»;

Ὁ μπάραμπ' Ἀναγνώστης ὁ Συβίας, ὑγιῆς τοὺς πόδας, εἶχε κουτσαθῆ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὑπὸ τινος ὀργίλου καὶ φιλεκδίκου χωρικοῦ, τὸν ὅποιον εἶχε παραφορτώσει μὲ τὰ σκώματά του. Μὲ ὅλον ὅμως τὸ πάθημα, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιβάλῃ χαλινὸν εἰς τὴν γλῶσσάν του, καὶ εἰς τοὺς ἐλέγχοντας αὐτὸν οἰκείους ἔλεγεν: «Ἡ ψυχὴ θὰ βγῆ πρῶτα, κ' ὕστερα τὸ-χοῦν».

Εἶτα παρήγγειλε τὸν καφέν του, καὶ ἠξεύρων ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμένη ἐπὶ εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας ἔωσοῦ κατορθώσῃ νὰ τοῦ τὸν ψῆση ὁ γερο-Ἀκούκατος, ὁ καφετζής, μετέβη χωλαίνων εἰς τὴν ἀποβάθραν, ὅπου εἶχον συναχθῆ ἄνδρες τινὲς καὶ παιδιά ξυπόλυτα πολλὰ, ὅπως ἴδωσι καὶ θαυμάσωσι τοὺς ὑποψηφίους.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπεβιβάζοντο ἐκ τῶν λέμβων οἱ ὑποψήφιοι. Ὁ μπάραμπ' Ἀναγνώστης ἔκραξε πρὸς αὐτούς:

— Καλῶς ὠρίσατε!

Καὶ εὐθὺς προσέθηκε:

— Πόσα καντάρια ρουβάδα* ἔχετε;

Γενικός καγχασμός υπεδέχθη τὴν ἐρώτησιν.

Εἶτα ἐπανελάβε:

— Δὲν ἀκοῦτε; Μᾶς φέρατε πολλὴ ρουβάδα¹; Πόσῃν ἔχει ὁ καθένας σας;

Ὁ γέλως ἐπανελήφθη, ἀλλ' οὐδεμία ἀπάντησις ἐδόθη.

Καὶ τρίτον ἠρώτησε:

— Ἔχετε δηλωτικὸ γιὰ τὴ ρουβάδα;

Οἱ ὑποψήφιοι γελῶντες ἠνείχοντο τὸ ἄκακον σκῶμμα τοῦ μπάρμπ' Ἀναγνώστη, προσηνεῖς ἄλλως νησιῶται καὶ ἀγαπῶντες τὰ ἀστεῖα.

Ὁ μπάρμπ' Ἀναγνώστης ἐψιθύρισε, μετὰ προσποιήτου ὀργῆς: «Κάμετε καλὰ μὲ τὸν κουμερκιάρη*, ἐγὼ δὲν ἀνακατόνουμε». Καὶ στρέψας τὴν ράχιν, ἀπῆλθε χωλαίνων νὰ πῆ τέλος τὸν καφέν του, ἀφοῦ εἶχε καταφάγει ἤδη ἐξ ἀνυπομονησίας τὸ ξάκρισμα, καὶ θὰ ἠναγκάζετο ἴσως νὰ βάλῃ χεῖρα εἰς τὸ ἥμισυ τῆς προσφορᾶς, τὸ προωρισμένον διὰ τὴν συμβίαν.

* * *

Οἱ ὑποψήφιοι, ὁ Γεροντιάδης, Ἀλικιάδης, καὶ Ἀβαρίδης, ὁ Καψιμαῖδης καὶ ὁ Χαρτουλάριος, δεχόμενοι τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ τὰς χειραψίας τῶν ἐντοπίων, συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν Μανώλην τὸν Πολύχρονον καὶ ἀπὸ τὸν Λάμπρον ὁ τὸν Βατούλαν, οἵτινες εἶχον ταχθῆ ὡς χωροφύλακες ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Χαρτουλαρίου, καὶ δὲν τὸν ἄφηναν νὰ κάμῃ βῆμα, ἦλθαν καὶ ἔπιον καφέν εἰς τὸ αὐτὸ καφενεῖον τοῦ γερο-Ἀκούκατου, καὶ ἀκολούθως χωρισθέντες μετέβησαν ἀνὰ δύο πρὸς τοὺς εἰς προὔπαντησιν ἐλθόντας φίλους των. Ὅσον διὰ τὸν Γιαννάκον τὸν Χαρτουλάριον, οὗτος, βλέπων τὴν πρὸς αὐτὸν σπουδὴν καὶ προσπάθειαν καὶ τῶν δύο κομμάτων, ἀντιπροσωπευομένων ἐπισήμως ἀπὸ τὸν Λάμπρον τὸν Βατούλαν καὶ ἀπὸ τὸν Μανώλην τὸν Πολύχρονον, ἐθεώρησε τώρα παράποτε βεβαιότεραν τὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἀσφαλεστέραν τὴν θέσιν του. Ἐπίστευε δὲ ὅτι ἀμφότερα τὰ κόμματα, Ἀνδρογυνοχωρίστρες, καὶ Χαλασοχώρηδες, θὰ τὸν ἐψήφιζαν μονοκούκκι, ὥστε καὶ ἂν ἐμειονοπήφει εἰς τοὺς ἄλλους δήμους, ἐδῶ ὅμως θὰ ἔβγαινε παμψηφεί.

Ὅχι τόσον ροδίνας τὰς προβλέψεις, παρὰ τὰς παχείας ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας ἐλάμβαναν, εἶχαν ὁ Καψιμαῖδης καὶ ὁ Ἀβαρίδης. Οὗτοι οἱ δύο ἐθεωροῦντο παρὰ πάντων ὡς ὑποψήφιοι παραπληρωματικοί, οἱ δυνατώτεροι δ' ἐκ τῶν τεσσάρων ἦσαν ὁ Γεροντιάδης καὶ ὁ Ἀλικιάδης. Ἄλλως δέ, ἤξιζαν, κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν ν' ἀντιπροσωπεύωσιν οἱ δύο οὗτοι τὴν ἐπαρχίαν. Ὁ Γεροντιάδης εἶχε διαπρέψει ἤδη ὡς βουλευτής, ἀρνηθεὶς πᾶν ρουσφέτιον εἰς τοὺς μὴ στενοὺς φίλους, διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὰ

γενικά τοῦ ἔθνους συμφέροντα. Ὁ δὲ Ἀλικιάδης εἶχε διατελέσει καὶ αὐτὸς βουλευτῆς ἄλλοτε, καὶ εἶχε διακριθῆ. Δὲν ἦτο ἄνθρωπος νὰ πηγαίνει στὰ χαμένα. Ἦθελε «σίγουρες δουλειές». Ἦτον ἱκανὸς νὰ ἐξοδεύῃ καὶ δεκαπέντε χιλιάδας, καὶ εἴκοσι χιλιάδας, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ. Ἀλλὰ δὲν ἐπετοῦσε τὰ λεπτὰ «στὸ βρόντο». Ἦτο βέβαιος ὅτι ἐκλεγόμενος βουλευτῆς, θὰ ὠφελεῖτο εἴκοσι πέντε ἢ τριάντα χιλιάδας, τὸ ὀλιγώτερον. Ἄ! ἦτον πολὺ «κωλοπετσωμένος». Ἐν πρώτοις, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ διορίσῃ ὑπάλληλον, θὰ τοῦ ἔλεγε «μὲ δίνεις τὰ μισά;» πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ δώσῃ μπιλιέτο. Νέτα-σκέτα, «σίγουρες δουλειές». Καὶ ἂν κανεὶς κακομοίρης ἐτύγχανε νὰ τοῦ χρεωστῆ ἀπὸ παλαιὸν καιρὸν τίποτε ψωροδραχμές, θὰ τὸν διώριζεν, ἐξαναγκάζων αὐτὸν νὰ ὑπογράψῃ ἐκ προκαταβολῆς πολλῶν μηνῶν ἀποδείξεις διὰ τοὺς μισθοὺς του, μὲ χρονολογίας ἡμερῶν μῆπω ἀνατελασῶν μέχρι ὑπερεξοφλήσεως. Ἄλλ' αὐτὰ ἦσαν δευτερεύοντα καὶ ἀνάξια λόγου. Ὅτι ἀπετέλει τὴν δύναμιν τοῦ Ἀλικιάδου ἦτο ὁ πόθος ὑφ' οὗ ἐφλέγετο νὰ φανῆ χρήσιμος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων ἔργων τῆς ἐπαρχίας. Ἐν πρώτοις, ὑπῆρχεν ἡ ἐθνικὴ ὁδός, ἡ προκηρυσσομένη ἐκάστοτε ὡς μέλλουσα νὰ κατασκευασθῇ παρὰ τὴν πρωτεύουσάν τῆς ἐπαρχίας πόλιν. Ἐκεῖθεν, ἂν ἐξελέγετο βουλευτῆς, θὰ εἶχε τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. Ἀπὸ τώρα εἶχεν ἀρχίσει νὰ συνεταιρίζεται κρυφὰ μὲ τοὺς ἐργολάβους. Κατὰ τὴν πρώτην βουλευτείαν του ὀλόκληρον δάσος τὸ εἶχε κάμει ἰδικόν του, δικαίωμάτι κατακτήσεως. Μὲ τὸν ἔφορον, τὸν ὁποῖον εἶχε φέρει εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, εἶχε προεξηγηθῆ σαφέστατα: «Θὰ σὲ διορίσω, ἀλλὰ φόρον δὲν θὰ βεβαιώσῃς ἀπὸ τὴν ξύλευσιν τοῦ δάσους». Ἐπειτα ἦτο ὁ λιμὴν, ὁ λιμὴν τῆς βορειανατολικῆς πόλεως. Ἄ! αὐτὸς ὁ λιμὴν εἶχεν ὅλους τοὺς μυθολογικοὺς χαρακτήρας, οὓς ἠδύνατό τις νὰ ἐπιθυμήσῃ διὰ μεγάλην ἐπιχείρησιν. Ὡμοίαζε μὲ τὸ παλάτι τῶν Σαράντα Δράκων ἢ μὲ τὸ Κάστρο τῆς Ὠριάς. Εἰς κάθε νέας ἐκλογὰς ἐπροκηρύσσετο ἡ ἐργολαβία· εἰς κάθε διάλειμμα μεταξὺ δύο ἐκλογῶν ἡ ἐργολαβία ἐγκατελείπετο. Ἐρρίπτοντο ἀκριβῶς τόσαι πέτραι πρὸς μὸλωσιν* τῆς θαλάσσης, κατὰ τὰς παραμονὰς ἐκάστης ἐκλογῆς, ὅσαι, ἂν ὑπελογίζετο ὅτι θὰ εἶχομεν βουλευτικὰς ἐκλογὰς κατὰ πᾶν ἔτος, θὰ ἦρκουν ὅπως μετὰ τρεῖς αἰῶνας, μετὰ πέντε αἰῶνας τὸ πολὺ, συντελεσθῆ τὸ ἔργον. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ὁ Ἀλικιάδης εἶχεν ἀπόφασιν, «Ἀμέτ Μουαμέτ»*, νὰ βάλῃ τὴ δουλειὰ ἐμπρός. Ἄ! δὲν τὸν ἐγελοῦσαν αὐτὸν μὲ τὸ σήμερα καὶ μὲ τὸ αὔριο οἱ ἐργολάβοι. Ἦθελεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ φανῆ χρήσιμος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του.

* * *

Ἄφου ἔπιον διπλοῦς καφέδες κ' ἐδέχθησαν προσρήσεις οἱ πέντε ὑποψήφιοι, μετέβησαν, ὡς εἶπομεν, ἕκαστος πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν φίλων. Ἦσαν καὶ οἱ πέντε ὑψηλοί, φραγγοφορεμένοι, ἠλιοκαεῖς, μὲ ὑψηλὰ καπέλα, τὰ ὁποῖα ἐφόρουν ὅλοι τόσον στραβά, ὥστε τὸ ἀριστερὸν ὠτίον ἐκαλύπτετο ὅλον, καὶ μόνον τὸ δεξιὸν ἦτο ὄρατόν, ἐλευθέρως ἀναπτυσσόμενον. Τοῦτο ἰδὼν εἰς τῶν ἐντοπίων, θέλων νὰ εὐφυσολογήσῃ ἀκαίρως λίαν, εἶπεν ὅτι καὶ οἱ πέντε ἦσαν «μὲ ἔν' αὐτί».

Ζ'

Τὴν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς, ἀφοῦ ἔμειναν ἐπὶ τεσσαράκοντα ὥρας, ψηφοθηροῦντες καὶ συνεννοούμενοι μετὰ τῶν φίλων, ἀνεχώρησαν ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας οἱ πέντε ὑποψήφιοι. Ὁ Γιαννάκος ὁ Χαρτουλάριος εἶχεν ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μείνη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς ἐν τῷ δήμῳ, ἐλπίζων νὰ λάβῃ πλείονας ψήφους διὰ τῆς παρουσίας του, βασιζων τὴν ἐπιτυχίαν του ἐπὶ τῆς ἐν τῷ δήμῳ τούτῳ ὑπεροχῆς. Ἄλλ' ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, πρὸς ὃν μεγάλην ἔτρεφεν ὑπόληψιν ὁ Γιαννάκος ὁ Χαρτουλάριος μεθ' ὅλας τὰς ραδιουργίας καὶ διαβολὰς ἃς ἔβαλεν εἰς πρᾶξιν προσπαθῶν νὰ τὸν ὑποσκελίσῃ ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, ὁ Λάμπρος, λέγων, ὁ Βατούλας ἀντέστη λίαν ἐπιμόνως καὶ τὸν ἀπέτρεψε, λέγων ὅτι ἐκεῖ, εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, ὅπου εἶναι καὶ οἱ περισσότεροι ψῆφοι, ἦτον ἀναγκαιότερα ἢ παρουσία του, διὰ νὰ μὴν τὸν ρίξουν κάτω ὁ Ἀβαρίδης καὶ ὁ Καψιμαῖδης. Ὅσον ἀπέβλεπε τὰ ἐδῶ, αὐτός, ἐπιθέτων εἰς τὸ στέρνον τὴν χεῖρα, τὸν ἐπαιρνε ἐπάνω του. Ἀπὸ ἐδῶ ἦτον σίγουρος βουλευτῆς, τοῦ τὸ ἔδιδεν ἐγγράφως· ἐκεῖ νὰ κοιτάξῃ, πέρα ἐκεῖ, νὰ μὴν τοὺς φᾶνε, τὰ μάτια του τέσσερα. Ὁ Χαρτουλάριος ἐπέισθη δοῦς τὰ πιστὰ εἰς τὸν Λάμπρον, καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τῶν ἄλλων.

Τὴν Παρασκευὴν ἑσπέρας καὶ τὸ Σάββατον πρωὶ ἔφθασαν τρεῖς ἢ τέσσαρες βρατσέραι, μεταφέρουσαι ἐξ Ὠρεῶν, Στυλίδος, Θρονίου καὶ Βόλου δύο ἢ τρεῖς δωδεκάδας ἐκλογέων, τοὺς ὁποίους ἀπόστολοι τῶν δύο κομμάτων ἐκπεμφθέντες πρὸ ἡμερῶν εἶχον στρατολογήσει, πληρώσαντες αὐτοῖς, εἰς βάρος τῶν ὑποψηφίων, τοὺς ναύλους καὶ τὰ χασομέριά των. Περὶ δὲ τὴν δείλην τοῦ Σαββάτου ἐπεχείρησαν, καὶ τὰ δύο κόμματα, νὰ κάμουν «ἐπίδειξιν», ὡς νὰ ἠθελαν νὰ γελάσωσιν ἀλλήλους ὅτι εἶναι περισσότεροι οὗτοι ἢ ἐκεῖνοι. Πρῶτοι οἱ Χαλασοχώρηδες συνεκεντρώθησαν, ὅπως εἶχαν συμφωνήσει, εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ γερο-Ακούκατου. Λέγομεν συνεκεντρώθησαν μεταχειριζόμενοι ἀπλῶς συνήθη εἰς τὸν πολιτικὸν λόγον λέξιν. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ ἀπόπειρα τῆς συγκεντρώσεως, διήρκει ἐπὶ δύο ὥρας καὶ ἀκόμη δὲν εἶχαν συγκεντρωθῆ. Μόλις ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας καὶ δύο ἢ τρεῖς ἄλλοι συμβοηθοὶ του κατῶρθον νὰ σύρῳσι δέκα ἢ δώδεκα ἐκλογεῖς πρὸς τὸ καφενεῖον, καὶ μετ' ὀλίγα λεπτὰ οἱ προσήλυτοι ἀντὶ νὰ αὐξήσωσι ὀλιγόστευαν, διότι ὁ εἷς ἐπροφασίζετο ὅτι «θέλει νὰ πάῃ ὡς στὸ σπίτι γιὰ δουλειά, ὡς ὅτου νὰ πῆς κρεμμύδι ἔφθασε», ὁ ἄλλος ἐξεκλέπτετο χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε κ' ἔφευγεν ἀπὸ τὴν ἄλλην πόρταν, διότι τὸ καφενεῖον εἶχε δύο θύρας, τὴν μίαν πρὸς τὴν ἀγοράν, τὴν ἄλλην πρὸς τὴν συνοικίαν. Ὅλιγοὶ μόνον ἦσαν οἱ φανεροὶ καὶ φανατικοί, οἱ ἄλλοι ὑπέσχοντο, ἀλλὰ δὲν ἠθελαν νὰ τὰ χαλάσουν καὶ μὲ τὸ ἄλλο κόμμα. Ἐπειτα καὶ δὲν εἶχεν ἀνατείλει ἀκόμη ἡ ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς, οὐδ' εἶχαν ἀρχίσει ἀκόμη τὰ δύο «πρακτορεῖα» νὰ εἰσάγουν καὶ νὰ ἐξάγουν τοὺς ψηφοφόρους νὰ τοὺς εἰποῦν «τὸ κρυφόν», τὸ ὁποῖον ἦτο ἀπαραίτητον πρὸ τῆς ψηφοφορίας. Καὶ ὅταν εὐκόλον ὅπως οὖν ἦτο ν' ἀκούσουν αὐριον «τὸ κρυφόν» καὶ ἀπὸ τὰ δύο κόμματα, διατὶ νὰ κηρυχθοῦν σήμερον ὑπὲρ τοῦ ἑνός;

Διότι δὲν ἦτο συνήθεια νὰ τὸ λέγουν «τὸ κρυφὸ» πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ψηφοφορίας. Τὰ φυσεκία ἐμοιράζοντο εἰς τὸν στρατὸν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς μάχης, ὄχι ἀπὸ τῆς παραμονῆς.

Τέλος μετὰ πολλῆς δυσκολίας, ἀφοῦ ἐσυνάχθησαν μερικοὶ, ἀπεφασίσθη νὰ ἐκκινήσωσιν, ἡγουμένων κοκκίνων καὶ λευκῶν σημάτων καὶ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, βιολίου καὶ λαγούτου καὶ κλαρινέτου. Ὑπῆρχεν ἐλπίς ὅτι, καθὼς ἡ κυλιομένη σφαῖρα τῆς χιόνος, καθόσον διήλυνε διὰ τῶν ὁδῶν, ἡ διαδήλωσις θὰ ἐπληθύνετο. Ἄλλ' ὀλίγοι τινὲς ἔβαινον πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ἐκεῖ ὅπου εἶχε δώσει ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας ὁδηγίας εἰς τοὺς μουσικοὺς καὶ εἰς τοὺς κρατοῦντας τὰ κοντάρια μὲ τὰς χρωματιστὰς ὀθόνας νὰ κατευθυνθῶσιν, οἱ ἄλλοι οἱ περισσότεροὶ διηυθύνοντο πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος, ἐπιμένοντες ὅτι ἔπρεπε νὰ στραφῆ πρῶτον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς συνοικίας τῆς πολίχνης ἢ διαδήλωσις, ἂν ἤθελε νὰ κάμη ἐντύπωσιν. Ἴσως δὲν ἤθελον νὰ διελάσωσι διὰ τῆς ἀγορᾶς, ὅπως ἐπεθύμει ὁ Λάμπρος, διὰ νὰ μὴ ἐκτεθῶσιν ἀπέναντι τῶν ἀντιθέτων. Μεγάλη δὲ ἔγινε σύγχυσις καὶ ταραχή. Ἄλλοι ἐτραβοῦσαν ἀπ' ἐδῶ, ἄλλοι ἀπ' ἐκεῖ. Οἱ μουσικοὶ καὶ οἱ σημαιοφόροι τὰ ἔχασαν μὴ ἠξεύροντες εἰς τίνας νὰ ὑπακούσωσιν. Περὶ τὰ ἑκατὸν παιδιά τοῦ δρόμου ἀνυπόδητα, τὰ ὅποια εἶχε στρατολογήσει πρὸς μίαν πεντάραν τὸ ἐν ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, δὲν ἔπαυσαν νὰ φωνάζουν σπαρακτικῶς: «Ζήτω οἱ καλοὶ πατριῶτες! Ζήτω ὁ Ἀλικιάδης! Ζήτω ἡ νοικοκυροσύνη».

Τέλος ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τοὺς πολλοὺς, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ μεθύσουν τόσον κατὰ τὴν ἀνὰ τὰς συνοικίας περιοδεῖαν τοὺς ἀπροθύμους διαδηλωτὰς, ὥστε νὰ τοὺς φέρῃ ὀπίσω εἰς τὴν ἀγορὰν φανεροὺς καὶ παραπαίοντας ὀπαδοὺς τοῦ Χαλασοχωρῆτικου κόμματος. Ἐτήρησε δὲ τὸν ἐνδιάθετον ὄρκον τοῦ ὅσον ἠδυνήθη. Ἀνὰ τὰς συνοικίας ὑπῆρχαν πάμπολλα μικρὰ καπηλίδια καὶ κατώγεια οἰνοπωλικά, τὰ ὅποια εἶχαν φυτρώσει ἔξαφνα ὡς μανιτάρια, ἄδηλον διατί. Ἐποχὴ τῆς ἐσοδείας τοῦ νέου οἴνου δὲν ἦτο, διὰ ν' ἀνοιξῶσι διὰ τρεῖς μῆνας καὶ εἶτα νὰ κλείσωσι· τὸναντίον ἡ ἐνιαύσιος εἶχεν ἐξαντληθῆ ἤδη, καὶ ὁ τόπος εἰσήγεν ἔξωθεν τὸν οἶνον. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι εἶχαν ἀνοίξει ἐπίτηδες χάριν τῶν ἐκλογῶν. Βοσκοὶ πωλήσαντες τελευταῖον τὰς προβατίνας των εἰς τὸν ἐπιτήδειον περὶ τὸν ἐξαρρενισμόν τῶν θηλέων χασάπην, ἀγωγιᾶται ἔχοντες δεμένον τὸν ὄνον των ἀπ' αὐτῆς τῆς κρικέλας τοῦ παραστάτου τῆς θύρας τοῦ αὐτοσχεδίου καπηλείου των, εἶχαν παραιτήσῃ τὸ ἐπάγγελμά των καὶ ἤνοιξαν μαγαζεῖα χάριν τῶν ἐκλογῶν. Δι' ὅλων ἐκείνων τῶν μερῶν ἐφρόντισε νὰ διευθύνῃ τὴν διαδήλωσιν ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας, καὶ αἱ ὀλίγοι δαμιτζάνες, ὅσας εἶχε πλήρεις παραπλεύρως τῶν κενῶν καὶ πρὸς ἐπίδειξιν μόνον τεταγμένων βαρελίων πᾶς κάπηλος, ἐκενώθησαν πρὸς τιμὴν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ὁ Μανώλης καὶ οἱ φίλοι του κατεγίνοντο νὰ χορδίσωσι καὶ αὐτοὶ τὴν διαδήλωσίν των. Εἶχον συναχθῆ εἰς τὸ μπακαλικο-εμπορικὸν τοῦ Θόδωρου τοῦ Μοστροπούλου, Ἀρκάδος ἀποπλανηθέντος εἰς τὰ μέρη

ἐκεῖνα περὶ τοὺς δεκαπέντε χρόνους, διὰ τοὺς ὁποίους εἶχε παρασκευάσει γιουβέτσι ὁ Μανώλης, διὰ νὰ «πιάση μαγιά», καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐμέθυσεν ἤρχισαν ἀυθόρμητως τὸν χορὸν καὶ τὸ τραγούδι. Ἐπιάσθησαν ἐπὶ τῆς μικρᾶς πλατείας, ἔμπροσθεν τοῦ μαγαζείου, καὶ ἔστησαν τὸν χορὸν, ὅστις ἐντὸς μιᾶς ὥρας ἠΰξησε κ' ἐμεγαλύνθη κατὰ πολλὰς δωδεκάδας, καθόσον πάμπολλοι ἀυθόρμητοι ἢ καλούμενοι ὑπὸ τοῦ Μανώλη προσήρχοντο διὰ νὰ τοὺς κεράσῃ, καὶ ἀφοῦ ἐδευτέρωναν καὶ ἐτρίττευαν, ἐπροσηλυτίζοντο καὶ δὲν ἐξεκολλοῦσαν πλέον. Ὁ Θόδωρος ὁ Μοστρόπουλος, πρὸ διετίας μόλις ἀποκατασταθῆς εἰς τὸ χωρίον, εἶχε χωθῆ ὅλος εἰς τὰ πολιτικά, κ' ἐπετηδεύετο μέγαν ζῆλον καὶ φανατισμὸν ὑπὲρ τοῦ κόμματος. Ἐπέτα τὴν σκούφίαν του κατὰ γῆς, τὴν ἐδάγκανε, τὴν ἐποδοπατοῦσε, ἐπήδα καὶ ἐχόρευεν ἀπὸ τὴν κομματικὴν ζέσιν. Ἐρριπτε τὰς δεκάρας ἀσφαλῶς εἰς τὸ συρτάριον, καὶ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ μαγαζείου τὰ εἶχεν ἐλεύθερα, ἐθυσιάζετο διὰ τοὺς φίλους: «Ὅ,τι θέλετε, ὅ,τι θέλετε!»

Οὕτω, ἀφοῦ ἠΰξθη μεγάλης ἢ συνάθροισις, ἐξεκίνησαν προηγουμένης ἑκατοντάδος παιδίων, ἐκλαρυγγιζομένων νὰ φωνάζωσι, μετὰ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν κυματιζουσῶν χρωματιστῶν ὀθονῶν. Ἡ διαδήλωσις ἐξεκίνησεν ἐν εἴδει ὀρχήσεως κατ' εὐθειᾶν γραμμὴν βαινούσης. Ὅπως ἦσαν πιασμένοι εἰς τὸν χορὸν, οὕτως ἐκινήθησαν ἐκ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς ἀγορᾶς, διὰ ν' ἀνέλθωσιν εἰς τὴν ἐνορίαν. Ἄμα ἔκαμψαν τὴν πρώτην ἀνωφερῆ γωνίαν, ἐπὶ τῆς παραλλήλου ὁδοῦ ἐφάνη ἡ ἀντίθετος διαδήλωσις κατερχομένη ἐκ τῆς ἄνω συνοικίας, πρὸς τὴν ἀγορὰν βαινουσα, μὲ τὰς κραυγὰς τῶν γυμνοπόδων παιδίων.

— «Ζήτω οἱ καλοὶ πατριῶτες! Ζήτω ἡ νοικοκυροσύνη!»

Οἱ παῖδες τῆς δευτέρας διαδηλώσεως ἔκραζον ἀφ' ἑτέρου:

— «Ζήτω ὁ Γεροντιάδης! Ζήτω τὸ τσαρούχι! Ζήτω οἱ ξυπόλυτοι!»

— Τ' ἀκοῦς, βρὲ Μιχάλη; εἶπεν εἰς τῶν ἀγυιοπαίδων τῆς πρώτης διαδηλώσεως πρὸς τὸν παραπλεύρως αὐτοῦ βαδίζοντα ὁμήλικόν του, ἐμᾶς τὸ φωνάζουν τὸ ζήτη.

— Πῶς τὸ ξέρεις;

— Δὲν ἀκοῦς πού φωνάζουν, ζήτη οἱ ξυπόλυτοι!

— Τότες τί νὰ τοὺς φωνάξουμε κ' ἐμεῖς;

— Φωνάξουμε κ' ἐμεῖς: Ζήτω οἱ ξυπόλυτοι;

— Ὅχι! νὰ φωνάξουμε καλύτερα: Ζήτω οἱ ξ'σκιζάνηδες*!

Καὶ διὰ μιᾶς ἐφώνησαν ὅλοι μὲ καθαρὰν καὶ διάτορον φωνήν: Ζήτω οἱ

Ξ'σκιζάνηδες!

— Σιούτ, βρέ! ἔκραξε πρὸς τοὺς παῖδας ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας· καὶ συγχρόνως, ἀποταθεὶς πρὸς τοὺς ἄνδρας, ἐξηγῶν ὡς εἰρωνεῖαν τάχα τὴν κραυγὴν, εἶπε:

— Καλὰ τοὺς ἐκορόιδεψαν οἱ διαόλοι.

Καθ' ὅσον δὲ ἐπλησίαζον εἰς τὴν ἀγορὰν, οἱ τελευταῖοι βαδίζοντες, οἵτινες, φαίνεται, εἶχαν μείνει τελευταῖοι ἐπίτηδες, ἐβράδυναν ἔτι μᾶλλον τὸ βῆμα. Ὁ Λάμπρος, ὅστις ὑπώπτευε τοὺς σκοπούς των, ἔστειλε δύο τῶν στενωτέρων αὐτῶ νὰ μεταβῶσιν οὐραγοί, ὅπως τοὺς ἐπιτηρῶσιν. Ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν ἐπαγρύπνησιν ταύτην, εἰς τὴν πρώτην καμπὴν τῆς ὁδοῦ, πρὶν ἀρχίσωσι νὰ κατέρχωνται τὸ ἀντικρῦζον τὴν ἀγορὰν μέγα λιθόστρωτον, ἀνὰ δύο, ἀνὰ τρεῖς, οἱ τελευταῖοι βαίνοντες, ἔμενον διὰ τινὰ ἀφορμὴν ὀπίσω, ἔσκυφταν εἰς τὴν πεζούλαν νὰ δέσωσι τὰ λωρία των ἢ νὰ ξεσκονίσωσι τὴν περισκελίδα των, καὶ εἶτα ἐξεκλέπτοντο, ἀπεκόπτοντο ἀπὸ τὴν διαδήλωσιν, κ' ἔφευγον δι' ἄλλης ὁδοῦ, μὴ θέλοντες νὰ προβάλωσι κεκυρωμένοι ὀπαδοὶ τοῦ ἑνὸς κόμματος εἰς τὴν ἀγορὰν, μὲ ὅλην τὴν μοναξίαν ἣτις ἐπεκράτει ἐν ταύτῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν δύο διαδηλώσεων. Ἀπεσπάσθησαν οὕτω πολλοί, σχεδὸν οἱ ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν. Ὅθεν, ὅταν ἡ διαδήλωσις τοῦ Λάμπρου τοῦ Βατούλα ἔφθασεν εἰς τὴν προκυμαίαν, ἔκαμεν εἰς ὅλους πενιχρὰν ἐντύπωσιν.

Ἐν τούτοις ὁ Λάμπρος ἐζήτησε νὰ τὴν ἀναζωπυρήσῃ διὰ τοῦ χοροῦ καὶ τῆς μουσικῆς, καὶ ὀδηγῶν αὐτὸς τὸν κάβο* ἤρχισε τὸν χορὸν ἐπὶ τῆς πλατείας ἀποβάθρας καὶ τῆς προκυμαίας.

Μετὰ μίαν ὥραν ἐπέστρεψε καὶ ἡ δευτέρα διαδήλωσις, καὶ ἔστησε τὸν χορὸν ἔξωθεν τοῦ μαγαζείου τοῦ Θόδωρου τοῦ Μοστροπούλου, εἶπερ ποτὲ προθύμου καὶ ἐνθουσιώδους ὀπαδοῦ τοῦ κόμματος.

Πρὸ τῆς δύσεως δὲ τοῦ ἡλίου, ὁ χορὸς ἐγενικεύθη καθ' ὅλην τὴν ἀγορὰν, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν ἀνὴρ ἢ παῖς, γερόντιον ἢ νεανίας, ὅστις νὰ μὴ χορεύσῃ ἐκουσίως, ἀκουσίως, αὐθορμήτως ἢ ἐντέχνως. Τινὲς μάλιστα τῶν γερόντων ἐπέστρεψαν οἴκαδε βαδίζοντες «μποῦ ντουβὰρ μπενίμ, μποῦ ντουβὰρ σενίμ»*, χάρις εἰς τὰς ἀφθόλους σπονδὰς τὰς γενομένας πρὸς τιμὴν τῶν κ.κ. Γεροντιάδου, Ἀλικιάδου, Χαρτουλαρίου καὶ λοιπῶν. Καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀκόμη, μετὰ τὸν πρῶτον ὕπνον, οἱ τοῖχοι καὶ τὰ πατώματα πάσης οἰκίας ὑφίσταντο τὸν ἀντίκτυπον τοῦ μανιώδους χοροῦ τῆς ἑσπέρας, χορεύοντες κατ' ἀντανάκλασιν, ὡς νὰ εἶχον συμπῖει μετὰ τῶν ἰδιοκτητῶν των ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ οἴνου, τοῦ σπείσθέντος ἀναλώμασι τῶν κ.κ. Γεροντιάδου, Ἀλικιάδου, καὶ συντροφίας.

Η'

Ἀνέτειλε τέλος ἡ ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς, καὶ τὸ δημοτικὸν Σχολεῖον, πρὸς μεγίστην ἀγαλλίασιν τῶν παιδίων, τὰ ὅποια ἐσχόλασαν ἕνεκα τούτου ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς Παρασκευῆς, εἶχε κοσμηθῆ μετ' ἄκομψα κιβώτια, φέροντα πέντε κάλπας παμπαλαίου, βαναυσουργεῖς, μετ' ἀκόμψων πιττακίων φερόντων τῶν ὑποψηφίων τὰ ὀνόματα. Ὁ κύρ Ἀγγελῆς ὁ Μαλλίνης ἐπερίμενε ἀνυπομόνωσ τὴν ἡμέραν ταύτην, πότε ν' ἀνατείλῃ. Πρὸ δέκα ἐτῶν ἀκόμη μετήρχετο εὐδοκίμως τὸν δικολάβον, εἶχε δὲ ὑπηρετήσῃ καὶ ὡς δημόσιος ὑπάλληλος. Ἀλλ' ἔκτοτε ἡ ἀνάδειξις νεωτέρων ἀγνώστων ἀνθρώπων ἐπιτρέπτων καὶ παμπονήρων καὶ ἡ ὑπέρμετρος χρῆσις τοῦ οἴνου τὸν εἶχον καταστήσῃ ἀπόμαχον. Ἀπὸ δεκαετίας δὲν ἔκαμνε πλέον ἄλλο ἔργον εἰμὴ ἐπερίμενε πότε νὰ διαταχθῶσιν ἐκλογαί, δημοτικαὶ ἢ βουλευτικαὶ ἢ καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν συμβούλων, ἢ πότε νὰ ἐνεργηθῇ τοπικὴ τις συμπληρωτικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἐκλογή, ἕνεκα θανάτου, παραιτήσεως ἢ ἀκυρώσεως, βέβαιος ὢν ὅτι ἡ ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ, ἐξ οἰωνδήποτε καὶ ἂν ἀπετελεῖτο, αὐτὸν θὰ προσελάμβανε ὡς γραμματέα. Εἶχεν ἀποκτήσῃ εἰς τοῦτο ἀδιαφιλονίκητον εἰδικότητα, καὶ ἦτο ἡ μόνη ἐνασχόλησις του. Εὐτυχῶς δὲν εἶχε τέκνα, αὐτὸς δὲ καὶ ἡ γραιῖα του ἀπέζων ἀπὸ τὰ τελευταῖα λείψανα τῶν δανείων τὰ ὅποια εἶχε λάβῃ ἐπ' ὑποθήκῃ τοῦ ἀρτίως ἐκπλειστηριασθέντος ἐλαιῶνός του, ἢ ἀπὸ τὸ ἀντίτιμον τῶν δύο τελευταίων χωραφίων του, τὰ ὅποια εἶχεν ὁ ἴδιος πωλήσῃ. Τὸν παλαιὸν καιρὸν, ὅτε ἡ ἐκλογή ἦτο τετραήμερος, ἦτο λίαν εὐάρεστος δι' αὐτόν, διότι καὶ καλύτερον μισθὸν ἐλάμβανε καὶ πλείονα δεῖπνα εἰστιάτο, ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας τῶν ὑποψηφίων, ἀντιπροσώπων καὶ λοιπῶν, προσφερόμενα.

Αὐτὸς καὶ ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς, ὁ γέρον ἀγωνιστῆς Νιαουστεύς, διηγοῦντο πρὸς ἀλλήλους τὰς παλαιὰς ἀναμνήσεις τῶν ἐκλογῶν ἐπὶ Ὅθωνος, ἐξυμνοῦντες τὴν ἐπὶ τῆς πρώτης βασιλείας ἀκμὴν καὶ ζωτικότητα, ταλανίζοντες τὴν σημερινὴν νάρκην καὶ ἀηδίαν. Τὸν παλαιὸν καιρὸν αἱ ἐκλογαὶ ἐγίνοντο μετ' ὄρεξιν, μετ' ἐπίσημα καὶ μετ' ἐπισημοποιήσας πολλάκις περιπετείας. Εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ γέροντος προέδρου, ὅτε εἰς τὰς δημοτικὰς ἐκλογὰς ἐψηφοφόρουσ οἱ μᾶλλον φορολογούμενοι, ἤρκει νὰ λάβῃ τις εἴκοσιν ἢ εἰκοσιπέντε ψήφους νοικοκυραίων, διὰ νὰ γίνῃ δήμαρχος, δὲν ἐχρειάζετο καθὼς σήμερον, νὰ ψηφίζωσιν ὅλοι οἱ παρακατινοί, ὅλοι οἱ ξωμερίτες*, ὅλεσ οἱ τσομπανοφλοέρες*. Καὶ ἂν τυχὸν ἠπειλεῖτο ἰσοψηφία, καὶ χωρικός τις ἔχων ψῆφον ἐδείκνυτο σκληροτράχηλος καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὰ γυρίσῃ, τὸν ἐκλεπτον, τὸν ἤρπαζον, τὸν ἀπῆγον, τὸν ἐκρυπτον εἰς ἀσφαλὲς μέρος, ὅπου ἔτρωγε κ' ἐπινεν ἐκτάκτως παχυνόμενος ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, ἕως ὅτου παρῆλθον αἱ ἐκλογαί. Εἶτα τὸν ἄφηναν ἐλεύθερον. Οὕτω πως ἐξησφαλίζετο ἡ ἐπιτυχία τοῦ δημάρχου, ὃν ἤθελεν ἡ τάξις τῶν φρονίμων νὰ ἐκλέξῃ. Εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς πάλιν ἂν κ' ἐψηφοφόρουσ πολλοί, τὸ καλὸν ἦτο ὅτι δὲν ἐχρειάζοντο σφαιρίδια, ἴσχυον τὰ ψηφοδέλτια. Τοιαῦτα μικρὰ δελτάρια χάρτου εἰς καλὸς γραμματεὺς ἠδύνατο νὰ συντάξῃ πεντακόσια εἰς δύο ὥρας. Ἐπ' αὐτῶν ἔγραφε τὰ ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων οὓς ἤθελε, χωρὶς κἂν νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ψηφοφόρον τίνας ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκλέξῃ. Καὶ εἰς τὸν κατάλογον τῶν ψηφοφορησάντων δὲν

ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐγγράφωνται πάντοτε ὀνόματα ζώντων. Διὰ τῆς προσθήκης διακοσίων ἢ τριακοσίων ψηφοδελτίων ἐπ' ὀνόματι ἰσαριθμῶν συχωρεμένων, ὁ δήμαρχος καὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἠδύνατο νὰ κεραυνοβολήσωσι τοὺς ἀντιπάλους, πλάττοντες αὐτοὶ ἀντιπροσώπους, οὓς ἤθελον. Ἐὰν ὁμως οἱ ἀντίθετοι τοὺς διέβαλλον ἐπὶ κιβδηλείᾳ καὶ πλαστογραφίᾳ, εὐκόλον ἦτο νὰ ἐξαφανίσωσι πᾶν ἴχνος εἰσορμῶντες διὰ τοῦ παραθύρου εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς, κλέπτοντες διὰ νυκτὸς τὴν μοναδικὴν καὶ εὐμετακόμιστον μὲ τὸ χάρτινον φορτίον τῆς κάλπης, καὶ καταστρέφοντες αὐτὴν καὶ τὸ περιεχόμενον, συγχρόνως δὲ ὑπογράφοντες ἀναφορὰν πρὸς τὸν κύριον νομάρχην, καὶ παρακαλοῦντες αὐτὸν εὐσεβάστως νὰ διατάξῃ νέας ἐκλογάς, «ἐπειδὴ οἱ ἀντίθετοι, βλέποντες τὴν ἀποτυχίαν των, ἐξηφάνισαν τὴν κάλπην».

Ὁ γέρον πρόεδρος ὑψηλός, εὐθυτενής, ὀγδοηκοντούτης, πάσχων τὴν ὄρασιν, ἀναμασῶν διὰ χιλιοστὴν φορὰν τὰς ἀναμνήσεις ταύτας, ἐπλησίασε πρὸς τὸ κιβώτιον τῶν καλπῶν κ' ἔκυψε νὰ ἴδῃ ἂν αἱ κάλπαι ἦσαν καλῶς συνδεδεμένα, ἂν ἡ σιδηρᾶ ράβδος εἶχε προσαρμοσθῆ καὶ σφραγισθῆ καλῶς. Δὲν ἦτο βέβαιος ἂν θὰ ἔβλεπε καλῶς αὐτός, ἤθελε μόνον νὰ τὸν ἴδωσιν οἱ ἄλλοι ὅτι καλῶς ἐπιβλέπει. Αἱ πέντε κάλπαι συνδεδεμένα ὅπως ἦσαν διὰ τοῦ χονδροῦ σύρματος, ἀλλόκοτοι, ἀτερπεῖς, πένθιμοι κατὰ τὸ ἥμισυ, λευκαὶ καὶ μαῦραι, ὡμοίαζον μὲ πέντε καταδίκους τοῦ κατέργου, τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς ξυραφισμένους, δεσμίους μὲ τὴν αὐτὴν ἄλυσον, κύπτοντας ἐπιπόνως, ἐκτελοῦντας τὴν ἡμερησίαν ἀγγαρείαν εἰς τὸν ναύσταθμον. Ὁ γέρον πρόεδρος ἔκυψεν ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ πλάτους τοῦ κιβωτίου καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης κ' ἐκοίταζε διὰ μακρῶν τὰς ἀρτίως ἐπιτεθείσας σφραγίδας, κ' ἐπὶ τοῦ στήθους του ἐκρότησαν ἐλαφρῶς τὰ παράσημα. Ἐφερε τὸ ἀριστεῖον τοῦ Ἀγῶνος ἀργυροῦν καὶ δύο ἀργυροῦς σταυροὺς τοῦ Σωτήρος. Εἶχε παρακαλέσει πρὸ πολλοῦ ἓνα συνηλικιώτην του ἀρχαῖον ναυτικόν, ὅστις εἶχε ρίψει ὄχι ὀλίγα τουφέκια ὑπὸ τὸν Καρατάσον καὶ πολλές κανονιᾶς ὑπὸ τὸν Κριεζήν, καὶ ἦτο κάπως γνησιώτερος ἀγωνιστὴς ἀπὸ αὐτόν, νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τοῦ ἐνὸς Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος, λέγων ὅτι, ἀφοῦ κατὰ λάθος ἡ Κυβέρνησις τὸν ἐνθυμήθη δις, «ἠμποροῦσε νὰ τὸν φορῇ αὐτός, καὶ τὸ ἴδιον θὰ ἦτο». Ἀλλ' ὁ παράξενος γέρον τοῦ ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἐξαναμωράθη ἀκόμη καὶ «δὲν τοῦ ἀρέσουν τὰ λιλιά». Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, κατὰ τινὰ χύσιν παρασῆμων γενομένην οὐ πρὸ πολλοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲν ἐνθυμοῦμαι ποίας ἐορτῆς, ἡ Κυβέρνησις ἔστειλεν εἰς τὸν κύριον Νιαουστέα τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν τοῦ Σωτήρος, τὸν ὁποῖον ὁ γέρον εἶχεν ἀπὸ τοῦ 184... Ἀλλ' ἡ πρώτη ἀπονομὴ εἶχε λησμονηθῆ, μὴ τηρουμένων καταλόγων, ὡς φαίνεται. Ἐκπληκτος ὁ κ. Νιαουστεὺς ἔλαβε τὸ δῶρον, καὶ δι' ἀναφορᾶς παρεκάλεσε τὸ ὑπουργεῖον νὰ τὸν προβιβάσῃ, ἂν εὐαρεστήται, εἰς τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν. Ἀλλ' οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. Τότε ὁ Νιαουστεὺς ἠναγκάσθη ν' ἀρκεσθῆ εἰς τοὺς δύο ἀργυροῦς, καὶ εἰς πᾶσαν ἐορτὴν, βασιλικὴν ἢ καὶ θρησκευτικὴν, τοὺς ἐκρέμα ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τοὺς δύο. Σήμερον δέ, ἡμέραν ἐκλογῆς, ἀφοῦ μάλιστα ἦτο καὶ πρόεδρος τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, θέσις ἦτις δὲν τοῦ ἐφαίνετο μικροτέρα ἀπὸ τὴν τοῦ προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, καθῆκόν του

ἐνόμισε νὰ ἐμφανισθῆ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς φορῶν τὰ παράσημά του.

Κατὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν καλπῶν, περὶ τῆς ἀλφαβητικῆς τάξεως προκειμένου, ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος Μυροκλείδης, μέλος τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, ὄχι διότι ἐμερολήπτει ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς κόμματος εἴτε ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ἐξ εὐσυνειδησίας διδασκαλικῆς, ἀπήτει ἵνα τεθῆ πρώτη ἡ κάλπη τοῦ Ἀλικιάδου καὶ δευτέρα ἡ τοῦ Ἀβαρίδου, λόγῳ ὅτι ἡ ὀρθὴ γραφὴ τοῦ ὀνόματος εἶναι *Ἀβαρίδης* διὰ διφθόγγου, τὸ δὲ *άλ.* προηγείται τοῦ *αὐ*. Ἰσχυρίζετο δὲ ὅτι ἡ παραγωγή τῆς λέξεως δὲν εἶναι ἐκ τοῦ *ἀβαρία*, καθόσον τότε θὰ ἦτο *Ἀβαριάδης*, οὔτε ἐκ τοῦ *ἀβαρῆς* δύναται νὰ εἶναι, διότι δὲν δύναται νὰ φαντασθῆ τις ὑποψήφιον βουλευτὴν, ὅστις νὰ μὴν ἔχη τὴν ἀπαιτουμένην βαρύτητα. Ὁ κ. Ἀβαρίδης μάλιστα δὲν ἐπαρουσιάζετο πρώτην φορὰν τώρα ὡς ὑποψήπιος, ὅτε δὲν ἐφαίνετο νὰ ἔχη καὶ πολλὰς πιθανότητας ἐπιτυχίας, ἀλλ' εἶχεν ἐκλεχθῆ ἄλλοτε καὶ διατελέσει δις βουλευτής. Τὴν τελευταίαν φορὰν μάλιστα, κάποιος ἐν Ἀθήναις ἰδὼν αὐτὸν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἀναγινώσκοντα ἐν καφεναίῳ τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως τῆς προτεραίας ἐν τῇ *Νέᾳ Ἐφημερίδι*, τὸν ἠρώτησεν ἂν δὲν ἦτο παρὼν εἰς τὴν συνεδρίασιν. «Ὁχι, ἦμουν, ἀπήντησεν ὁ κ. Ἀβαρίδης, ἀλλὰ καλύτερα τὰ γράφει ἐδῶ». Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν σύνοδον ἐκείνην, ὡς καὶ καθ' ὅλην τὴν περίοδον δὲν εἶχε καλοχορτάσει τὸν ὕπνον ἐπὶ τῶν ἐδωλίων τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων. Μόλις ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ γείτων συνάδελφος, λιάν ὑποχρεωτικός, πολιτικὸς φίλος, τὸν ἐξύπνα ἀποτόμως σείων αὐτοῦ τὸν βραχίονα, καὶ τοῦ ἐσύριζεν εἰς τὸ οὖς μίαν λέξιν πάντοτε. *Ναὶ ἢ Ὁχι*. Σχεδὸν κάθε δέκα λεπτὰ ἐγίνετο ψηφοφορία. Κοπιωδεστάτη ὑπῆρξεν ἡ σύνοδος ἐκείνη. Τὰ νομοσχέδια ἐπέπιπτον σωρηδόν, ὡς βροχὴ, ὡς χάλαζα, κ' ἐτάραττον τὸν ὕπνον τοῦ ἀγαθοῦ ἐπαρχιώτου. Μόλις ἀπεκοιμᾶτο κ' ἐτάραττον τὸν ὕπνον του, ἐμφανιζόμενα ὡς «ἀναβάται καὶ τριστάται», ὡς ἄμαξαι τέθριπποι, ὡς στρατεύματα παρελαύνοντα ἐν ἤχῳ σαλπίγγων, ἐν βοῇ καὶ ἀλαλαγμῶ. Φοβερὰς ἀναμνήσεις τοῦ εἶχεν ἀφήσει ὅλη ἡ σύνοδος ἐκείνη. Καὶ τώρα, ἂν ἐπαρουσιάζετο πάλιν κ' ἐζήτει τὰς ψήφους τῶν συμπολιτῶν του, αὐτὸς δὲν καλοῦθελε, ἄλλοι τὸν εἶχαν παρακινήσει. Τοιαῦτά τινα διηγείτο προχθές, ὅταν ἐπεσκέφθη τὸν δῆμον μετὰ τῶν συνυποψηφίων του. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος Μυροκλείδης δὲν ἐνόμιζεν ὅτι τὸν ἔβλαπτεν, ἂν μετέθετε δευτέραν τὴν κάλπην του. Τὸ ὄνομα εἶναι σύνθετον, εἶπεν, ἐκ τοῦ *αὔρος*, *ξηρός*, καὶ *ἀρίς*, τὸ σκέλος. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ *ἀμπάρι*, *Ἀμπαρίδης*, ἂν εἶναι, καὶ ὁ κάτοχος τοῦ ὀνόματος ἠθέλησε νὰ τὸ ἐξελληνίσῃ, κατὰ τὸ ἔθος (καθ' ὃν τρόπον ὁ ἴδιος ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος, ἔλεγεν, εἶχεν ἓνα μαθητὴν Μπογιατζὴν καλούμενον, τὸν ὁποῖον ἐξηυγένισεν εἰς Βοϊαζίδην), πάλιν τὸ *άλ.* προηγείται τοῦ *ἀμ*. Τοιαῦτά τινα ἰσχυρίζετο ὁ διδάσκαλος. Ὁ πρόεδρος δέ, ὁ γερο-Νιαουστεύς, ὅστις ἐφρόνει τὰ τῶν Χαλασοχώρηδων καὶ ἦτο εὐνοϊκὸς πρὸς τὸν Ἀλικιάδην καὶ Καψιμαῖδην, χωρὶς νὰ ἐννοῇ καλὰ-καλὰ τὰ διδασκαλικά ἐπιχειρήματα, ἔσπευσε νὰ τὸν δικαιώσῃ, καὶ ἦτο ἕτοιμος νὰ διατάξῃ, ὅπως τεθῆ πρώτη ἡ κάλπη τοῦ Ἀλικιάδου, μεταβαλλομένης τῆς ὀρθογραφίας τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀβαρίδου ἐπὶ τῆς πινακίδος τῆς οἰκείας κάλπης. Οὐδ' ἐσυλλογίσθη μάλιστα ὅτι ἡ ἀριθμητικὴ τάξις τῶν καλπῶν καὶ

ἡ ὀρθογραφία τῶν ὀνομάτων ἦτο ἔργον τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, καὶ ὅτι ἂν ἔπραττεν ἀυθαίρετόν τι ἢ ἐπιτροπή, λόγους μόνον ἀκυρότητος θὰ ἐδημιούργει καὶ λαβὴν πρὸς ἐνστάσεις θὰ παρείχεν. Ὁ γερο-Νιαουστεὺς δὲν ἐχῶνευε τὸν Ἀβαρίδην, συνεπάθει δ' ἐξόχως πρὸς τὸν Ἀλικιάδην καὶ Καψιμαῖδην. Τὸν δεύτερον μάλιστα ἐξετίμα πολὺ, καὶ ἂν ἦτο εἰς τὸ χέρι του, θὰ ἐτοποθέτει πρῶτην ὄχι τὴν κάλπην τοῦ Ἀλικιάδου, ἀλλὰ τὴν τοῦ Καψιμαῖδου τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐπονομάσει τις «τὸ ἄρτυμα τῆς παρέας τῶν ὑποψηφίων». Ἐβεβαίουν ὅσοι τὸν εἶχαν πλησιάσει, ὅτι τὰ ἐνδύματά του ἦ ὁ ἰδρῶς του ἀπέπνεον παχὺ ἄρωμα ἀφρογάλακτος καὶ βουτύρου.

Ἦτο λίαν εὐδόκιμος διοικητικὸς ὑπάλληλος, καὶ διωρίζετο κατ' ἐκλογὴν ἰδίως εἰς τὰς βουτυροφόρους ἐπαρχίας. Ἦσως ἀπέκτησε τὴν ὀσμὴν ταύτην ἐκ τῆς πολυχρονίου ἀναστροφῆς μετὰ κτηνοτρόφων καὶ τυροκόμων, τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα μετὰ ζήλου ἐπροστάτευε. Πρὸ δύο ἐτῶν ἀκόμη, ὅτε ἦτο διωρισμένος, εἶχε λάβει ποτὲ ἐνὸς μηνὸς ἄδειαν, ὅπως μεταβῆ εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ καπετὰν Νικολάκης τὸ Τρυποκαρῦδι, ὅστις τὸν παρέλαβεν εἰς τὸ κότερον ἀπὸ τινος παραλίας τῆς Φθιώτιδος, τὸν εἶδε νὰ μπαρκάρη φέρων ὀλόκληρον δωδεκάδα δερματοτυριῶν καὶ δύο κολοσσαίους πίθους βουτύρου. Ἦρχετο ἔκ τινος πολυθρέμμου ἐπαρχίας, καὶ δὲν εἶχε νομίσει ἀξιοπρεπὲς νὰ ὑπάγῃ «μὲ ἄδεια χέρια» εἰς τὴν πατρίδα του. Ἦτο λίαν καλοφορεμένος καὶ σοβαρὸς κύριος, καὶ ὁ κυβερνήτης τοῦ κότερου τὸν ἔβλεπε διὰ πρῶτην φορὰν.

— Κάνεις τὸ ἐμπόριο τῶν τυριῶν τουλόγου σου; τὸν ἠρώτησεν ὁ καπετὰν Νικολάκης τὸ Τρυποκαρῦδι.

— Ὅχι, εἶμαι ἔπαρχος, ἀπήντησε μετὰ σοβαρᾶς ὑπεροψίας ὁ κ. Καψιμαῖδης...

— Ἄ! κατάλαβα...

Καὶ δὲν ἀντήλλαξαν πλέον λέξιν καθ' ὅλον τὸν πλοῦν. Τοῦτον λοιπὸν τὸν Καψιμαῖδην θὰ ἐπεθύμει νὰ βάλῃ πρῶτον τῇ τάξει ὁ γερο-Νιαουστεὺς, ὁ καὶ πρόεδρος, ἀντὶ τοῦ Ἀβαρίδου, ἀντὶ καὶ τοῦ Ἀλικιάδου αὐτοῦ. Ἄλλ' ἢ πλειονοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἀνήκεν εἰς τὶς Ἀνδρογυνοχωρίστρες καὶ ὑπεστήριζε τὸν Γεροντιάδην καὶ Ἀβαρίδην, ἀντέστη, καὶ οὕτως ἔμεινε πρῶτη ἢ κάλπη τοῦ Ἀβαρίδου.

⊕'

Ἦξω, οὐ μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκλογῆς, τὰ πρακτορεῖα εἰργάζοντο δραστηρίως. Τὸ πρακτορεῖον τῶν Χαλασοχώρηδων ἔκειτο ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, καὶ ἡ μία θύρα ἀντίκρουζε μὲ τὴν θύραν τοῦ σχολείου, ἢ ἄλλη ἦτο κρυφὴ. Διὰ τῆς δευτέρας εἰσῆρχοντο οἱ ἐκλογεῖς, ἐπλησιάζον ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Λάμπρου εἰς γραφεῖόν τι μὲ καινουργῆ κάγκελα ἀχρωμάτιστα, ἔσωθεν τῶν ὁποίων ἐκάθητο ἐν μέσῳ καταστίχων

καὶ πλησίον ἡμιανοίκτου συρταρίου ὁ κύρ Μανουήλος ὁ Στεριωμένος. Ἐκεῖ οἱ ἐκλογεῖς ἤκουαν «τὸν κρυφὸ τὸ λόγῳ», ἐφωδιάζοντο μὲ δύο ἢ τρία «φυσέκια»*, καὶ ἐξήρχοντο διὰ τῆς ἄλλης θύρας, ὅπου ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας τοὺς προέπεμπεν ἐπιτηρῶν αὐτούς, διὰ νὰ βλέπη ἂν θὰ μετέβαινον κατ' εὐθείαν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς. Οἱ πλείστοι εἶτε διότι εἶχαν ἐπισκεφθῆ ἤδη καὶ τὸ ἄλλο πρακτορεῖον, εἶτε διότι δὲν τοὺς ἐπέτρεπεν ἡ συνείδησίς των νὰ λάβωσι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη «κουκουλόσπορο»*, ἐπήγαιναν κατ' εὐθείαν· μερικοὶ ὅμως, ἐνῶ ἐκαμώνοντο ὅτι ἐπερίμεναν νὰ εὔρουν σειρὰν διὰ νὰ εἰσέλθουν, μὲ τρόπον «τὸ ἔστριβαν». Τότε ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας προσεποιεῖτο γενναιοτέραν ἀγανάκτησιν παρ' ὅσῃν πράγματι ἠσθάνετο. Διότι δὲν ἦτον καὶ πολὺ εὐχαριστημένος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς.

Τοῦτο δέ, διότι οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι τοῦ κόμματός του τὸν εἶχαν διαβάσει παρὰ τῶ Ἀλικιάδῃ καὶ Καψιμαῖδῃ, εὐρόντες λαβὴν τὴν φανερὰν προσπάθειαν καὶ τὸν ζῆλον, ὃν ἐδείκνυεν ὁ Λάμπρος πρὸς τὸν Χαρτουλάριον, προτιμῶν τοῦτον μᾶλλον ὡς βουλευτὴν, ἢ ἐνδυναμώνων, διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν παρεχομένης ἀνωφελούς ἄλλως συνδρομῆς, τοὺς ἀντιπάλους Γερωντιάδην καὶ Ἀβαρίδην. Ὅθεν οἱ δύο ὑποψήφιοι, οἱ ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τοῦ κόμματος τῶν Χαλασοχώρηδων, τείναντες τὸ οὖς εἰς τὰς διαβολὰς ταύτας, ἀπέσυραν ἀπὸ τοῦ Λάμπρου μέρος τῆς πρὸς αὐτὸν παρεχομένης ἐμπιστοσύνης, καὶ ἔδωκαν τὰ πιστὰ εἰς τὸν κύρ Μανουήλον τὸν Στεριωμένον, εἰς χεῖρας τοῦ ὁποίου ἐνεπιστεύθησαν καὶ τὰ ἐκλογικὰ ἔξοδα. Ἦτο δὲ ὁ κύρ Μανουήλος ὁ Στεριωμένος, καλὸς νοικοκύρης, ἐμποροπαντοπώλης καὶ κτηματίας καὶ σύμβουλος τοῦ Δήμου ἰσόβιος, τόσον ὥστε μίαν φορὰν μόνον, ὅτε ἦλθε δέκατος τέταρτος, ἦτοι δεύτερος παραπληρωματικὸς, ὁ ἴσκιος του ἢ ἡ καλή του τύχη «ἐψωμόφαγε»* μετ' ὀλίγας ἑβδομάδας δύο τῶν πρὸ αὐτοῦ πλειονοψηφισάντων, καὶ οὕτως εἰσηλθεν εἰς τὸ Δημοτικὸν συμβούλιον ὡς ἐνεργὸν μέλος.

Ἦτο δὲ ἄνθρωπος μὲ ἐπιρροήν, διότι ἤξευρε νὰ κάμνη «εὐκολίας» εἰς χωρικούς. Μίαν ὁκάν ἀχύρου ἔδιδε τὸν χειμῶνα ἐκ τῆς προμηθείας του, μίαν ὁκάν κριθῆς ἐλάμβανε τὸ θέρος ἐκ τοῦ ἀλωνίου. Εἶχεν ὅλας τὰς ἀρετὰς τοῦ μύρμηκος καὶ ὑπερεῖχεν αὐτοῦ κατὰ μίαν, ὅτι ἦτο δανειστής. Μίαν ὁκάν ἐλαίας ἔδιδε τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν εἰς πτωχὴν χήραν, μίαν ὁκάν ἔλαιον ἐλάμβανε τὸ φθινόπωρον εἰς τὴν ἀποθήκην, ὅπου εἶχεν ἀραδιασμένας περὶ τὰς δύο δωδεκάδας μεγάλους πίθους κτιστοὺς ἀσβεστωμένους καὶ χωμένους εἰς τὴν γῆν. Περίεργον δὲ ὅτι ἐνῶ τὰ σταθμὰ τοῦ μαγαζείου του ἦσαν ὄχι λιποβαρέστερα ἢ τὰ τῶν ἄλλων παντοπωλῶν, τὰ μέτρα τῆς ἀποθήκης του ἐφημίζοντο ὡς σωστὰ καὶ μάλιστα ὡς πρόσβαρα. Δι' ὅλων αὐτῶν τῶν μέσων, ὡς καὶ διὰ τινων χρηματικῶν δανείων, τὰ ὁποῖα ἐδάνειζε τοὺς χωρικούς, «τὸ διάφορο κεφάλι»*, εἶχεν ἀποκτήσει οὐ μικρὰν περιουσίαν, δημοπρατήσας τὰς οἰκίας ἢ τὰς ἀμπέλους τινῶν χωρικῶν, οἵτινες οὐδ' ἔλειψαν ἕκτοτε ἀπὸ πλησίον του, οὔτε ἔχθραν ἢ μνησικακίαν ἐφαίνοντο τρέφοντες πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τὸναντίον μάλιστα ἐφαίνοντο ὡς νὰ τοῦ ἦσαν ὑπόχρεοι. Τοῦτο δέ, διότι εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς

μικρὰς πόλεις, οἱ πτωχοὶ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι κανὲν μέσον πῶς νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν μικρεμπόρων, τῶν μικροκεφαλαιούχων καὶ τῶν δικολάβων.

Αὐτοὶ οἱ τύραννοί των εἶναι καὶ οἱ προστάται των. Ὁ ἴδιος ὅστις ἐπώλησε χθὲς τὸν βοῦν ἢ τὸν ἀγρὸν τοῦ δεῖνος γεωργοῦ, ὁ ἴδιος θὰ δανείσῃ αὐτοῖον τὸν αὐτὸν γεωργὸν ἢ θὰ τὸν πιστώσῃ, ἐπιφυλαττόμενος μετ' οὐ πολὺ νὰ τοῦ πωλήσῃ τὴν οἰκίαν ἢ τὴν ἄμπελον. Καὶ μετὰ τινα χρόνον, ὅτε δὲν θὰ ἔχη πλέον οὔτε ἀγρὸν, οὔτε βοῦν οὔτε ἄμπελον οὔτε οἰκίαν, αὐτὸς πάλιν ὁ τύραννος, αὐτὸς ὁ προστάτης, θὰ τὸν μισθώσῃ ὅπως καλλιερῆ ἂντι εὐτελοῦς ἀμοιβῆς τὸν κατεσχημένον, τὸν πρῶην ἰδικόν του ἀγρὸν ἢ τὴν ἄμπελον. Καὶ οὕτω ἀληθεύει κοινὴ τις παροιμία λεγομένη περὶ τῆς λάσπης, εἰς τὴν ὁποίαν, ὅσον προσπαθεῖ ν' ἀπαλλαγῇ τις, τόσο βαθυτέρα χώνεται, ἢ περὶ τῆς ψώρας, ἣτις ὅσον μοχθεῖ νὰ τὴν ἐξαλείψῃ τις, τόσο πληθύνεται. Τὸ αὐτὸ καὶ χειρότερον συμβαίνει, ἂν ὁ χωρικὸς ἐδοκίμαζεν εἰς τὸ ἡμισυ τῆς ὁδοῦ, ν' ἀπαλλαχθῇ τοῦ πρῶτου καλοθελητοῦ, ὠρφανευμένος ἀπὸ τὸν βοῦν καὶ τὸν ἀγρὸν, σώζων τὴν οἰκίαν καὶ τὴν ἄμπελον. Θ' ἀντικαθίστα ἀπλῶς τὸν καλοθελητὴν, θὰ ἥλλαζε προστάτην καὶ τύραννον, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐγλύτωνεν οὔτε τὴν ἄμπελον οὔτε τὴν οἰκίαν. Ὁ νέος καλοθελητὴς θὰ ἐφήρμοζεν ἀπλῶς τὸ αὐτὸ σύστημα, μὲ τὴν ἐπὶ τὸ χειρὸν διαφορὰν, πρὸς ζημίαν τοῦ χωρικοῦ, ὅτι θὰ ἠσθάνετο ὀλιγώτερον πρὸς αὐτὸν οἶκτον. Τρίτος τρόπος θὰ ἦτο νὰ καταφύγῃ ἐγκαίρως ὁ χωρικὸς πρὸς τὸν δικολάβον. Ἀλλ' ὁ δικολάβος εἶναι τὸ χειρότερον κακόν. Θὰ ἐδίδασκε τὸν χωρικὸν τὴν στρεψοδικίαν καὶ τὸ ψεῦδος, θὰ τὸν ἔπειθε νὰ ψευδορκήσῃ, θὰ τοῦ μετέδιδε τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς δικομανίας καὶ τῆς φυγοπονίας, καὶ θὰ τοῦ ἔτρωγεν ἐπίσης τὸν βοῦν, τὸν ἀγρὸν ἢ τὴν οἰκίαν καὶ τὴν ἄμπελον.

Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν κύρ Μανουῆλον τὸν Στεριωμένον εἶχαν δώσει πᾶσαν ἐμπιστοσύνην ὁ Ἀλικιάδης καὶ ὁ Καψιμαῖδης, παραγκωνίσαντες τὸν Λάμπρον Βατούλαν, ὅστις, πλὴν τοῦ πλεονεκτήματος τῶν πλησίων τοῦ Γιαννάκου τοῦ Χαρτουλαρίου ἐκδουλεύσεών του, ἐζήτησε νὰ παρηγορηθῇ κατ' ἄλλον τρόπον καὶ ἐκ τοῦ μέρους τούτου. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς, παρουσιαζόμενος κάθε τέταρτον, κάθε εἴκοσι λεπτὰ εἰς τὸ πρακτορεῖον, εἰσερχόμενος, ἐξερχόμενος, δρομαῖος, πολύφροντις, σπογγίζων ἐπὶ τοῦ μετώπου τὸν ἰδρῶτα μὲ λευκὸν λινομέταξον μανδήλιον, εἰσέβαλλεν ὀπίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα, διέκοπτεν ἀποτόμως πᾶσαν συνεννόησιν ἢ διαπραγματεύσιν τοῦ Στεριωμένου μετὰ ψηφοφόρων ἢ ψηφοθηρῶν, ἔκυπτεν εἰς τὸ οὖς του, τοῦ ὠμίλει, καὶ εἰς ἀπάντησιν ὁ κύρ Μανουῆλος, πότε μορφάζων, πότε στενάζων, πάντοτε σκυθρωπός, τοῦ ἔθετεν εἰς τὴν παλάμην, ἄλλοτε ἓν, ἄλλοτε δύο δεκάρικα, δύο ἢ τρία φυσέκια χαλκίνων κερμάτων, καὶ ὁ Λάμπρος ἐπὶ ἀτμοῦ ἀμέσως ἔφευγεν, ἐτρέπετο δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ πρὸς τὸν δρόμον τῆς συνοικίας, διὰ νὰ ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν μετὰ εἴκοσι λεπτὰ ἢ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν.

Ἴδου τί συνέβαινεν. Ὁ Λάμπρος τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε βάλει εἰς πρᾶξιν τὴν μέθοδον «τῶν κρυφῶν ἐκλογέων». Διηγείτο ἐκάστοτε εἰς τὸν κύρ

Μανουήλον τὸν Στεριωμένον ὅτι εἶχε δύο ἐκλογεῖς, δύο σίγουρους ψήφους, κρυφούς, οἱ ὅποιοι, ὡς νοικοκυραῖοι ἄνθρωποι, βλέπεις, πτωχοὶ καὶ ὑπερήφανοι, ἐσυστέλλοντο νὰ παρουσιασθῶσι φανερὰ εἰς τὸ «πρακτορεῖον», διὰ νὰ πάρουν λεπτά. Ὁ κύρ Μανουήλος προσεποιεῖτο ὅτι τὸν ἐπίστευε, δὲν ἠδύνατο ν' ἀρνηθῆ ἀπολύτως τὴν πληρωμὴν, καθόσον δὲν εἶχεν ὁδηγίας νὰ φθάσῃ ἕως ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Ἀλικιάδην καὶ ἀπὸ τὸν Καψιμαῖδην.

Ἐφρόντιζε μόνον ὡς καλὸς διαχειριστὴς καὶ ὡς καλύτερος ἔμπορος «νὰ κόφτῃ» κάτι τι ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Λάμπρου. Ἐὰν ἐκεῖνος ἐζήτει εἰκοσιπεντάρικον, ὁ κύρ Μανουήλος ἔδιδεν ἓν δεκάρικον καὶ δύο φυσέκια τῶν τεσσάρων δραχμῶν, ἐὰν τοῦ ἐζήτει δύο δεκάρικα, ἔδιδε δύο πεντάρικα καὶ ἓν φυσέκιον μ' ἐξήντα πεντάρες. Ὁ Λάμπρος ἐγόγγυζεν ἐκάστοτε λέγων ὅτι «δὲν θὰ ταιριαστοῦν οἱ ἄνθρωποι μὲ τόσα», ὁ δὲ Μανουήλος ἐμορμύριζεν ἐν σπουδῇ: «Κοίταξε νὰ τοὺς καταφέρῃς, δὲν ἔχουμε πολλὰ λεπτά». Καὶ ὁ Βατούλας ἐλάμβανε τὰ χρήματα κ' ἐκινεῖτο νὰ ἐξέλθῃ.

Ὁ κύρ Μανουήλος ὁ Στεριωμένος τὸν ἐκράτει τότε καὶ ἀπήτει νὰ τοῦ εἴπῃ τοῦλάχιστον τὰ ὀνόματα τῶν «κρυφῶν ἐκλογέων», διὰ νὰ τὰ σημειώσῃ εἰς τὸ κατάστιχον, ἀλλ' ὁ Λάμπρος διεμαρτύρητο μὲ τόνους αἰσθηματικούς, πρόθυμος νὰ κοκκινίσῃ αὐτὸς διὰ νὰ παράσχῃ δεῖγμα τοῦ πῶς θὰ ἐκοκκίνιζαν οἱ πελάται του, κ' ἔλεγε: «Δὲν κάνει νὰ ἐκθέσουμε τοὺς ἄνθρώπους· τότε, καλύτερα νὰ λείπῃ!» Κ' ἐνῶ αἱ χεῖρες, αἱ κρατοῦσαι τὰ χαρτονομίσματα καὶ τὰς δεσμίδας τῶν κερμάτων ἐτείνοντο μακρὰ πρὸς στιγμὴν ὡς διὰ νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ χρήματα εἰς τὸ γραφεῖον, τοῦ κύρ Μανουήλου μὲ βλέμμα ἐναγωνίου προσδοκίας παρακολουθοῦντος τὴν κίνησιν, αἰφνης αἱ χεῖρες αὐταὶ ἐχώνοντο βραχεῖαι εἰς τὰ θυλάκια τῆς ἰδίας περισκελίδος του, ἀποθέτουσαι τὰ χρήματα ἐκεῖ.

Τὸ πρακτορεῖον τοῦ ἄλλου κόμματος ἔκειτο ἐπίσης οὐχὶ μακρὰν τοῦ σχολείου, ἀλλ' ὀπισθεν, εἰς ὀλιγώτερον κεντρικὸν μέρος, καὶ ἡ θύρα του δὲν ἀντίκρουζε τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς. Ὅθεν ἐπειδὴ ἦτο δύσκολον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρακτορείου νὰ ἐπιτηρῶσι τοὺς ψηφοφόρους, ὅσοι ἐξερχόμενοι μετέβαινον εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς ἵνα ψηφοφορήσωσιν, ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος ἔνευε συνήθως εἰς δύο ἢ τρεῖς τῶν στενωτέρων φίλων νὰ τοὺς συνοδεύωσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τοὺς προέπεμπεν εἰς τὰς κάλπας. Ἦτο δὲ λεπτὸν καὶ ἀκανθῶδες τὸ πρᾶγμα. Ὁ συνοδεύων ὠφείλε νὰ μὴ δεικνύῃ ὅτι συνοδεύει. Ὁφείλε νὰ τοὺς ἐμβιβάζῃ μὲ τρόπον εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς, χωρὶς νὰ κάμνῃ ἐπίδειξιν ὅτι αὐτὸς τάχα τοὺς ὠδήγησε καὶ τοὺς παρέπεμψεν ὅπως ψηφοφορήσωσιν. Οἱ ἐντροπαλώτεροι τῶν ἐκλογέων, σχεδὸν ὅλοι, μὲ ὅλην τὴν μέθην ἦν εἶχόν τινες αὐτῶν, ἐστενοχωροῦντο καὶ διεμαρτύροντο λέγοντες ὅτι «τί, πρόβατα εἴμαστε νὰ μᾶς πᾶν ἔτσι;». Ἐν τοσοῦτῳ ἐνομίζετο ἐπάναγκες νὰ τοὺς ἐπιτηρῶσιν. Οἱ πονηρότεροι τῶν ψηφοφόρων, μὴ ἀπαξιοῦντες νὰ λάβωσι «βαμβακόσπορο»* καὶ ἀπὸ τὰ δύο κόμματα, ἔβαινον μετὰ τῆς ὑστεροβουλίας, ὅπως ἐπισκεφθῶσι καὶ τὸ ἄλλο πρακτορεῖον, τὸ ὅποιον ἔκειτο κατέμπροσθεν τοῦ ἐκλογικοῦ τμήματος.

Τινές δέ, καὶ ἂν δὲν τὸ ἐπεθύμουν χάριν τοῦ διπλοῦ χορηγήματος, ἀλλ' ἐφοβοῦντο τὰ μίση καὶ τοὺς κατατρεγμούς, καὶ δὲν ἤθελον νὰ ἐκτεθῶσι καὶ ἀπέναντι τοῦ κόμματος τῶν Χαλασοχώρηδων. Ὀλίγοι μόνον ἐκλογεῖς ἐφόρουν φανερὰ τὸ σημεῖον τοῦ κόμματος, ἄσπρην κορδέλαν ὡς Χαλασοχώρηδες, ἢ κοκκίνην ὡς Ἄνδρογυνοχωρίστρες. Πολλοὶ δέ, ἂν καὶ ἐβιάζοντο ὑπὸ τῶν κομματαρχῶν τῶν δύο μερίδων νὰ φορέσωσιν εἰς ἀπόκεντρον μέρος τὸ λευκὸν ἢ ἐρυθρὸν σῆμα, εὐθὺς ὡς ἐπρόβαλλαν εἰς τὴν ἀγοράν, τὸ ἀπέσπων ἀπὸ τῆς κομβιοδόχης των καὶ τὸ ἔκρυπταν εἰς τὸ θυλάκιον.

Ὁ βαμβακόσπορος τὸν ὁποῖον ἔδιδαν τὰ δύο κόμματα εἰς τοὺς ψηφοφόρους ἀνεβοκατέβαιναν, ἀπὸ δύο φυσέκια ἕως τέσσαρα καὶ πέντε, ἢ ἀπὸ μίαν σιχνάτσα* ἕως τρεῖς καὶ τέσσαρας. Εἶχαν φέρει ἐπὶ κραβάτου καὶ τὸν γερο-Κώσταν τὸν Γιούλαρην, δυστυχή παραλυτικόν, ἵνα ψηφοφορήσῃ ὑπὲρ τῶν Χαλασοχώρηδων.

Ἀλλοκότως δὲ πένθιμον ἦτο τὸ θέαμα τοῦ ταλαιπώρου πρεσβύτου, βασταζομένου ἐπὶ φορείου, ὑπὸ τριῶν ρωμαλέων ἀνδρῶν, εἰσκομιζομένου εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς, περιαγομένου ἔμπροσθεν τῶν καλπῶν, μετὰ κόπου κινουῦντος τὸν βραχίονα καὶ ρίπτοντος εἰς τὸ «σκασμένον» στόμιον τὰ σφαιρίδια. Εἶχαν φέρει ἀπὸ τὰ Καλύβια καὶ τὸν μπαρμπα-Γιώργην τὸν Ἐοπούλην, ἄγροικον, ὅστις ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν δὲν εἶχε καταβῆ εἰκοσάκις εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῦτο μόνον ἐν καιρῷ ἐκλογῶν. Τοῦ εἶχαν τάξει ζευγος τσαρουχίων καὶ μίαν τραγόκαπαν, καὶ οὕτως ἐπείσθη νὰ ἔλθῃ. Κατήλθε περὶ μεσημβρίαν μὲ ὄλον τὸ αἰπόλιόν του, μὴ ἐμπιστευόμενος νὰ τὸ ἀφήσῃ πρὸς ὥραν εἰς τὴν φροντίδα ἄλλου βοσκῶ. Ἐφερε τὰς αἰγὰς του ἕως εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Σχολείου, εἰσήχθη εἰς τὸ πρακτορεῖον τῶν Χαλασοχώρηδων, εἶτα εὐθὺς μετέβη εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς, κρατῶν καὶ τὴν πήραν του ἀνηρημένην ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν μασχάλην, μόλις πεισθεὶς ν' ἀφήσῃ τὴν μαγκούραν του ἔξω τῆς θύρας. Εἰσῆλθεν, ἐχαιρέτισε τὴν ἐπιτροπὴν καὶ τοὺς παρεστώτας εἰπὼν «Γειά σας!», ἐψηφοφόρησεν, ἐξῆλθεν ἀμέσως, καὶ συρίζας συνήγαγε τὸ αἰπόλιόν του, καὶ ἀπῆλθεν ἐν βοῇ καὶ κωδωνισμῷ.

Οἱ Ἄνδρογυνοχωρίστρες ἔδωκαν ἀντὶ χαρτονομίσματος ἐξώφυλλα σιγαροχάρτου ἐπίχρυσα καὶ κυανίζοντα εἰς τὸν Γιάννην τὸν Ψειροκόνιδαν, βλάκα ἐκ γενετῆς, ὃν ἀπὸ ἐβδομάδος δὲν ἔπαυσαν ἐμπράκτως νὰ διδάσκωσιν, ὅπως μάθῃ νὰ διακρίνῃ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν τῆς κάλπης, ἀποστηθίσῃ δὲ καὶ τῶν ὑποψηφίων τὰ ὀνόματα. Ἐδωκαν προσέτι τρία παλαιὰ σβάντζικα* αὐστριακὰ εἰς τὸν μαστρο-Δημητρὸν τὸν Λογαριασμόν, ὅστις δὲν εἶχε μάθει ν' ἀναγνωρίζῃ ἄλλο νόμισμα, ὅπως ψηφοφορήσῃ ὑπὲρ τῶν ἰδικῶν των. Εἶχε προσαχθῆ τὸ πρῶν, φορῶν τὴν κοκκίνην σκούφίαν του, ἀποκαῆς* ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐσπερινὴν κραιπάλην, καὶ δὲν ἐχρειασθῆ περισσότερον ἀπὸ δύο μαστίχας διὰ νὰ μεθύσῃ ἐντελῶς. Τὸν εἶχε προσαγάγει, μέγαν ἐπιδεικνύων ζῆλον, ὡς νεοφώτιστος, ὑπὲρ τοῦ κόμματος, ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος, καὶ ὀδηγῶν αὐτὸν τὸν ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Μανώλην. Δὲν ἐτύχομεν εὐκαιρίας νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ

δύο ἐμπιστευμένοι φίλοι, ὁ Κωνσταντῆς ὁ Καλόβολος καὶ ὁ Γιάννης τῆς Χρυσάφους, τὰ εἶχαν γυρίσει ἐν τῷ μεταξύ ἀμφότεροι. Τώρα ὁ Γιάννης ἦτο ὑπὲρ τῶν Χαλασοχώρηδων, διότι εἶχεν εὔρει ἐκεῖ, φαίνεται, τὸ συμφέρον του, ὁ δὲ Κωνσταντῆς εἶχε μεταστῆ πρὸς τὶς Ἀνδρογυνοχωρίστρες ἀπλῶς διότι τὰ εἶχε γυρίσει ὁ Γιάννης. Οὕτω καθίστατο προβληματικὸν τοῦ λοιποῦ καὶ τὸ σπουδαῖον στοίχημα, τὸ ὁποῖον τοὺς ἠνάγκασε νὰ στοιχηματίσωσιν ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, καθ' ἃ ἱστορήσαμεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς παρούσης πραγματείας.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν δὲ ἦλθεν ὁ μπαρμπα-Στεφανῆς ὁ Μόσκοβος, παλαιὸς ναυτικός, μικρόσωμος, ταχέως καὶ δυσκρινῶς ὀμιλῶν, ψημένος ἀπὸ τὴν θαλασσίαν ἄλμην, μελαψοκοκκινισμένος ἀπὸ τὰς τρικυμίας τοῦ πελάγους, φέρων δύο τολύπας πυρρόφαια μαλλία περὶ τοὺς κροτάφους καὶ δύο στοιβὰς χονδρῶν καὶ ἀκανθωδῶν τριχῶν περὶ τὰς γνάθους. Ἐξεληθόντα τοῦ πρακτορείου, ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος ἔκαμεν ἀπόπειραν νὰ τὸν συνοδεύσῃ μέχρι τοῦ τόπου τῆς ἐκλογῆς, προσπαθῶν ν' ἀρχίσῃ μετ' αὐτοῦ ὀμιλίαν ἐπὶ τετριμμένου θέματος.

—Ἔ! πῶς τὰ βλέπεις τὰ πράματα, μπαρμπα-Στεφανῆ;

— Πῶς θέλεις νὰ τὰ βλέπω; ἐμορμύρισε δυσφορῶν ὁ παλαιὸς θαλασσινός.

— Ἀπ' τὸ ἄλλο κόμμα σκύλιασαν... Δὲν εἶδες τί πηλάλα τὴν ἔχουν;...

— Ἄς πὰ νὰ σκυλιάσουν ὅλοι, ἔγρουξεν ὁ μπαρμπα-Στεφανῆς.

—Ἐγὼ λέω, θὰ τοὺς ρίξουμε κάτω, ἐπανέλαβε, κατὰ βῆμα παρακολουθῶν αὐτὸν βαδίζοντα ὁ Μανώλης.

Αἴφνης στραφεῖς πρὸς αὐτὸν ὁ μπαρμπα-Στεφανῆς:

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, κύρ Μανώλη, τοῦ εἶπε μὲ τὴν ραγδαίαν καὶ ὄχι πολὺ καθαρεύουσαν προφορὰν του· μὴ θαρρῆς πῶς εἶμαι βολικὸ πρᾶμα γιὰ νὰ μὲ μπαρκάρης ἐσὺ στὸ σκολεῖο μέσα;... Ἐμένα εὐκόλα δὲ μὲ τσουρμάρεις... οἱ ἀθρῶποι δὲν εἶναι μπαούλα γιὰ νὰ τοὺς μπατάρετε* σεῖς ὅπως θέλετε, μπάτει* ἀπὸ δῶ, μπάτει ἀπὸ κεῖ... μὴ σᾶς χρειάζεται ἀκόμα καὶ κανέννας κάβος, καμμιά γούμενα* γιὰ νὰ μᾶς δέσετε, μὴ-μπὰς καὶ σᾶς σκαπουλάρουμε;... τίποτες ἀμπάσες μοῦδες* μὴ θέλετε γιὰ νὰ μᾶς ἀρμενίζετε πρύμα; Καλούμα* ἀπὸ δῶ, ὄρτσα* ἀπὸ κεῖ, φούντα* ἐκεῖ! Ἐμένα, γιὰ νὰ σοῦ πῶ, εὐκόλα-εὐκόλα δὲν μπορεῖς νὰ μὲ σκαντζάρης* μὲ τὸ μυαλὸ τὸ δικό σου. Ἴσα* τρίγκο*, ἴσα παρουνκέτο*, μάλινα* μπαμπαφίγκο*! Γιὰ καμμιά τσομπανοφλοέρα, μ' ἐπῆρες καὶ μοῦ κόλλησες στὰ νερά*, σὰν νὰ σοῦ κατέβηκε νὰ σὲ τραβήξω γιουντέκι* ἢ ν' ἀρμενίσουμε κουσέρβα*; Ἀβάρρα*! Σία*! Ἀνοιχτά*!

Ὁ Μανώλης δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ γελάσῃ, κ' ἔσπευσε ν' ἀπαλλάξῃ τὸν

μπαρμπα-Στεφανή τῆς φορτικῆς συνοδίας του.

Γ΄

Ἦτο δειλινὸν ἤδη, καὶ τὸ πολὺ τῶν ἐπιδημούντων ἐκλογέων εἶχε ψηφοφορήσει ἀπὸ πρωΐας ἀγεληδόν. Εἰς τὸν μέγαν κῆπον τοῦ κύρ Χαράλαμπου τοῦ Νιανιοῦ, παρὰ τὴν κεντρικὴν στέρναν καὶ τὸ μαγγανοπήγαδον, ὑπὸ τρία μὲ συμπελεγμένους τοὺς κλώνους μεγάλα δένδρα, βερυκοκιὰν καὶ συκὴν καὶ ἀπιδέα, εἶχον στρωθῆ ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὁ Γιαννιὸς ὁ Κάβουρας, ὁ Δημήτρης ὁ Ζάβαλος, ὁ μπαρμπα-Γιώργης ὁ Ἀπίκρατος, ὁ γερο-Λευθέρης ὁ Κουσερῆς καὶ ὁ Κώστας ὁ Ἀγγουροκομμένος. Καίτοι διαφόρων ἡλικιῶν κ' ἐπαγγελμάτων, ἦσαν καὶ οἱ πέντε μερακλήδες, καὶ τὸ εἶχαν στρώσει ἐκεῖ, οὐδ' εἶχαν σκοπὸν νὰ ὑπάγουν νὰ ψηφοφορήσωσιν. Ἦθελαν νὰ ἐπιβάλουν τοὺς ὅρους των καὶ εἰς τὰ δύο διαμαχόμενα μέρη. Ὁ κῆπος ἦτο ὡς ἀδέσποτος τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἢ δὲ γραῖα Νιανίτσα, ἢ σύζυγος τοῦ ιδιοκτήτου, περιφερομένη ἀπὸ ἀυλακιάς εἰς ἀυλακίαν, μύωψ οὔσα, ἔκοπτε κολόκυνθον ἀντὶ σικυοῦ καὶ μελιτζάναν ἀντὶ ντομάτας. Ὁ κηπουρὸς, ὁ μπαρμπα-Νικόλας ὁ Χλῶρης, ἀπὸ τεσσαρακονταετίας δὲν εἶχε παύσει νὰ καλλιερῆ τὸν κῆπον, ἀλλ' ἐνῶ ὄλον τὸν ἄλλον καιρὸν τὰ εἶχε καλὰ μὲ τὸν ιδιοκτήτην, τὸν κύρ Χαράλαμπον, εἰς τὰς παραμονὰς πάσης ἐκλογῆς ἐμάλωνα κ' ἐγίνοντο ἀπὸ δυὸ χωριά. Εἰς τὰ πολιτικὰ ὁ κύρ Χαράλαμπος ἐχώνετο ἕως τὶς μασχάλες, ὁ μπαρμπα-Νικόλας ἕως τὸν λαϊμόν. Ἀλλ' ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν δὲν συνέπεσε ποτὲ νὰ εἶναι οἱ δύο μὲ τὸ αὐτὸ κόμμα. Περὶ τοῦ κύρ Χαράλαμπου ὑπῆρχε παλαιὸν δημῶδες δίστιχον τὸ ἐξῆς:

*Σκόρδα, πράσα καὶ ρεπάνια καὶ ἀκόμα κάτι τι,
ὁ Νιανιὸς θὰ θυσιάσῃ γιὰ νὰ βγάλῃ βουλευτή.*

Εἰς τὰς παραμονὰς δὲ ἐκάστης ἐκλογῆς, ἐὰν ὁ ιδιοκτήτης ἠρώτα ἀπλῶς τὸν μπαρμπα-Νικόλαν, ἂν τὴν φορὰν ταύτην θὰ εἶναι μὲ τὸ αὐτὸ κόμμα, ὁ γέρον κηπουρὸς ἐφουρκίζετο τόσον, ὥστε ἄφηνε τὸν κῆπον ἔρημον καὶ ἔφευγεν, ἕωσοῦ μετὰ τὰς ἐκλογὰς ἐπήρχετο ἢ συνδιαλλαγή καὶ ἢ ἐπάνοδος εἰς τὸν κῆπον. Δὶς ἢ τρὶς ὁ κύρ Χαράλαμπος εἶχεν ἀποπειραθῆ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν κηπουρόν, ἀλλὰ μόνον διὰ ν' ἀποδειχθῆ ὅτι οὔτε αὐτὸς καὶ ὁ κῆπός του ἤμποροῦσαν νὰ κάμουν χωρὶς τὸν μπαρμπα-Νικολὸν οὔτε οὗτος χωρὶς τὸν κύρ Χαράλαμπον καὶ τὸν κῆπόν του.

Τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην κατάστασιν ἐπωφελούμενοι οἱ πέντε ἐγκαρδιακοὶ φίλοι ἔκοπτον μόνοι των, χωρὶς νὰ κρατῶσι λογαριασμόν, ὅσα ἀγγούρια ἤθελαν, εἶχαν δὲ ἀδειάσει ἤδη ὀλόκληρον δαμιτζάναν τοῦ ἀντικρινοῦ καπηλείου, ὡς μόνον πρόγευμα ἔχοντες χλωρὲς πιπεριὲς καὶ τομάτες μὲ ἄλας. Μικρὸν μετὰ τὴν μεσημβρίαν ἔφθασε μέγα πῆλινον γιουβέτσι μὲ χασάπικους μεζέδες, σπληνάντερο καὶ κοιλίτσες καὶ καρδιές, μετὰ παχειὰς βορβορόχρου σάλτσας. Ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης ἀπεδείχθη ὅτι καλῶς εἶχε προβλέψει ὁ κάπηλος, φροντίσας νὰ γεμίσῃ ἐκ νέου τὴν κενωθεῖσαν

δαμιτζάναν. Ὁ γερο-Λευθέρης ὁ Κουσερῆς ἦτο ἐν εὐθυμίᾳ, καὶ μετὰ μικρὸν ἤρχισε νὰ τραγουδῇ τὰ οἰκειὰ αὐτῷ παλαιὰ μερακλίδικα τραγούδια.

Ἀπ' τὰ πολλά μου βάσανα κι ἀπ' τὰ πολλά μου πάθη,
σ' ἓνα δενδρὶ ἀκούμβησα, κι ἐκεῖνο ἐμαράθη.

καὶ πάλιν·

Ὅλοι κακὸ μού θέλουνε, οἱ πέτρες καὶ τὰ ξύλα,
σὰν ἀκουμβήσω σὲ δενδρὶ μαραίνονται τὰ φύλλα.

Οἱ ἄλλοι συνωμίλουν μὲ σχήματα καὶ μεταφοράς, ὅπως συνήθιζαν, μὲ κολοβάς φράσεις, μὲ ἀτελεῖς προτάσεις. Ἐν τῇ συνδιαλέξει των διεκρίνοντο ὀλίγα τινὲς οἰονεὶ συνθηματικαὶ λέξεις, ὑπὸ ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν συνοδευόμεναι, πάντοτε ποικίλλουσαι, καὶ πάντοτε αἱ αὐταί.

— Ψιλούρα*, ἔ, Γιαννιό;

— Βαμβακόσπορον* ἂν ἀγαπᾶτε.

— Χωρὶς πεκούνια* δὲν κάνουμε τίποτε.

— Ἄς φέξη*!

— Χρειάζεται καὶ λιγάκι βοτάνι*.

— Τραβοῦμε, τραβοῦμε σφλόμο, μὰ λιανὰ* τίποτα.

— Τί λὲς καὶ σύ, Ἄγγουρε;... πὺν νὰ τρεμάση† τὸ κεφάλι σου!

— Χωρὶς ρηγάλα* δὲν κάνουμε τίποτα.

— Θέλουμε καὶ τὸ προικιό.

— Τὸ τράχωμα*, πὺν λένε.

— Ἡμεῖς καλαμαράδες δὲν εἴμαστε, νὰ παίρνομε λουφέ... Κανένα μεγάλο συφέρο δὲν ἔχομε. Ἄς βγάλουν τίς μαῦρες...

— Μὴ μπὰς καὶ θὰ μὲ διορίση ἐμένα σὲ θέση, ὁ Καψιμαῖδης, πῶς τὸν λένε, κι ὁ Ἀλικιάδης τους;

— Ἡ ὁ Ἀβαρίδης κι ὁ Γερωντιάδης;

Ἐως ἐδῶ ἦτο ἡ συνομιλία τῶν πέντε ἐγκαρδιακῶν φίλων, ὅταν εἰσηλθε, διὰ τρίτην φορὰν ἤδη, ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος. Ἐχαιρέτισε τὴν παρέαν,

ἑστάθη ὀλίγον παράμερα, ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, καὶ καλέσας διὰ νευμάτων τὸν μπαρμπα-Γιώργην τὸν Ἀπίκρατον καὶ τὸν Γιαννιὸν τὸν Κάβουραν, ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ διὰ μακρῶν, ζωηρῶς καὶ μὲ πολλὰς χειρονομίας, πρὸς αὐτούς. Ἐκεῖνοι ἐπανειλημμένως ἀνένευον. Ὁ Μανώλης ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπεμακρύνθη βραδέως, ὑποσχόμενος ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ.

Μόλις εἶχεν ἐξέλθει οὗτος, κ' ἐπαρουσιάσθη ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας. Ἐκάλεσε καὶ οὗτος τὸν μπαρμπα-Γιώργην τὸν Ἀπίκρατον καὶ τὸν Δημήτρην τὸν Ζάβαλον, καὶ ἤρχισε νὰ τοὺς ὀμιλῇ. Ἀλλὰ μετὰ πολλὰς προσπαθείας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

Ὁ μπαρμπα-Γιώργης ἐπανελθὼν πρὸς τοὺς ἰδικούς του, ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς τὰς προτάσεις ἀμφοτέρων τῶν ψηφοκαπήλων. Ἐκεῖνοι ἐπεδοκίμασαν τὴν ἀπάντησιν, ἣν εἶχε δώσει ὁ γερο-Ἀπίκρατος.

—Ὁ,τ' κάμ'ς, μπαρμπα-Γιώργη, καλὰ καμωμένα, εἶπε καὶ ὁ Κώστας ὁ Ἄγγουρος.

Ὅσον διὰ τὸν γερο-Λευθέρην τὸν Κουσερῆν, οὗτος δὲν ἔπαυσε νὰ τραγουδῇ τὰ παλαιὰ μερακλίδικα τραγούδια του.

Ἴδου ἐν ὀλίγοις περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ἡ πεντακέφαλος εὐθυμος παρέα ἐπέιθετο νὰ ψηφοφορήσῃ μονοκούκκι ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς κόμματος ἢ ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, ἀντὶ προκαταβολῆς 210 δραχμῶν εἰς μετρητά, ἑνὸς γιουβετσίου, δύο γαλονίων οἴνου κ' ἑνὸς παγουρίου ρακῆς, ὡς καὶ ζεύγους τσαρουχίων περιπλέον διὰ τὸν Κώσταν τὸν Ἄγγουρον, ὅστις εἶχε λυώσει πολλὰ ζευγάρια τσαρούχια νὰ τρέχῃ πότε γιὰ τὸν ἕνα, πότε γιὰ τὸν ἄλλον, καθὼς ἐκαυχᾶτο ὁ ἴδιος.

Τὰς 210 ταύτας δραχμὰς θὰ διεμοιράζοντο ὡς ἑξῆς: Θὰ ἐλάμβανον ἀνὰ 50 δραχμὰς οἱ τέσσαρες, καὶ θὰ ἔδιδαν τὰς λοιπὰς δέκα ὡς καὶ τὰ τσαρούχια εἰς τὸν Κώσταν τὸν Ἄγγουρον. «Τόσα ἄξιζε, δὲν ἄξιζε παραπάνω», ἐβεβαίουν ὁ μπαρμπα-Γιώργης.

Τὴν ἀπαίτησιν ταύτην διεβίβασεν ἀπὸ τῆς πρωίας ὁ γερο-Ἀπίκρατος καὶ εἰς τὰ δύο κόμματα. Κατόπιν ὅμως, μέχρι τῆς μεσημβρίας, μετὰ πολλὰς διαπραγματεύσεις, εἶχαν καταβῆ εἰς δραχμὰς 170 μετρητάς, ἕν γιουβέτσιον, δύο γαλόνια οἴνου, καὶ ζεύγος τσαρουχίων διὰ τὸν Ἄγγουρον, παραιτηθέντες τοῦ παγουρίου τῆς ρακῆς.

Βραδύτερον περὶ τὴν δείλην, κατέβησαν ἀκόμη εἰς δραχμὰς 150 καὶ ζεύγους τσαρουχίων παραιτηθέντες τοῦ γιουβετσίου καὶ τοῦ οἴνου. Θὰ ἐλάμβανον ἀνὰ 35 δραχμὰς οἱ τέσσαρες, καὶ δέκα δραχμὰς πάντοτε ὁ Κώστας ὁ Ἄγγουροκομμένος, πλέον τοῦ ζεύγους τῶν τσαρουχίων.

Ἐπὶ παρουσία τοῦ Κώστα, οἱ τέσσαρες ἑταῖροι ἐφυλάττοντο καλῶς ν' ἀναφέρωσι τὸ ποσόν.

Οὗτος, καμαρώνων ἤδη νοερῶς τὰ καινουργῆ τσαρούχια, ὑπέθετεν ὅτι ἐζήτουν ἀπλῶς δύο εἰκοσιπεντάδραχμα, ὅπως πεισθῶσι νὰ δώσωσι ψῆφον.

Ἐκατὸν δέκα δραχμὰς τοὺς εἶχε προτείνει ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, ἑκατὸν εἴκοσιν ὁ Λάμπρος Βατούλας. Ἀλλὰ δὲν ἐνόουν νὰ καταβοῦν παρακάτω ἀπὸ τὰς 150.

Ἐν τούτοις ἡ ὥρα παρήρχετο, ἦτο ἤδη ὀψία δείλη. Ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν.

Ἀπὸ μιᾶς ὥρας δὲν εἶχε παρουσιασθῆ εἰς τὴν θύραν τοῦ περιβόλου κανεῖς ἀπεσταλμένος οὔτε τοῦ ἐνὸς οὔτε τοῦ ἄλλου κόμματος. Οἶονεὶ διὰ σιωπηλῆς συμφωνίας τοὺς ἄφησαν νὰ παραδοθῶσι διὰ τῆς ὀλιγωρίας καὶ δι' ἀναγκαστικῆς ἀπραξίας.

Τέλος, περὶ ἕκτην ὥραν, ὅταν ὁ ἥλιος ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ἐφάνη εἰσελθὼν καὶ βαίνων δρομαίως πρὸς τὴν στέρναν, ἐγγὺς τῆς ὁποίας τὸ εἶχαν στρωμένον οἱ πέντε φίλοι, ἐξ ὧν ὁ γερο-Λευθέρης ὁ Κουσερῆς καὶ ὁ Κώστας ὁ Ἄγγουρος εἶχαν ἀποκοιμηθῆ ἐπὶ τῆς παχείας φυλλάδος, ἣτις τοὺς εἶχε χρησιμεύσει ὡς τάπητος καὶ ὡς τράπεζα, ἐνῶ οἱ λοιποὶ τρεῖς ἡσχολοῦντο περιτρώγοντες τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ συμποσίου καὶ παρηγοροῦμενοι διὰ τῆς φλάσκας, τῆς ἐπτάκις γεμισθείσης ἤδη ἀπὸ τῆς δαμιτζάνας τοῦ γείτονος καπήλου, ἐφάνη, λέγω, βαίνων πρὸς τὴν στέρναν, ὁ κύρ Μανουῆλος ὁ Στεριωμένος, αὐτοπροσώπως.

Φαίνεται ὅτι, μετὰ τὰς πολλὰς ἀνωφελεῖς ἀποπείρας, τὰς γενομένας διὰ τοῦ Λάμπρου τοῦ Βατούλα, ἠθέλησεν ὁ ἴδιος νὰ διαπραγματευθῆ πρὸς τοὺς πέντε συνωμότας. Ἐπλησίασεν. Ὁ μπαρμπα-Γιώργης ὁ Ἀπίκρατος καὶ ὁ Δημήτρης ὁ Ζάβαλος ἐσηκώθησαν καὶ μετέβησαν ὀπισθεν τοῦ μαγγανοπηγάδου, ὅπου τοὺς ἔνευσε νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι.

Κατόπιν τούτων, ἀπρόσκλητος, ἠκολούθησε καὶ ὁ Γιαννιὸς ὁ Κάβουρας. Ὅσον διὰ τὸν γερο-Κουσερῆν καὶ τὸν Ἄγγουρον, οὗτοι ἐξηκολούθησαν νὰ κοιμῶνται πλησίον ἀλλήλων, ἐναμίλλως ρέγγοντες.

Τὴν ἰδίαν στιγμήν, εἰς ἑκατὸν πενήκοντα βημάτων ἀπόστασιν, ἔξω τοῦ κήπου, ὀπισθεν τῆς λιθίνης αἵμασιᾶς καὶ τοῦ ἐπιστέφοντος αὐτὴν ἀπὸ τρικοκκιᾶς φράκτου, ἐφάνη προκύψασα ἡ κεφαλὴ τοῦ Μανώλη τοῦ Πολύχρονου.

Ὁ κύρ Μανουῆλος ὁ Στεριωμένος ὠμίλει ταπεινῆ τῆ φωνῆ καὶ μετὰ χειρονομιῶν πρὸς τοὺς τρεῖς φίλους. Ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, μετὰ συντόνου προσοχῆς κατασκοπεύων ὀπισθεν τοῦ φράκτου, ἀδύνατον ἦτο ν' ἀκούσῃ λέξιν, ἀλλ' ἐνόει πολὺ καλὰ τί ἐλέγετο ἐκεῖ, παρὰ τὸ

μαγγανοπήγαδον.

Ὁ γερο-Ἀπίκρατος ἀπήντα ἐκάστοτε εἰς τὰς προτάσεις τοῦ κῦρ Μανουήλου, τείνων λίαν ἐκφραστικῶς τὰς χεῖρας. Οἱ δύο ἄλλοι ἔσειον τοὺς ὤμους.

Ὁ κῦρ Μανουήλος ἐφαίνετο ἀνυπόμονος καὶ ὁμιλῶν ἅμα ἔκαμνε βραχεῖς περιπάτους περὶ τὸ μαγγανοπήγαδον. Δύο ἢ τρεῖς φορές ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπην τοῦ γελέκου τὸ ὠρολόγιόν του, τὸ ἐκοίταξε, κ' ἐφαίνετο λέγων πρὸς τοὺς τρεῖς ἐταίρους ὅτι ἡ ὥρα περνᾷ καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ σπεύσωσι.

Τέλος, ἀφοῦ περιέφερε βλέμμα εἰς τοὺς τέσσαρας φράκτας καὶ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ κήπου, ἐστράφη πρὸς τὸ μαγγανοπήγαδον, ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν τσέπην τοῦ ἐπενδύτου μικρὸν φάκελον καὶ τὸν ἐνεχείρισεν εἰς τὸν μπαρμπα-Γιώργην τὸν Ἀπίκρατον.

Ὁ μπαρμπα-Γιώργης ἔλαβε τὸν μικρὸν φάκελον καὶ στραφείς πρὸς τοὺς δύο συντρόφους του, ἤρχισε νὰ διερευνᾷ τὸ περιεχόμενον.

Ὁ κῦρ Μανουήλος, ἀφοῦ εἶπεν ὀλίγας τελευταίας λέξεις, ἐστάθη ὀλίγον τι παράμερα κ' ἐφαίνετο περιμένων. Ὁ Ζάβαλος καὶ ὁ Κάβουρας, ἀφοῦ ἐξήλεξαν τὸ περιεχόμενον τοῦ φακέλου, ἔτρεξαν πρὸς τὴν στέρναν, ὑπὸ τὰ μεγάλα δένδρα, ὅπου ἐκοιμῶντο οἱ δύο σύντροφοί των.

Ἐκυψαν, ἔσεισαν τοὺς ὤμους των καὶ τοὺς ἐξύπνισαν.

Ὁ Κώστας ὁ Ἄγγουρος, μόλις ἐξύπνησας, ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ δὲν ἀνεσηκώθη, ἀλλ' ἐσήκωσε τὸν πόδα διὰ νὰ ἰδῇ ἂν ἐφόρει τὰ τσαρούχια, τὰ ὁποῖα ὠνειρεύετο.

Ὁ γερο-Λευθέρης ὁ Κουσερῆς ἐξύπνησε μετὰ ψιθυρισμοῦ ἀτελῶς διασκεδασθείσης μέθης, καὶ ἤρχισε νὰ τραγουδῇ τὸ προσφιλὲς αὐτῷ ᾄσμα:

Σ' ἓνα δενδρί, ἀκούμβησα, κ' ἐκεῖνο ἐμαράθη...

Ὁ κῦρ Μανουήλος ὁ Στεριωμένος ἐξηκολούθει νὰ περιμένῃ ὀλίγα βήματα ἀπωτέρω.

Οἱ δύο ὑπνηλοὶ ἐσηκώθησαν, ἐτινάχθησαν, καὶ οἱ σύντροφοί των τοὺς ἔβρεξαν τὰ πρόσωπα μὲ νερόν ἀπὸ τὴν στέρναν.

Οἱ πέντε ἄνδρες ἠτοιμάσθησαν, ἐτίναξαν τὰ ἐνδύματά των, ἐφόρυσεν ἕκαστος τὸ ἐν μανίκι τῆς τσάκας* του ἢ τῆς σουρτούκας* του.

Ὁ κῦρ Μανουήλος εἶπε: *Πᾶμε!* κ' ἐστράφη πρὸς τὴν θύραν. Οἱ πέντε φίλοι τὸν ἠκολούθησαν.

Συγχρόνως ὁ Μανώλης ὁ Πολύχρονος, ὅστις δὲν ἔπαυσε νὰ κατασκοπεύῃ μετὰ συντόνου προσοχῆς τὰ συμβαίνοντα, ὅπισθεν τοῦ φράκτου, ἐστράφη τρέχων πρὸς τὴν πρώτην καμπὴν τῆς ὁδοῦ κ' ἔγινεν ἄφαντος.

ΙΑ΄

... Τώρα, δὲν τοὺς βλέπεις, καὶ τὰ δύο τὰ κόμματα, διὰ ποίων μέσων προσπαθοῦν νὰ κερδήσουν τὴν ἐκλογὴν; Δὲν βλέπεις τὰ δύο πρακτορεῖά των ἀνοικτὰ, φανερῶς ἐνεργοῦντα, δὲν ἀκούεις κρυφομιλήματα ὅπισθεν πάσης θύρας καὶ πάσης γωνίας τῆς ὁδοῦ, δὲν βλέπεις τὰ τρεξίματα καὶ τοὺς ιδρώτας τῶν ὀργάνων των, δὲν ἀκούεις τὸν κρότον τῶν χαλκίνων κερμάτων ὅπισθεν τῶν λογιστηρίων; Δὲν βλέπεις ἀπλοϊκοὺς ἐκλογεῖς νὰ βαδίζουν καὶ νὰ κοντοστέκωνται, νὰ ἐξάγουν τὴν χεῖρα ἀπὸ τὴν τσέπην καὶ νὰ μετροῦν δεκάρες;

Καὶ ὁ λαλῶν ἔδειξεν εἰς τὸν ἀκροατὴν τοῦ γέροντα χωρικόν, ὅστις ἐξελθὼν τοῦ πρακτορείου τῶν Χαλασοχώρηδων, εἶχε σταθῆ ἐνώπιόν των κρατῶν φυσέκιον τεσσάρων δραχμῶν, τὸ ὁποῖον ἔσχισε κ' ἐμέτρει διὰ νὰ ἰδῆ ἂν ἦσαν σωστὲς οἱ δεκάρες. Ἐφαίνετο οἰνοβαρῆς καὶ ἠκούετο ὁ μονόλογος καὶ οἱ ψιθυρισμοὶ του: «Τέσσερες δραχμὲς βάσταξ' ἡ ψυχὴ του;... τέσσερες, ὄχι παραπάνω... Ἔχουμε καὶ λέμε, μία, δύο, τρεῖς, τέσσερες, πέντε, ἕξι, ἑφτά, ὀχτώ... ἑφτά, ὀχτώ, ἐννιά... μία δραχμὴ... Ἔχουμε καὶ λέμε...» Κ' ἐπειδὴ εὐκόλως ἔχανε τὸν λογαριασμόν, ἤρχιζεν ἐξ ἀρχῆς πάλιν.

— Τοὺς βλέπεις ἢ ὄχι; ἐπανέλαβεν ὁ λαλῶν.

— Τοὺς βλέπω, ἀπήντησεν ὁ ὁμιλητὴς του.

— Λοιπὸν, αὔριο, νὰ ἔχης ὄρεξιν ν' ἀκούης τὰ παράπονα τῶν ἠττημένων. Ὅσοι θὰ εἶναι ἐν ἀποτυχίᾳ, θὰ χαλάσουν τὸν κόσμον μὲ τὲς φωνές, θὰ κατηγοροῦν τοὺς νικητὰς ἐπὶ χρήσει αἰσχυρῶν μέσων, θὰ ὑποβάλουν φοβερὰς ἐνστάσεις, θὰ προσβάλουν τὸ κῦρος τῆς ἐκλογῆς λόγῳ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα ἐπετεύχθη διὰ δωροδοκίας. Οὔτε θὰ τοὺς τύπη ἢ συνείδησις ἐπὶ τῷ ὅτι καὶ αὐτοὶ μετῆλθον τὸ αὐτὸ μέσον. Οὐδὲ φοβοῦνται τὸν Θεὸν ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἰσι.

— Δι' αὐτὸ λοιπὸν σὺ δὲν πηγαίνεις νὰ ψηφοφορήσης; ἠρώτησεν ὁ ἄλλος.

Ὁ οὕτως ἐρωτήσας ἦτο ξένος παρεπιδημῶν πρὸς καιρὸν ἐν τῇ νήσῳ. Ὁ δ' ἐξαρχῆς ὁμιλῶν ἐκαλεῖτο Λεάνδρος Παπαδημούλης, καὶ κατήγετο ἐκ τοῦ τόπου. Εἶχε κατέλθει μετὰ πολλὰ ἔτη, νοσταλγὸς ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπου συνήθως διέτριβεν ἀσχολούμενος εἰς ἔργα οὐχὶ παραδεδεγμένης χρησιμότητος. Ἦτο ὑψηλός, ὑπερτριακοντούτης, μὲ μαύρην κόμην καὶ γένειον, μελαψός, μὲ ἀδρούς χαρακτήρας, πενιχρὸς τὴν ἀναβολὴν, πτωχαλαζών, τρέφων ἀλλοκότους ιδέας. Περὶ τὸ δειλινόν, ὁ ξένος φίλος του, περιέργος ὡς πᾶς ἄνθρωπος, τὸν εἶχε παρακαλέσει καὶ μετέβησαν

όμοῦ ἀντικρῶ τοῦ σχολείου, ὅπου σταθέντες παρά τινα γωνίαν ἐθεῶντο τὴν ἐκλογικὴν κίνησιν.

—Ὅχι δι' αὐτό, ἀνένευσεν ἐντόνως ὁ Λέανδρος Παπαδημούλης. Αἱ ἀτομικαὶ ἰδέαι μου, φίλε, δὲν φαίνονται νὰ ἔχωσι τίποτε τὸ πρακτικόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀγαπῶ νὰ τὰς ἐκθέτω. Σέβομαι ἄλλως τοὺς νόμους καὶ τὸ πολίτευμα τῆς πατρίδος μου, καὶ δὲν θέλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἶμαι ἀπολυταρχικὸς καὶ ὅτι δὲν πρεσβεύω τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν. Ἀλλὰ καὶ ἂν σοῦ ἔλεγα τοιοῦτόν τι, θὰ ἐχρειάζετο νὰ σοῦ ἀναπτύξω διὰ μακρῶν τὸ θέμα, νὰ δαπανήσω μάτην πολλὰς λέξεις, νὰ σοῦ κλέψω τὸν πολύτιμον καιρὸν σου, χωρὶς ἐλπίδα ὅχι νὰ πεισθῆς, ἀλλ' οὐδὲ νὰ μ' ἐννοήσης καὶ μοῦ ἀποδώσης ἐν μέρει δίκαιον, τοῦλάχιστον. Ἀπλῶς σοῦ λέγω, ὅτι παραιτοῦμαι δικαίωματος, τὸ ὁποῖον δὲν μὲ ὠφελεῖ, οὔτ' ἐμὲ οὔτε τοὺς ἄλλους.

Ἔσον ἀφορᾷ τὴν δωροδοκίαν, μὴ πιστεύης ὅτι τὴν βδελύττομαι τόσον, ὅσον φαίνομαι. Εἶναι ἄλλαι πολὺ χειρότεραι ἐκλογικαὶ διαφθοραί. Τὸ κατ' ἐμέ, φρονῶ ὅτι ἡ δωροδοκία εἶναι τὸ μικρότερον κακόν.

— Τὸ μικρότερον κακόν; ἐπανέλαβεν ἐκπληκτος ὁ ξένος.

— Ναί, φρονῶ, εἶπεν, ὅτι ἡ δωροδοκία εἶναι τὸ μικρότερον κακόν. Μὴν ἀκούης μερικὸς φαρισαίους, οἵτινες σχίζουσιν διὰ κάθε τι τὰ ἱμάτια των, μῆτε μερικὸς ἄλλους ψιττακοὺς ἠθικολόγους τῶν ἐφημερίδων, οἵτινες ρηγνύουσιν ὑπερβολικὰς φωνὰς μὲ τόσην ἀφέλειαν καὶ ἀγαθοπιστίαν δι' ὅλα τὰ πράγματα. Οἱ πρῶτοι ὁμοιάζουσιν τοὺς ἠττημένους τῆς αὔριον, οἵτινες θὰ ζητήσουν τὴν ἀκύρωσιν τῆς παρούσης ἐκλογῆς ὡς διεξαχθείσης τῆ βοηθεία τῆς δωροδοκίας. Οἱ δεῦτεροι οὐδόλως ἐνεβάθυναν εἰς τὰ πράγματα καὶ δὲν ἀντελήφθησαν τὴν ἔννοιαν ἣτις εἶναι παντὸς ζητήματος ὁ πυρῆν. Πετῶντες ἀπὸ γενικότητος εἰς γενικότητα, περιέδρεψαν συλλογὴν τινα ἠθικῶν ἀξιωματῶν, τὴν ὁποῖαν νομίζουσιν ἀλάνθαστον πανάκειαν πρὸς θεραπείαν πάσης πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς νόσου. Ὅπου γενικότης, ἐκεῖ καὶ ἐπιπολαιότης. Διὰ νὰ εἶναί τις ἐμβριθῆς, πρέπει νὰ ἐγκύπτῃ εἰς βαθεῖαν τῶν πραγμάτων μελέτην.

Διατί δέ, καὶ τινες τῶν νεαρῶν πολιτευομένων ἐν Ἑλλάδι, δι' οὓς φαίνεται ὅτι πληροῦται, δευτέραν φοράν, εἰς βάρους μας, ἡ κατάρα τὴν ὁποῖαν ὁ Θεὸς κατηράσθη διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου τὸν Ἰσραὴλ, λέγων: *Καὶ οἱ νεανίσκοι ἄρξουσιν ὑμῶν* — διατί, λέγω, τόσον κακοζήλως, ἂν ὅχι καὶ κακοπίστως, κραυγάζουσιν κατὰ τῆς πλουτοκρατίας; Τί τοὺς κακοφαίνεται; *qui veut la fin, veut les moyens**. Ἡ ἠθικὴ δὲν εἶναι ἐπάγγελμα, καὶ ὅστις ὡς ἐπάγγελμα θέλει νὰ τὴν μετέλθῃ, πλανᾶται οἰκτρῶς καὶ γίνεται γελοῖος. Ὅστις πράγματι φιλοσοφῆ, καὶ ἀληθῶς πονῆ τὸν τόπον του, καὶ ἔχει τὴν ἠθικὴν ὅχι εἰς τὴν ἄκραν τῆς γλώσσης ἢ εἰς τὴν ἀκωκὴν τῆς γραφίδος, ἀλλ' εἰς τὰ ἐνδόμυχα αὐτὰ τῆς ψυχῆς, βλέπει πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ πολιτευθῆ. *Κυάμων ἀπέχεσθαι*.

Ὁ Χριστὸς εἶπεν:

Οὐ δύνασθε Θεῶ λατρεύειν καὶ Μαμωνᾶ. Διατί δὲν ἔλαβεν ὡς ὄρον ἀντιθέσεως ἄλλο τι βαρβαρικὸν εἶδωλον; Διατί δὲν εἶπε Θεῶ καὶ Μολῶχ ἢ Θεῶ καὶ Ἀσταρῶθ ἢ Θεῶ καὶ Βάαλ; Διότι ὁ Μαμωνᾶς εἶναι ὁ ἰσχυρός, ὁ κραταιότερος, ὅστις ὑποτάσσει πᾶν ἄλλο εἶδωλον, καὶ τὸν Μολῶχ καὶ τὸν Ἀσταρῶθ καὶ τὸν Βάαλ. Ἡ πλουτοκρατία ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ὁ μόνιμος ἄρχων τοῦ κόσμου, ὁ διαρκὴς ἀντίχριστος. Αὕτη γεννᾷ τὴν ἀδικίαν, αὕτη τρέφει τὴν κακουργίαν, αὕτη φθείρει σώματα καὶ ψυχάς. Αὕτη παράγει τὴν κοινωνικὴν σηπεδόνα. Αὕτη καταστρέφει κοινωνίας νεοπαγεῖς.

— Καὶ ὕστερον λέγεις ὅτι ἡ δωροδοκία εἰς τὰς ἐκλογὰς εἶναι μικρὸν κακόν; παρετήρησεν ὁ ξένος.

— Ναί, διότι κινδυνεύω νὰ πάθω τὸ αὐτὸ πάθημα ἐφ' ᾧ κατέκρινα τοὺς εὐθηνούς ἠθικολόγους τῶν ἡμερῶν μας, ἀπήντησεν ὁ Λέανδρος Παπαδημούλης. Νὰ πέσω δηλαδὴ εἰς τὸ ἐσπαρμένον σκοπέλου πέλαγος τῶν γενικότητων. Ἄλλ' ἰδοὺ ἐπανέρχομαι εἰς τὸ προκείμενον. Ὁ λόγος δι' ὃν θεωρῶ τὴν δωροδοκίαν ὡς τὸ μικρότερον κακὸν εἶναι ὅτι, ὡς εἶδος ἐκλογικῆς διαφθορᾶς, τὴν ὑπάγω εἰς τὸ γένος τῆς συναλλαγῆς. Συναλλαγή εἶναι ἢ ἐν πρυτανείῳ σίτησις, αἱ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου παροχαί, τὰ ρουσφέτια. Συναλλαγή εἶναι καὶ ἢ εἰς παρανόμους δίκας προστασία. Συναλλαγή εἶναι καὶ ἢ πρὸς παραγραφὴν ὀφειλομένων φόρων συνδρομή καὶ ἢ παράνομος ἐξαίρεσις κληρωτῶν. Συναλλαγή εἶναι καὶ ἢ δωροδοκία. Τώρα, ποῖος προστάτης, ποῖος πολιτευόμενος, ποῖος βουλευτής, εἶναι ἵπποτικώτερος; Ἐκεῖνος ὅστις ἐκ τοῦ ἰδίου ταμείου ἀγοράζει τὰς ψήφους τῶν ἐκλογέων, ἢ ἐκεῖνος ὅστις τὰς ἀγοράζει ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ; Ἐκεῖνος ὅστις πληρώνει ἐκ τοῦ θυλακίου του ἢ ἐκεῖνος ὅστις πληρώνει ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ ἔθνους, χρημάτων ξένων, τὰ ὅποια εἰς τὴν Ἑλλάδα μάλιστα ἐσυνηθίσαμεν ὅλοι νὰ θεωροῦμεν ἔρμα καὶ σκοτεινὰ; Ποῖος εἶναι πλέον γαλαντόμος;

— Βεβαίως, ἐκεῖνος ποὺ πληρώνει ἀπὸ τὴν τσέπη του, ἀπήντησεν ἀδιστακτῶς ὁ ξένος.

— Βλέπεις; Ἴδου διατί μισῶ τὰς γενικότητας κ' ἐπιθυμῶ νὰ εἰδικεύω. Ὅμιλῶ σχετικῶς καὶ ὄχι ἀπολύτως. Δὲν λέγω ὅτι ἡ δωροδοκία εἶναι καλόν τι, λέγω ὅτι εἶναι τὸ ὀλιγώτερον κακόν. Καὶ σημείωσαι ὅτι οὐδεὶς ποτὲ ἐκλέγεται βουλευτὴς διὰ τῆς δωροδοκίας. Ὅλοι ἐκλέγονται τῇ βοήθειᾳ τῆς δωροδοκίας. Ἀπάνθρωπος τοκογλύφος, ὅσας καὶ ἂν ἀγοράσῃ ψήφους, ποτὲ δὲν θὰ ἐκλεχθῇ. Πρὶν κατέλθῃ εἰς τὸν ἀγῶνα, θὰ ὑποδυθῇ τὴν φιλανθρωπίαν, ὡς προσωπεῖον, θὰ φορέσῃ τὴν δημοτικότητα, ὡς κόθορνον. Θὰ φροντίσῃ ν' ἀποδώσῃ μέρος τῶν ὅσα ἤρπασεν εἰς τοὺς ἐκλογεῖς. Καὶ μεταξὺ δύο ἀντιπάλων, μετερχομένων τὴν αὐτὴν διαφθοράν, θὰ ἐπιτύχῃ ἐκεῖνος ὅστις εὐπρεπέστερον φορεῖ τὸ προσωπεῖον κ' ἐπιδεξιότερον τὸν κόθορνον.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα, ἐξηκολούθησεν ὁ Λέανδρος Παπαδημούλης, πόθεν καὶ πῶς, ἀφοῦ ἡ πλουτοκρατία εἶναι δεδομένον τι καὶ ἀναπόδραστον κακόν, ἄς ἐξετάσωμεν πῶς ἐγεννήθη, πῶς γεννᾶται φυσικῶς, ἡ δωροδοκία.

Ἐπόθεσε, φίλε, ὅτι σ' ἐκυρίευσεν καὶ σὲ ἕξαφνα ἡ φιλοδοξία τοῦ Γιαννάκου τοῦ Χαρτουλαρίου, ὅτι ἐπεθύμησεν νὰ γίνῃς βουλευτής, διὰ νὰ ὑπηρετήσῃς τὸ ἔθνος. Διὰ νὰ ἐπιθυμήσῃς τοῦτο, σημειῖσαι, πρέπει νὰ εἶσαι χορτᾶτος. Ἡ φιλοδοξία εἶναι ἡ νόσος τῶν χορτᾶτων, ἡ λαιμαργία εἶναι τῶν πεινασμένων τὸ νόσημα. Ἐξέρχεσαι εἰς τὴν ἀγοράν, βγάζεις λόγον, καὶ παρακαλεῖς τοὺς προσφιλεῖς συμπολίτας νὰ σὲ τιμῆσωσι διὰ τῆς ψήφου των. Ἄλλ' εἶσαι ἄρα εἰς θέσιν νὰ ἡξεύρης πόσοι ἐκ τῶν προσφιλῶν συμπολιτῶν σου εἶναι χορτᾶτοι, καὶ πόσοι δὲν εἶναι; Μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι οἱ πλεῖστοι εἶναι πεινασμένοι, διότι ἂν δὲν ἦσαν, ὅλοι θὰ ἔβγαζαν κάλπας διὰ νὰ γίνουν βουλευταί! Ἄλλὰ μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν σου, μεταξὺ τῶν προσφιλῶν σου συμπολιτῶν, δυνατόν, πιθανόν, βέβαιον μάλιστα ὅτι εὐρίσκονται τινες, εἷς, δύο, τρεῖς, πέντε, δέκα, κατὰ γράμμα πεινασμένοι. Τώρα, τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς, πῶς ἀπαιτεῖς νὰ ὑπάγῃ ἄνθρωπος πεινασμένος, ἄνθρωπος ὅστις θὰ ψαύῃ τὴν κοιλίαν του ὡς ἔγχορδον ὄργανον, ἄνθρωπος ὅστις δὲν θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἴσταται καὶ νὰ βαδίζῃ, πῶς ἀπαιτεῖς τοιοῦτος ἄνθρωπος νὰ ὑπάγῃ νὰ ψηφοφορήσῃ εἰς τὴν κάλπην σου, καὶ νὰ σοῦ δώσῃ μάλιστα λευκὴν ψῆφον; Φυσικὸν εἶναι, ἀφοῦ θὰ λάβῃ τὸν κόπον πρὸς χάριν σου, νὰ τοῦ δώσῃς τοῦλάχιστον νὰ φάγῃ, δι' ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Ἐὰν δὲν τοῦ δώσῃς χρήματα, θὰ τοῦ προσφέρῃς γεῦμα. Καὶ τοῦτο δωροδοκία δὲν εἶναι; Ἡ θὰ τοῦ στείλῃς κατ' οἶκον βακαλιάρων καὶ σαρδέλες καὶ οἶνον; Δωροδοκία καὶ τοῦτο. Ἐὰν δὲν σπεύσῃς ἐγκαίρως σὺ, θὰ σὲ προλάβῃ ὁ ἀντίπαλός σου, ὅστις θὰ φορῇ τὸν κόθορνον τῆς φιλανθρωπίας ἀμφιδεξιώτερον.

Ἴδου πόθεν ἐγεννήθη ἡ δωροδοκία. Πῶς θέλεις νὰ ἐνδιαφέρῃται ὁ ἀγρότης, ὁ βοσκός, ὁ πορθμεύς, ὁ ναύτης, ὁ ἐργάτης, ὁ ἀχθοφόρος, πῶς θέλεις νὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὸν Καψιμαῖδην καὶ Γεροντιάδην, ἂν θὰ γίνωσι βουλευταί ἢ ὄχι; Ἐκεῖνοι εἶναι χορτᾶτοι καὶ τρέφουσιν ὄνειρα φιλοδοξίας, οὔτοι πεινῶσι καὶ θέλουν νὰ φάγωσι. Δὲν ἔχουσιν οἱ πτωχοὶ μεγάλας ἀξιώσεις. Δὲν περιμένουν διορισμοὺς καὶ παχέα ρουσφέτια ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ἄλλ' ἀφοῦ θητεύουσιν ἐπιπόνως καὶ δὲν ἐπαρκοῦν νὰ τραφῶσιν ἐκ τοῦ ἰδρωτός των, ἀφοῦ οἱ λεγόμενοι ἀντιπρόσωποί των δὲν παύουν νὰ ψηφίζωσιν ἐλαφρᾶ τῇ καρδίᾳ φόρους καὶ φόρους καὶ πάλιν φόρους, ἄς τοὺς θρέψωσιν ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἐκ τοῦ βαλαντίου των.

Ἀνέκαθεν τὰ ἀξιώματα ἦσαν ἀγοραστά! Καὶ ἀφοῦ ἡ ἐπάρατος πλουτοκρατία εἶναι ἀφευκτον κακόν, κατὰ ποῖον ἄλλον τρόπον θ' ἀποκτῶνται τὰ ἀξιώματα; Πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔχασε πρὸ πολλοῦ πᾶσαν ἠθικὴν ἀξίαν, μόνον διὰ χρημάτων εἶναι κτητόν. Καὶ οὕτως ἐπόμενον ἦτο νὰ καταστήσῃ τὰ πράγματα. Οὐδὲν κακὸν ἀμεικτον καλοῦ! Εὐτύχημα μάλιστα νομίζω ὅτι δὲν ἀνεφάνη ἐπιφανῆς τις πολιτευτὴς εἰς τὰ μέρη

ταῦτα.

— Πῶς εἶπες; ἠρώτησεν ἀπορήσας ὁ ξένος.

— Λέγω ὅτι λογίζομαι ὡς εὐτύχημα τὸ ὅτι δὲν ἀνεφάνη τις ἐκ τῶν λεγομένων ἐπιφανῶν πολιτευτῶν εἰς τὰς νήσους ταύτας. Ἐνθυμοῦμαι τί συνέβη πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὅταν εἶχε γίνει τις ὑπουργὸς βουλευτῆς γείτονος ἐπαρχίας. Οἱ κουρεῖς ἔκλεισαν τὰ κουρεῖά των, οἱ καφεπῶλαι τὰ καφενεῖά των, οἱ ὑποδηματοποιοὶ ἐπώλησαν τὰ καλαπόδια των. Δὲν ὑπῆρξε βοσκὸς ὅστις νὰ μὴ διωρίσθῃ τελωνοφύλαξ, οὔτε ἀγρότης ὅστις νὰ μὴ προχειρισθῇ εἰς ὑγειονομοσταθμάρχην. Τότε εἶδομεν πρώτην φορὰν κ' ἐδῶ εἰς τὴν νῆσον λιμενάρχην φουστανελάν. Ὁ ἐκ τῆς γείτονος ἐπαρχίας ὑπουργὸς μᾶς τὸν εἶχε στείλει ὡς δεῖγμα περιέργον ὑπαλλήλου. Ὁ Θεὸς μᾶς ἐλυπήθη καὶ δὲν παρεχώρησε νὰ γεννηθῇ ἐπιφανῆς τις ἐδῶ, ἐσκήρυνε δὲ τὴν καρδίαν μας καὶ δὲν ἐδέχθημεν εἰσβολὴν ξένου ὑποψηφίου. Ἰλιγγιῶ νὰ φαντασθῶ τί θὰ ἐγένετο. Ὅλοι οἱ πορθηεῖς θὰ ἐγκατέλειπον τὰς λέμβους των, οἱ κυβερνήται θὰ ἔρριπτον ἔξω τὰ πλοῖά των, οἱ ναυπηγοὶ θὰ ἐπετοῦσαν τὰ ἐργαλεῖά των καὶ θὰ ἐζήτησαν δημοσίας θέσεις. Διότι μὴ νομίσης ὅτι ἡ θεσιθηρία γεννᾶται μόνη τῆς. Τὰ δύο κακὰ ἀλληλεπιδρῶσιν. Ἡ ἀκαθαροσία παράγει τὸν φθειρα καὶ ὁ φθειρ παράγει τὴν ἀκαθαροσίαν. Τὸ τέρας τὸ καλούμενον ἐπιφανῆς τρέφει τὴν φυγοπονίαν, τὴν θεσιθηρίαν, τὸν τραμπουκισμόν, τὸν κουτσαβακισμόν, τὴν εἰς τοὺς νόμους ἀπειθειαν. Πλάττει αὐλὴν ἐξ ἀχρήστων ἀνθρώπων, στοιχείων φθοροποιῶν, τὰ ὅποια τὸν περιστοιχίζουσι, παρασίτων τὰ ὅποια ἀποζῶσιν ἐξ αὐτοῦ παχυνόμενα ἐπιβλαβῶς, σηπόμενα, ζυφία βλαβερά, ὕδατα λιμνάζοντα, παράγοντα ἀναθυμιάσεις νοσηράς, πληθύνοντα τὴν ἀκαθαροσίαν. Εὐτυχῶς δὲν ὑπῆρξεν ἐνταῦθα ἔδαφος κατάλληλον διὰ νὰ γεννηθῇ τὸ θρέμμα τὸ καλούμενον ἐπιφανῆς, καὶ οὕτως ἀπηλλάγημεν τῆς τοιαύτης ἀθλιότητος μέχρι τῆς ὥρας. Ἡ δωροδοκία δέ, τὴν ὁποίαν βλέπεις τόσον γενικευμένην ὡς ἐκλογικὸν ὄπλον, εἶναι κατ' ἐμὲ τὸ μικρότερον κακόν. Ὅστις ὅμως δυσφορῇ ἐπὶ ταύτῃ, ἄς μὴ μετέχη τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος, μήτε ὡς ἐκλογεὺς, μήτε ὡς ἐκλέξιμος. *Κυάμων ἀπέχεσθαι...*

ΙΒ΄

Οἱ πέντε ἐγκαρδιακοὶ φίλοι, ὁ γερο-Λευθέρης ὁ Κουσερῆς, ὁ μπαρμπα-Γιώργης ὁ Ἀπικρατος, ὁ Δημήτρης ὁ Ζάβαλος, ὁ Γιαννιὸς ὁ Κάβουρας καὶ ὁ Κώστας ὁ Ἀγγουροκομμένος, εἶχον ἐκκινήσει, ὡς εἶπομεν, ἐκ τοῦ κήπου, ὅπου εἶχον συμποσιάσει καὶ εὐθυμήσει ἐπὶ πολλὰς ὥρας, καὶ κατήρχοντο ἐν πομπῇ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς διὰ νὰ ψηφοφορήσωσιν, ἡγουμένου τοῦ κυρ Μανουήλου τοῦ Στεριωμένου, ὅστις καίτοι μὴ βλέπων αὐτούς, ὀπισθεν ἀκολουθοῦντας, ἔβλεπεν ὅμως τοὺς ἴσκιους των μηκνυμένους, ὑπὸ τὰς τελευταίας ἀκτῖνας τοῦ δύνοντος ἡλίου, πρὸς ἀνατολάς, ὅπου ἐβάδιζον, καὶ τοὺς ἐμέτρει ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς εὗρισκε πέντε. Ἐνίστε, ὅμως, βαίνοντος τοῦ ἑνὸς τῶν ἐταίρων ὀπισθεν τοῦ ἄλλου, οἱ ἴσκιοι των συνεχωνεύοντο εἰς δύο ἢ τρεῖς, καὶ τότε ἀνησύχει κ' ἐστρέφετο ἀποτόμως νὰ ἴδῃ. Ἀλλ' ὁ Μανώλης ὁ

Πολύχρονος, τὸν ὁποῖον κανεῖς ἐξ ὄλων δὲν εἶχεν ἰδεῖ κατασκοπεύοντα ὀπισθεν τοῦ φράκτου, εἶχε προπορευθῆ αὐτῶν κατὰ πολὺ, καὶ εἶχε φθάσει ἔξωθεν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Ἐκεῖ ἐκάλεσεν εἰς τὴν θύραν τὸν κύρ Ἀνδρέαν τὸν Ἀπίκον, ἐν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ τοῦ ἐσύριξεν ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ οὖς.

Ὁ κύρ Ἀνδρέας ὁ Ἀπίκος καὶ δύο ἄλλα μέλη ἀπετέλουν τὴν πλειονοψηφίαν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὲς Ἀνδρογυνοχωρίστρες. Εὐθύς ὡς ἤκουσε τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ Μανώλη, ὁ κύρ Ἀνδρέας ἔσυρε τὸ ὠρολόγιον ἐκ τῆς μικρᾶς τσέπης τοῦ περιστηθίου του, καὶ κρατῶν αὐτὸ εἰς τὴν παλάμην ἐπανῆλθε πρὸς τοὺς συναδέλφους του, καθημένους περὶ τὴν τράπεζαν, μὲ τὸν κύρ Ἀγγελὴν τὸν Μαλλίνην ἐν τῷ μέσῳ, ὅστις μὲ τὴν πένναν εἰς τὴν χεῖρα, ἐσημείωνεν ἐν ὄνομα ἐκλογέως κάθε τέταρτον τῆς ὥρας, καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἐφλυᾶρει κ' ἐκάπνιζεν ὀγκωδέστατα τσιγάρα, τὰ ὁποῖα ἐλάμβανεν αὐτοδικαίως ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους καὶ ἀναπληρωτὰς τῶν ὑποψηφίων.

— Κύριοι, εἶπεν ὁ κύρ Ἀνδρέας ὁ Ἀπίκος, ἡ ὥρα εἶναι ἑπτὰ καὶ πέντε. Καιρὸς νὰ κηρύξωμεν τὴν λήξιν τῆς ψηφοφορίας, νὰ κλείσωμεν τὸ κιβώτιον τῶν καλπῶν, νὰ συντάξωμεν τὸ πρακτικὸν καὶ νὰ ἐτοιμασθῶμεν διὰ τὴν διαλογὴν.

Ἔσυραν ὅλοι τὰ ὠρολόγια των. Τὰ ὠρολόγια τῶν δύο ἄλλων μελῶν τῆς πλειονοψηφίας ἐδεικνυον, τοῦ ἐνὸς ἑπτὰ παρὰ τρία, τοῦ ἑτέρου ἑπτὰ παρὰ ἐννέα. Τὸ ὠρολόγιον τοῦ προέδρου, κυρίου Νιαουστέως, ἐδεικνυεν ἑπτὰ παρὰ εἴκοσι. Τέλος τὸ ὠρολόγιον τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου, κ. Μυροκλείδου, ἐδεικνυεν ἕξ καὶ δεκαοκτῶ λεπτά.

Πρὸ τριῶν ἐτῶν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον εἶχε φιλοτίμως ψηφίσει, ὁ κ. Νομάρχης εἶχεν εὐαρεστηθῆ νὰ ἐγκρίνη καὶ ὁ κ. Δήμαρχος εἶχεν ἐπιμεληθῆ δραστηρίως νὰ κατασκευασθῆ μαρμαρίνη μεριδιάνα* ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου τοῦ βλέποντος πρὸς μεσημβρίαν ἀκριβῶς. Τῇ βοήθειᾳ τῆς μεριδιάνας ἐκείνης ἐκανόνιζεν ἕκτοτε ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος τὸ ὠρολόγιόν του. Ἄλλ' αἱ μάγκαι τοῦ σχολείου, πρὶν ἀρχίσῃ τὸ μάθημα ἢ εὐθύς ὡς ἤθελον σχολάσει, εἶχον εὖρει τερπνὴν ἐνασχόλησιν τὸ νὰ ρίπτωσι λίθους ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸ λευκὸν καὶ χαρακωμένον μὲ πολλὰς μαύρας γραμμὰς μάρμαρον, καὶ εἶχον καταστήσει σκοπὸν τῶν πετροβολημάτων των τὸ λεπτὸν σιδηροῦν πέταλον, τὸ χρησιμεῦον ὡς δείκτης τῆς μεριδιάνας. Ὅθεν δὲν εἶχον παρέλθει ὀλίγαι ἐβδομάδες καὶ τὸ λεπτὸν σιδηροῦν πέταλον ἐστράβωσεν ἐλεεινά, καὶ ἀντὶ νὰ δεικνύη μεσημβρίαν ἐδεικνυε μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν, κανεῖς δὲ δὲν εἶχε φροντίσει ἐν τῷ μεταξύ νὰ τὸ διορθώσῃ ἢ τὸ ἀντικαταστήσῃ. Ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος ἐν τούτοις προσεπάθει τοῦ λοιποῦ νὰ κανονίζῃ τὸ ὠρολόγιόν του μᾶλλον κατὰ συμπερασμόν, καὶ δὲν ἐβασίζετο πολὺ εἰς τὴν μεριδιάναν, ἥτις ἴστατο ἐκεῖ ὑψηλὰ ἀρχίσασα νὰ μαυρίζῃ ἐν μέρει ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὴν ὑγρασίαν, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἀπὸ τὰς κηλίδας τῶν βωλοκοπημάτων τῶν μαθητῶν, ὁμοία μ' ἐκλογικόν

πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ἐκόλλησαν ὑψηλὰ διὰ νὰ τὸ σώσουν ἀπὸ τὰ λασποβολήματα τῶν διαβατῶν.

Διὰ νὰ μὴ μᾶς μεμφθῶσι δὲ ὅτι κάμνομεν κατάχρησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν παρομοιώσεων, θὰ προσθέσωμεν ὅτι ὀλιγώτερον τολμηρὸν θὰ ἦτο νὰ παραβάλη τις τὸ ἄτυχον ἐκεῖνο ἡλιακὸν ὠρολόγιον μὲ πρόσωπον ὑποψηφίου βουλευτοῦ, ὠχρὸν κ' ἐλεεινὸν ἐκ τῆς ἀυπνίας ἢ ἐκ τοῦ φόβου τῆς ἀποτυχίας, ὑποψηφίου κολλημένου σύρριζα εἰς τὸν τοῖχον, στριμωμένου ὀπισθεν τοῦ ἀνοικτοῦ καλύμματος τοῦ κιβωτίου τῶν καλπῶν, ἐπαιτοῦντος ἐν συντριβῇ καρδίας τὰς ψήφους τῶν ἐκλογέων, μὲ ὀρθὴν ἢ λοξὴν τὴν ρῖνα καὶ μὲ χάσκον τὸ στόμα δεικνύοντος κατὰ τὸ Τραιϊάνειον ἐπίγραμμα, τὰς ὥρας εἰς τοὺς πρὸ τῶν καλπῶν διαβαίνοντας, τοὺς ψηφοφόρους².

Ἄλλ' ἰδοὺ ἤγγιζεν ἤδη τὸ πέρας τῆς ἀγωνίας τῶν ὑποψηφίων, τῆς ἀνησυχίας τῶν κομματαρχῶν καὶ ψηφοθηρῶν καὶ τῆς ἐνοχλήσεως τόσου κόσμου, καὶ ὁ κύρ Ἄνδρέας ὁ Ἀπίκος φιλανθρωπῶς λίαν ἀπήτει νὰ προβῶσιν εἰς τὴν διαλογὴν μίαν ὥραν ἀρχύτερα.

Τὸ πρᾶγμα δὲν ἤρρεσεν εἰς τὸν πρόεδρον τὸν γερο-Νιαουστέα, ὅστις ὀλίγην εὐχαρίστησιν εἶχεν αισθανθῆ ἐκ τῆς προεδρίας του καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Διότι δὲν ἦτο ἀληθῶς πρόεδρος εἰμὴ τῆς μειονοψηφίας τῆς ἐπιτροπῆς, ἦτοι τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου κ. Μυροκλείδου. Ἡ πλειονοψηφία, ἀπειθής, ἀχαλίνωτος, τὸν ἀντέπραττεν, ἔκαμνε «τοῦ κεφαλιοῦ της», ὡς νὰ μὴν ἦτο αὐτὸς πρόεδρος.

— Δὲν εἶναι ἀκόμα ὥρα, κύρ Ἄνδρέα, εἶπεν ὁ κ. Νιαουστεύς. Ἀπὸ τώρα νὰ κλείσουμε;

— Εἶναι ἑπτὰ καὶ πέντε, ἀντέλεξεν ὁ Ἀπίκος.

— Εἶναι ἑπτὰ παρὰ εἴκοσι, ἐπέμεινεν ὁ πρόεδρος.

— Κ' ἐγὼ ἔχω ἑπτὰ παρὰ τρία, εἶπε τὸ ἄλλο μέλος τῆς ἐπιτροπῆς.

— Κ' ἐγὼ ἑπτὰ παρὰ δέκα.

— Κ' ἐγὼ ἔχω ἕξ καὶ δεκαοκτώ, εἶπεν ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος.

— Εἶναι ἑπτὰ ἡ ὥρα, ἐπέμεινεν ὁ κύρ Ἄνδρέας ὁ Ἀπίκος. Δὲν βλέπετε πού ὁ ἥλιος ἐβασίλευσε! Εἰς τὰς ἑπτὰ γράφει καὶ τὸ πρόγραμμα.

— Γράφει εἰς τὰς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι δύο λεπτά, εἶπεν ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος.

— Ὡς πού νὰ κλείσουμε τὰς κάλπες καὶ νὰ ὑπογράψουμε τὸ πρακτικόν, θὰ πάη ἐφτάμιση.

— Ἐγὼ εἶμαι ὁ πρόεδρος, εἶπεν ἀγερώχως ὁ κ. Νιαουστεύς.

— Ἡμεῖς εἶμαστε ἡ πλειονοψηφία.

Ὁ κύρ Ἀνδρέας ἔσπευδε, καὶ δὲν ἤθελε πολλὰ λόγια. Ἐστρεφεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βλέμμα πρὸς τὴν θύραν, ὡς νὰ ἐπερίμενε δυσάρεστόν τι ἐκεῖθεν. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Μανώλη τοῦ Πολύχρονου ἀπέβλεπε τοὺς πέντε ἐμπιστευμένους φίλους, τοὺς ὁποίους ὠδήγει ὅπως ψηφίσωσιν ὑπὲρ τοῦ ἀντιθέτου κόμματος ὁ κύρ Μανουήλος ὁ Στεριωμένος.

— Δὲν μὲ μέλει τόσο γιὰ τὴ διαλογὴν ἂν θ' ἀργήσῃ, εἶπεν μὲ τόνον εἰλικρινείας ὁ κύρ Ἀνδρέας ὁ Ἀπίκος· ἀρκεῖ νὰ κλείσουν οἱ κάλπες γιὰ νὰ ἡσυχάσουμε.

— Εἶναι καὶ ἄλλοι νὰ ψηφοφορήσουν, εἶπεν ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος, ὅστις ἐνῶ τὸ πρῶν ἐπεδείκνυεν ἀμεροληψίαν, ἕως τὴν ἐσπέραν εἶχε καταστήσει βαθμηδὸν νὰ φανατισθῇ ὑπὲρ τῶν Χαλασοχώρηδων.

— Δὲν εἶναι ἄλλοι, εἶπεν ὁ κύρ Ἀνδρέας. Ἀλλὰ καὶ ἂν εἶναι, ὁ κύριος πρόεδρος ἄς κάμῃ τὸ χρέος του, καὶ ἄς διατάξῃ τὸν τελάλη νὰ φωνάξῃ τρεῖς φορές, πρὶν κλείσωμε τίς κασσέλες. Ὅριστε, κύριε πρόεδρε. Ἀλλοιῶς, θὰ διατάξῃ ἡ πλειονοψηφία.

— Θὰ διατάξετε τὸν πρόεδρον;

— Θὰ διατάξουμε τὸν τελάλη...

— Καὶ ποῦ ἠκούσθη αὐτὸ νὰ προστάτῃ ἡ πλειονοψηφία τὸν πρόεδρον; ἤρχισε ν' ἀπαγγέλλῃ ἐν εἶδει λογυδρίου ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος. Σφτετερίζεσθε ἄλλότρια δικαιώματα. Φατριάζετε. Δὲν σέβεσθε τοὺς γεροντοτέρους σας. Ὁ κύριος πρόεδρος... ὁ κύριος πρόεδρος, κύριοι, εἶναι...

— Κήρυξ! ἐφώνησε πρὸς τὴν θύραν στραφεὶς ὁ κύρ Ἀνδρέας ὁ Ἀπίκος, βλέπων ὅτι ἡ ὥρα παρήρχετο.

Ὁ κήρυξ, ὅστις ἀνήκε, φαίνεται, εἰς τίς Ἀνδρογυνοχωρίστρες, μυρισθεὶς ὅτι κάτι τὸν ἤθελαν, εἶχε πλησιάσει εἰς τὴν θύραν.

— Κήρυξ! ἐπανέλαβεν ὁ κύρ Ἀνδρέας, φώνησε δυνατὰ τρεῖς φορές, ὅποιος εἶναι γιὰ νὰ ψηφοφορήσῃ, νὰ ῥηθῇ, γιὰτί θὰ κλείσουμε τίς κάλπες.

Ὁ κήρυξ ἐπανέλαβε διὰ τὸν τύπον τρεῖς, χῦμα καὶ μὲ νυστασμένην φωνήν· «Ὅποιος δὲν ἐψηφοφόρησε, νὰ τρέξῃ ἀμέσως, γιὰτί θὰ κλείσουν οἱ κάλπες...».

Συγχρόνως τὰ τρία μέλη τῆς πλειονοψηφίας, χωρὶς νὰ περιμένωσιν ὅπως

παρέλθωσιν ὀλίγα λεπτά, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν εἶχεν ἔννοιαν ἢ κλήσις τοῦ κήρυκος, προέβησαν ἐν σπουδῇ, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου, εἰς τὸ κλείσιμον τῶν δύο κιβωτίων.

— Κήρυξ! ἔκραξεν ὁ κύρ Ανδρέας· φώναξε ὅτι ἡ ψηφοφορία ἐτελείωσε καὶ ὅτι ἀρχίζει ἡ διαλογία.

Ὁ κήρυξ ἤνοιξε τὸ στόμα, ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν ταύτην, ὅταν εἰς τὴν θύραν τοῦ σχολείου ἐφάνη ὁ κύρ Μανουῆλος ὁ Στεριωμένος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν πέντε ἀχωρίστων φίλων, τῶν περὶ τὸν Κουσερῆν καὶ Ἀπίκρατον.

— Πῶς! ἀρχίζει ἡ διαλογία;... ἐψέλλισε μὲ ἡλλοιωμένον τὸ πρόσωπον ὁ κύρ Μανουῆλος ὁ Στεριωμένος.

— Φώναξε! ὑπέγραυξεν πρὸς τὸν κήρυκα ὁ κύρ Ανδρέας, εὐθύς ὡς εἶδε τὰ νέα ἐμφανισθέντα πρόσωπα.

Ὁ κήρυξ ἐφώνησεν: «Ἡ ψηφοφορία ἐτελείωσε, κύριοι! ἀρχεται ἡ διαλογία...».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐστάλη ἔγγραφον πρὸς τὸν Εἰρηνοδίκην, ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἐπάρχου, ὅπως εὐαρεστηθῆ νὰ προσέλθῃ, διὰ νὰ πρωτοστατήσῃ εἰς τὴν διαλογίην.

Ὁ πρόεδρος καὶ ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος, ἐκόντες ἄκοντες, ὑπέγραψαν τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ὡς καὶ τὸ πρακτικὸν τῆς λήξεως τῆς ψηφοφορίας.

* * *

Ὁ κύρ Μανουῆλος ὁ Στεριωμένος διεμαρτύρετο ἀπὸ τῆς θύρας κ' ἔστελλεν ἀπειλητικὰ βλέμματα πρὸς τὸν Ἀπίκον. Ὁ κύρ Ανδρέας τοῦ ἀπήντα διὰ περιφρονητικοῦ μειδιάματος.

— Τώρα; εἶπεν ὁ μπαρμπα-Γιώργης ὁ Ἀπίκρατος.

— Τώρα... δὲν θὰ ψηφοφορήσετε πλέον... ἀργήσατε πολὺ νὰ τὸ ἀποφασίσετε... ποιὸς σᾶς φταίει... καὶ σᾶς παρακαλῶ πολὺ νὰ μοῦ δώσετε πίσω κεῖνα πού σᾶς ἔδωσα... ἐτραύλισεν ὁ κύρ Μανουῆλος ὁ Στεριωμένος.

— Καὶ τί φταίμε ἡμεῖς... τὰ δοσμένα εἶναι καλῶς δοσμένα... ὑπέλαβεν ὁ Γιαννιὸς ὁ Κάβουρας.

— Καὶ ὅ,τι πάrouμε, δὲν τὰ ξαναδίνουμε πίσω, προσέθηκεν ὁ Δημήτρης ὁ Ζάβαλος.

— Καὶ δὲ μοῦ δώσατε κ' ἐκεῖνα-δὰ τὰ τσαρούχια, πὺ μοῦ ἴπατε...
παρετήρησεν ὁ Κώστας ὁ Ἄγγουρος.

— Κοίταξε, μπαρμπα-Γιώργη, πράγκα* τὸ χέρι σου! μὴ σὲ καταφέρῃ καὶ τοῦ
τὰ δώσης πίσω, εἶπεν ὁ Κάβουρας, περισφίγγων ἐγγύθεν τὸν Ἀπίκρατον,
φόβω μὴ οὔτος ἐξ εὐσυνειδησίας ἐπιστρέψῃ τὸν γνωστὸν φάκελον ὀπίσω.

Ὁ γερο-Κουσερῆς εἶχε πέσει εἰς σκέψεις καὶ ἠρέμα ἀνένευε διὰ τῆς κεφαλῆς.
Ἐφαίνετο τῆς γνώμης ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιστραφῇ ὁ φάκελος.

* * *

Ὅταν ἦλθεν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ ἤρχισεν ἡ διαλογία,
ἠκούετο ἀκόμη ἡ λογομαχία τῶν ἐξ ἀνθρώπων ἔξωθεν τοῦ σχολείου.
Ἵστερον ἐγνώσθη ὅτι ἐξευρέθη μέσος ὅρος κ' ἐπῆλθε συμβιβασμός, τὸν
ὁποῖον διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον ἠναγκάσθη νὰ παραδεχθῇ ὁ κύρ Μανουῆλος
ὁ Στεριωμένος.

Ἐξήχθη τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρώτης κάλπης. Ψηφοφορησάντων 498 (ὁ
κατάλογος εἶχε διπλασίους, ἀλλ' οἱ ἡμίσεις τῶν ἐκλογέων ἦσαν ἐν διαρκεῖ
ἀποδημίᾳ), ὁ Ἀβαρίδης Δημήτριος ἔλαβεν εἰς τὸ ναι ψήφους 289 καὶ εἰς τὸ ὄχι
209.

Δεύτερον ἐξήχθη τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κάλπης τοῦ Ἀλικιάδου Παναγιώτου
(συγγραφεύς, ὅστις ἐστοχάσθη νὰ γράψῃ ἠθογραφικὴν μελέτην ἐπὶ
ἐκλογικοῦ θέματος, ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ὑποψήφιος καὶ
κομματάρχης καὶ ψηφοφόρος καὶ διαλογεὺς καὶ κήρυξ τοῦ ἐξαγομένου τῆς
ψηφοφορίας), ὅστις ἔλαβεν εἰς τὸ ναι ψήφους 263 καὶ εἰς τὸ ὄχι ψήφους 237,
εὐρεθέντων καὶ δύο πλεοναζόντων σφαιριδίων, τὰ ὁποῖα ἀφηρέθησαν ἐκ
τοῦ ναι, ἐν ᾧ κατελογίσθησαν ψῆφοι 261.

Τρίτη ἠνοίχθη ἡ κάλπη τοῦ Γεροντιάδου Κωνσταντίνου, λαβόντος εἰς τὸ ναι
ψήφους 317 καὶ εἰς τὸ ὄχι ψήφους 182, εὐρέθη δὲ καὶ ἓν πλεονάζον
σφαιρίδιον, ἀφαιρεθὲν ἐκ τοῦ ναι (= 316).

Τέταρτον ἀποτέλεσμα ἐγνώσθη τὸ τῆς κάλπης τοῦ Καψιμαῖδου Θεοδώρου,
λαβόντος ψήφους 243 εἰς τὸ ναι καὶ 245 εἰς τὸ ὄχι.

Πέμπτη τέλος ἠνοίχθη ἡ κάλπη τοῦ Χαρτουλαρίου Ἰωάννου, τιμηθέντος διὰ
ψήφων 154 εἰς τὸ ναι καὶ 344 εἰς τὸ ὄχι.

* * *

Τὴν ἀγγελίαν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀποτελεσμάτων ὑπεδέχετο ἔξω ὁ λαὸς δι'
ἐπευφημιῶν, δι' ἀλαλαγμῶν καὶ καρχασμῶν εὐθυμοτάτων. Τὴν αὐτὴν
στιγμὴν ὁ Λάμπρος ὁ Βατούλας ἔσπευσε νὰ τηλεγραφήσῃ εἰς τὸν

Γιαννάκον τὸν Χαρτουλάριον πολλὰ συγχαρητήρια καὶ πολλὰ ἐγκώμια διὰ τὸν ἑαυτὸν του, λόγω ὅτι, καίτοι μόνος ὑπηρετῶν αὐτόν, πρώτην φορὰν ἐκτεθέντα ὡς ὑποψήφιον, καίτοι πολεμούμενος λυσσῶδῶς ἀπὸ δύο ἰσχυρότατα κόμματα, κατώρθωσεν οὐχ ἦττον νὰ τοῦ δώσῃ τόσας ψήφους.

Μετ' ὀλίγας ὥρας ἦλθε τηλεγραφικῶς τὸ γενικὸν τῆς ἐπαρχίας ἀποτέλεσμα, καὶ πολλοὶ τενεκέδες ἐβρόντησαν ὡς σύνηθες εἰς βάρος τῶν ἀποτυχόντων, Καψιμαΐδου, Αβαρίδου καὶ Χαρτουλαρίου. Ἐξελέχθησαν δὲ εὐτυχῶς βουλευταὶ τῆς ἐπαρχίας ὁ κ. Γερωντιάδης, διὰ ψήφων 1239, καὶ ὁ κ. Αλικιάδης, διὰ ψήφων 1158, ἀπέναντι 1644 ψηφοφορησάντων εἰς τοὺς τέσσαρας δήμους.

Καὶ οὕτω διπλοῦν ἐπῆλθε κέρδος. Πρῶτον, ἠσύχασε πρὸς καιρὸν ὁ κόσμος, καὶ δεύτερον, δὲν ἐκλείσθη τὸ στάδιον τῶν δύο προμνημονευθέντων πολιτευτῶν, οἵτινες ἔμελλον νὰ συνεχίσωσιν ἐπὶ μίαν εἰσέτι περίοδον τὰς διακεκριμένας ὑπηρεσίας των, ὁ εἷς διὰ τὰ γενικὰ τοῦ ἔθνους συμφέροντα, ὁ ἕτερος διὰ τὰ δημόσια ἔργα τῆς ἐπαρχίας.

(1892)

1. *Ρουβάδα* (τὸ ἐπίθετον *ρουβός*, *ρουβούλιακας*, *ρουβοκαμωμένος*, *ρουβοσασ'νός*, *ρουβούνιακας*· τὸ ρῆμα *ρουβοφέρνω*) καλεῖται παρ' ἡμῶν ἢ παρὰ τοῖς Ψαριανοῖς καὶ ἄλλοις λεγομένη *ἀκακιά*, ἢ ἐλαφροτέρα δηλαδὴ καὶ ἀβλαβεστέρα μορφή τῆς βλακείας, οἷον εἰ ἀγροικία τις μετὰ χάριτος καὶ σκαιότητος μετ' ἀφελείας. Ἐμυθολογοῦντο δὲ οἱ κάτοικοι τῆς μιᾶς τῶν νήσων, ὡς ἔχοντες πλείονα τῶν ἄλλων νησιωτῶν ρουβάδαν.

2. Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ἀποδίδεται εἰς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανόν·

*Ἀντίον ἡελίου στήσας ῥίνα καὶ στόμα χάσκων,
δείξεις τὰς ὥρας πᾶσι παρερχομένοις.*